

Raftul
Denisei

Arto Paasilinna

Anul iepurelui

roman

HUMANITAS
fiction

ARTO PAASILINNA

Anul iepurelui

Traducere din finlandeză și note de
TEODOR PALIC

HUMANITAS
fiction

1. Iepurele

În mașină erau doi bărbați copleșiți de supărare. Razele amurgului care traversau parbrizul prăfuit le iritau ochii. Era vară, de Sfântul Ioan. Pe drumul îngust de nisip, peisajul finlandez defila în fața ochilor lor plictisiți, dar nici unul, nici altul nu se arăta interesat de frumusețea serii.

Erau în misiune de serviciu, un ziarist și un fotograf, doi oameni nefericiți și cinici. Se apropiau de patruzeci de ani, iar din speranțele tinereții lor nu le mai rămăsese nimic. Erau căsătoriți, își înșelaseră nevestele, fuseseră și ei la rândul lor înșelați, amândoi aveau câte un început de ulcer și multe neplaceri care le amărau viața.

Tocmai se certaseră. Unul voise să se întoarcă la Helsinki, celălalt să înnopteze la Heinola. Din acel moment, nici unul nu mai scosese o vorbă.

Traversau minunata seară de vară cu fețele acre, crispate, cu gândurile rătăcite, fără să mai ia în seamă mizeria călătoriei lor. Își continuau drumul obosiți și încrâncenați.

Pe o micuță colină însoțită, un iepuraș tocmai învăța să sară. Se oprise în mijlocul drumului îmbătat de căldura verii și se așezase pe labele din spate, iar soarele roșu de crepuscul îl încadra ca pe un tablou.

Fotograful, care era la volan, văzu animalul micuț de pe drum, dar creierul lui amortit nu fu în stare să reacționeze repede, așa că nu-l putu evita. Jumătate din pantoful prăfuit apăsase prea târziu pe frână. Îngrozit, animalul făcu o săritură în aer în fața capotei, se izbi cu zgomot surd de colțul parbrizului, apoi dispăru în pădure.

— Ai omorât un iepure! spuse ziaristul.

— A dracului sălbăticiune! exclamă fotograful. Bine că n-a spart parbrizul!

Frână, apoi reveni în marșarier la locul incidentului. Ziaristul se dădu jos din mașină. Fotograful nu opri motorul, coborî doar geamul și întrebă indiferent:

— E-acolo?

Apoi aprinse o țigară și trase din ea cu ochii închiși. Își reveni abia când simți arsura în vârful degetelor și strigă:

— Întoarce-te, n-am timp de pierdut pentru un iepure nebun!

Distrat, ziaristul intră în pădurea rară, ajunse pe marginea

unui petic de pământ, sări peste o groapă și cercetă cu privirea pajiștea verde, întunecată. În iarbă, zări iepurașul.

Lăbuța stângă din spate era ruptă. Atârna trist sub genunchi, iar animalului îi era atât de rău, că nici nu încercă să fugă când îl văzu pe omul care se apropia de el.

Ziaristul luă iepurașul în brațe, rupse o crenguță și imobiliza laba frântă cu fâșii din batista lui. Înspăimântat, iepurașul își ascunse capul între lăbuțele din față. Îi tremurau urechile și inima îi bătea puternic.

De departe, de pe drum, se auzi vâjâitul nervos al motorului, două semnale arțăgoase ale claxonului și chemarea:

— Întoarce-te! Ce Dumnezeu, dac-ai să tot alergi prin pădure, n-o să mai ajungem niciodată la Helsinki.

Ziaristul nu răspunse. Ținea în brațe micuțul animal care, încetul cu încetul, începuse să se liniștească. Aparent, iepurașul avea doar laba frântă.

Fotograful coborî din mașină. Aruncă o privire încrâncenată spre pădure, dar pe celălalt nu-l zări. Înjură, aprinse din nou o țigară și, neliniștit, porni cu pași repezi pe drum. Dinspre pădure nu se auzea nici un zgomot. Bărbatul strivi mucul de țigară și strigă:

— N-ai decât să rămâi aici, smintitule, și nu uita să-l saluți pe dracu'!

Mai stătu un moment cu urechile ciulite, dar, cum nu primi răspuns, urcă furios la volan, porni motorul, apucă brutal schimbătorul de viteze și demară. Nisipul de pe drum scrâșni sub roți. După o clipă, mașina nu mai era acolo.

Așezat la marginea gropii, cu iepurașul în brațe, ziaristul semăna cu o bătrână adâncită în gânduri, strângându-și la piept împletitura și andrelele. Zgomotul mașinii se stinse, soarele se grăbea să apună.

Ziaristul lăsă iepurele pe iarbă și, preț de o clipă, se temu că acesta va fugi, dar animalul rămase liniștit, iar când îl luă din nou în brațe nu mai tremura de frică.

— O să rămânem aici, îi spuse ziaristul.

Noapte de vară, un bărbat singur în pădure, îmbrăcat cu o haină, părăsit.

Ce-ar fi putut face? Bărbatul chibzui și-și spuse că poate ar fi fost mai bine dacă ar fi răspuns la chemarea fotografului. Iar acum, poate c-ar trebui să se întoarcă pe șosea și să oprească o

mașină care să-l ducă la Heinola sau la Helsinki, după cum va hotărî doar el.

Ideea i se păru de-a dreptul nesuferită.

Cercetă portofelul. Erau acolo câteva bancnote de o sută, legitimația de ziarist, carnetul de asigurări pentru sănătate, fotografia soției, niște monede, două prezervative, cheile, o insignă de vappu¹. Creioane, un blocnotes, inelul. Pe blocnotes, patronul revistei pusese să fie imprimat: „Kaarlo Vatanen, ziarist”. Numărul social al carnetului de asigurări lăsa de înțeles că Vatanen se născuse în 1942.

Vatanen se ridică, se uită la ultimele raze de soare ce se ascundeau în spatele pădurii, apoi la micuțul animal. Privi și spre drum, dar nu se duse până acolo. Ridică iepurașul, îl puse cu grijă în buzunarul hainei și porni cu pași repezi, afundându-se în pădurea peste care se lăsa întunericul.

În timpul acesta, fotograficul conducea furios mașina. Când ajunse la Heinola, făcu mai întâi plinul, apoi merse la hotelul pe care-l propusese ziaristul.

Luă o cameră cu două paturi, se dezbracă de hainele prăfuite și făcu un duș. După ce se spălă, se duse la restaurantul hotelului, spunându-și că, fără îndoială, peste puțin timp, ziaristul avea să apară. Atunci se vor lămuri lucrurile. Până una-alta, bău câteva halbe de bere și mîncă, apoi se apucă să bea temeinic amestecuri puternic alcoolizate.

Dar ziaristul nu apăru.

1 Nume generic dat sărbătorii din prima zi de mai a fiecărui an. La origini, a fost ziua celebrării Sfintei Walpurgia sau Walpurga (710-799), numită Valpuri în Finlanda. Cu timpul, celebrarea Sfintei Valpuri a început să se confunde cu petrecerile zgomotoase închinat primăverii, pe care superstițiile creștine le numeau sobor al vrăjitoarelor, iar apoi a devenit sărbătoarea studenților. În Finlanda, începând cu anul 1902 devine și sărbătoare internațională a social-democrației. Păstrând rudimente ale sărbătorilor amintite, ajunul zilei de „vappu” este zgomotos (tinerii beau pe străzi și în parcuri). „Vappu” propriu-zis seamănă oarecum cu sărbătoarea de 1 mai din multe țări ale Europei. Absolvenții de liceu din toate generațiile poartă pe cap șapca de absolvent și, în general, toți arborează diferite insigne și însemne.

Era deja târziu și fotograful încă mai stătea așezat la barul hotelului. Privea fix spre teighea și rumega furios situația. Toată seara se gândise doar la cele întâmplate. Pricepuse deja că, lăsându-l pe ziarist în pădure, departe de zona locuită, greșise. Poate că nebunul călcase strâmb și-și rupsesse picioarele, poate se rătăcise sau căzuse într-o râpă. Altfel, ar fi putut ajunge deja la Heinola chiar și pe jos.

N-avea de ales, trebuia să-i telefoneze soției ziaristului.

Pe jumătate adormită, femeia îi răspunse că nu l-a văzut pe Vatanen, apoi, dându-și seama că interlocutorul este beat, trânti receptorul în furcă. Fotograful mai sună o dată la același număr, dar nu i se răspunse. Bineînțeles, femeia scosese telefonul din priză.

Pe când se îngâna ziua cu noaptea, fotografului îi veni ideea să comande un taxi. Se hotărâse până la urmă să vadă dacă ziaristul mai era încă acolo unde-l lăsase. Taximetristul îl întrebă pe clientul beat unde vrea să ajungă.

— Nicăieri, îi răspunse senin fotograful. Ține-o tot așa pe drumul ăsta și-am să-ți spun eu unde să oprești!

Taximetristul aruncă o privire în spate să-l vadă mai bine. Așadar, se depărtau de oraș în plină noapte, prin pădure, ca să ajungă nicăieri. Scoase discret revolverul din lăcașul unde păstra mânușile și-l puse pe scaun, între picioare, cercetându-și cu neliniște clientul.

Ajunși pe vârful unei coline, fotograful spuse:

— Stop, aici.

Șoferul pipăi arma. Bărbatul beat ieși totuși liniștit afară și începu să strige spre pădure:

— Vatanen, Vatanen!

Nici pădurea întunecată nu-i răspunse, nici ecoul nu-i repetă strigarea.

— Vatanen, ascultă, Vatanen!

Văzând că așa nu merge, bărbatul se descălță, își suflecă pantalonii până la genunchi și intră în pădure.

„Ciudat tip”, își spuse taximetristul.

După ce alergă și zbieră vreo jumătate de oră prin pădurea întunecată, clientul se întoarse la sosea. Îi ceru șoferului o cârpă cu care se șterse de noroi, apoi își încălță pantofii direct pe picioarele goale și puse ciorapii în buzunarul hainei. Nemaivând ce face în acel loc, porniră înapoi spre Heinola.

— S-ar părea că l-ați pierdut pe un oarecare Vatanen, spuse șoferul.

— Așa-i, confirmă fotograful. L-am lăsat aseară pe deal. Iar acum nu mai e acolo.

— Într-adevăr, nu e. Nici eu nu l-am văzut, îi răspunse taximetristul cu compasiune.

Fotograful se deșteptă a doua zi la ora unsprezece. Îi crăpa capul de durere și-i venea să verse. Își aduse imediat aminte de dispariția ziaristului. Trebuia să-i telefoneze degrabă soției acestuia la serviciu.

— Când eram pe colină, s-a dus repede după iepure și nu s-a mai întors, îi povesti fotograful. L-am strigat, dar nici nu s-a ostenit să-mi răspundă, așa că l-am lăsat acolo. Cred că a vrut să rămână în pădure.

— Era beat? întrebă femeia.

— Nu.

— Atunci, unde-i? Un bărbat n-are dreptul să dispară în felul acesta.

— Totuși, a dispărut. N-a ajuns cumva acolo?

— N-a ajuns. Dumnezeuule, omul ăsta mă face să-nebunesc. Să se descurce singur! Important este să se întoarcă repede acasă, așa să-i spui!

— Cum aș putea să-i spun, când nu știu unde este?

— Scoate-l de unde-o fi și poruncește-i să-mi telefoneze imediat la serviciu! Și mai spune-i că-i pentru ultima oară când suport prostiile lui. Ascultă, am un client. Spune-i să telefoneze. Salut.

Apoi fotograful telefona la birou.

— Așa... și ar mai fi ceva, Vatanen a dispărut.

— Unde s-a dus? îl întrebă redactorul-șef. Fotograful îi relatează întâmplarea.

— O să apară el după o vreme, spuse redactorul-șef. Materialul vostru nu-i prea important, așa că-l vom pune-n pagină când se va întoarce Vatanen.

Fotograful spuse că poate Vatanen a avut un accident. Din Helsinki i se răspunse:

— Poți să te-ntorci liniștit. Ce să i se-ntâmples? Și-apoi, orice i s-ar fi întâmplat, e treaba lui.

— Dac-aș anunța la politie?

— Să anunțe nevastă-sa dacă vrea. Știe?

- I-am spus, dar am impresia că prea puțin îi pasă.
- Adevărul este că toată povestea asta nici pe noi nu ne privește.

2. Încheierea socotelilor

În zori, Vatanen se deșteptă în ciripitul păsărelelor și mirosul plăcut al fânului din șura în care înnoptase. Iepurele se odihnisă la pieptul lui, iar acum urmărea cu interes zborul rândunelelor care se strecurau sub grinda hambarului să-și termine de construit cuibul sau poate pentru că aveau deja pui, fiindcă prea cu mult zel ieșeau afară și se întorceau în șură.

Razele soarelui pătrundeau prin fantele grinzilor, încălzind fânul din alți ani. Vatanen rămase gânditor, întins pe fân, poate o oră, apoi se ridică și ieși afară cu iepurele în brațe.

În spatele bătrânei pajiști înflorite susura un pârâu. Vatanen lăsă iepurele pe iarbă, se dezbracă în pielea goală și intră în apa rece. Un banc compact de peștișori înota în amonte, vibrând cu fiecare mișcare și uitându-și pentru moment teama instinctivă.

Gândindu-se la nevasta lui din Helsinki, Vatanen simți deodată că începe să i se facă rău.

Nu putea s-o sufere pe femeia aceea. Avea obiceiuri urâte, era răutăcioasă sau mai bine zis egoistă. Așa fusese tot timpul de când erau împreună. Obișnuia să-și cumpere îmbrăcăminte oribilă, lucruri urâte și incomode pe care le purta puțină vreme sau chiar numai o singură dată, pentru că până la urmă nici ei nu-i mai plăceau. Chiar și pe Vatanen l-ar fi schimbat dac-ar fi putut-o face tot atât de ușor cum își schimba îmbrăcămintea.

Încă de la începutul căsniciei, femeia se angajase să orânduiască viața lor comună, cuibul lor. Apartamentul se transformase repede într-o adunătură bizară de mobile nefolositoare și lipsite de gust, cumpărate de la magazine pentru femei, în toată casa domnea un radicalism ostentativ, cu afișe imense și cu scaune modulare inconfortabile. Era greu de trăit într-o astfel de casă. Nu se putea să nu te izbești tot timpul de ceva, totul era bizar. Apartamentul acela semăna bine cu căsnicia lui Vatanen.

Într-o primăvară, rămânând grea, femeia lui se grăbise să avorteze. Pătuțul copilului, îi explicase ea, ar fi distrus armonia apartamentului, dar Vatanen avea să afle adevăratul motiv al avortului abia după ce acesta fusese săvârșit: fătul nu era al lui. Iar când voise să-i ceară explicații, femeia îi tăiasc scurt vorba, spunându-i:

— Să fii oare gelos pe un embrion mort, neghiobule?

Vatanen așeză iepurele pe malul râului, iar acesta își cufundă

botișorul despicat în apa proaspătă și începui să lipăie. Era micuț, dar bău multă apă. Pesemne că fusese tare însetat. După ce bău pe săturate, se apucă să roadă energic lăstarii verzi de pe mal. Lăbuța din spate îl durea în continuare.

„Poate c-ar trebui să mă întorc la Helsinki”, cugetă Vatanen. Oare ce gândeau cei de la redacția revistei despre dispariția lui?

„Dacă și aceea mai e revistă!” își spuse ziaristul. Denunța abuzurile notorii, dar se abținea cu încăpățănare de la orice analiză a viciilor fundamentale ale societății. Săptămână de săptămână, pe copertă apăreau trândavii cu fețe spilcuite, manechinele, câștigătoarele concursurilor de frumusețe și bebelușii vedetelor de muzică ușoară. În tinerețe, Vatanen fusese mulțumit că lucra ca reporter la o revistă mare. Chiar foarte mulțumit. Interviewa persoane neînțelese, în cea mai mare parte victime ale opresiunii statale. Credea că face un lucru bun. Cel puțin, socotea el la acea vreme, unele excese puteau fi cunoscute de toată lumea. Cu trecerea anilor, ajunsese totuși să-și piardă iluzia că face ceva util. Se mulțumea să execute doar ce i se cerea. Oricum, părerea lui personală n-ar fi putut ameliora situația nimănui. La fel erau și ceilalți colegi ai lui Vatanen: frustrați și cinici. Cel mai stupid specialist în cunoașterea nevoilor cititorilor le spunea redactorilor ce fel de articole așteaptă comanditarul, iar ei le scriau. Revista mergea bine, dar informația nu era transmisă corect: ajungea la cititor diluată, camuflată, transformată într-un divertisment superficial. Meserie de rahat!

Vatanen câștiga relativ bine, dar întotdeauna ducea lipsă de bani. Pentru chirie plătea aproape o mie de mărci pe lună, era scump să locuiești în Helsinki. Din cauza chiriei, Vatanen nu putuse și nici n-ar fi putut să-și cumpere vreodată un apartament. Avea o barcă cu pânze, dar și pentru aceea mai erau niște polițe de achitat. În afară de navigație, alte pasiuni nu avea. Uneori, soția lui îi propunea să meargă la teatru, dar pentru nimic în lume n-ar fi ieșit împreună cu ea. Numai ce-i auzea glasul și era deja exasperat. Vatanen oftă din greu.

Dimineața senină de vară era din ce în ce mai strălucitoare, dar gândurile întunecate îl împiedicau să se bucure de frumusețea ei. Abia când iepurașul isprăvi de mâncat și-l puse din nou în buzunar, i se risipiră gândurile negre. Porni apoi hotărât spre vest, urmând același drum pe care umblase în seara dinainte. Pădurea fremăta bucuroasă, Vatanen fredona o veche

baladă, urechile iepuraşului ieşeau afară din buzunarul hainei lui.

Peste două ore, Vatanen dădu de un sat. Merse de-a lungul străzii principale până ce ajunsese la un chioşc roşu. Ce noroc! Lângă chioşc era o fată tânără. Tocmai voia să-şi deschidă micul magazin.

Vatanen salută şi se aşeză pe verandă. Fata ridică oblonul, merse înăuntru, deschise fereastră şi spuse:

— Chioşcul este deschis. Ce doreşti?

Vatanen cumpără ţigări şi o sticlă de limonada. Măsurându-l din ochi pe necunoscut, fata îl întrebă:

— Eşti cumva un criminal?

— Nu... Ți-e teamă de mine?

— Mi-au ieşit fără voie vorbele astea din gură. Ce-i drept, așa m-am gândit, fiindcă te-am văzut venind din pădure.

Vatanen scoase iepuraşul din buzunar şi-l aşeză cu atenție pe bancă.

— Ia te uită! rosti fata cu entuziasm. Ai un iepure de casă.

— Nu este un iepure de casă, ci un iepure de pădure. L-am găsit.

— O, mititelul de el! Are lăbuța ruptă. Mă duc să-i aduc niște morcovi.

Abandonându-și chioşcul, fata plecă în grabă până la o casă apropiată, unde zăbovi o clipă. Apoi se întoarse repede cu o legătură de morcovi plină de pământ. Spălă morcovii cu limonada și-i puse însuflețită în fața iepuraşului, dar acesta nici nu se atinse de ei. Puțin descurajată, fata spuse:

— S-ar părea că nu-i plac.

— E puțin bolnav, explică Vatanen. N-aveți în sat un veterinar?

— Este doctorul Mattila, dar nu-i de-aici, ci din Helsinki. Vine în fiecare vară și pleacă iarna înapoi la Helsinki. Vila lui e acolo jos, pe malul lacului. Ți-aș putea-o arăta mai bine, dacă te-ai urca pe acoperișul chioşcului.

Vatanen se urcă pe acoperiș, iar fata îi arătă direcția în care să privească și-i spuse ce culoare avea casa veterinarului. Apoi coborî de pe acoperiș, ajutat de fata care-i sprijini spatele.

După ce-i făcu o injecție, veterinarul pansa cu grijă lăbuța bolnavă a iepuraşului și-i spuse ziaristului:

— A avut un șoc. Dar se vindecă el, n-aveți grijă! Dacă-l luați în oraș, dați-i să mănânce salată verde proaspătă. Asta-i place.

Salata trebuie bine spălată, ca să nu-și strice stomacul, iar de băut, apă proaspătă.

Când Vatanen reveni la chioșc, găsi acolo câțiva bărbați plictisiți, care stăteau pe verandă și beau bere slabă. Fata îl prezentă:

— El e bărbatul cu iepurele.

Iepurele le stârni în mod vădit interesul și-i deșteptă din amorțeală. Toți voiau să afle vârsta animalului, iar unul dintre ei povesti că întotdeauna, înainte de a se apuca de secerat, se plimba pe câmp țipând, astfel încât iepurașii pitiți în iarbă să se poată salva.

— Cei care n-au noroc rămân între lamele secerătorii. Într-un an am găsit trei: unul fără urechi, altul cu lăbuțele din spate tăiate, iar al treilea retezat în două. În verile când i-am alungat, nici unul n-a fost prins în lamele secerătorii.

Lui Vatanen îi plăcu mult acel sat, așa că rămase acolo câteva zile și se odihni noaptea în podul unei case.

3. Aranjamentele

Vatanen urcă în autobuzul care ducea la Heinola. N-avea rost să trândăvească la nesfârșit în acel sat, chiar dacă se simțea bine acolo.

Se așează pe bancheta din spate. Purta acum iepurele într-un coșuleț. În partea din spate a autobuzului mai erau niște țărani care fumau. Văzând iepurașul, toți începură să discute cu însuflețire. Spuneau că acum sunt mai mulți iepuri de câmp decât în alți ani și încercau să ghicească dacă iepurașul este mascul sau femelă. Când îl întrebară pe Vatanen dacă intenționează să-l sacrifice și să-l mănânce după ce va mai crește, acesta le spuse că niciodată nu-i trecuse prin minte un asemenea gând. Până la urmă, căzura de acord că nimeni nu-și omoară câinele și că, uneori, e mai ușor să iubești un animal decât un om.

După ce-și luă o cameră la hotel, Vatanen făcu un duș și se duse să mănânce. Era miezul zilei, iar restaurantul aproape pustiu. Vatanen așează iepurașul pe scaunul de alături. Cu lista de bucate în mână, chelnerul privi lung spre iepuraș și spuse:

— În principiu, accesul animalelor este interzis.

— Nu-i un animal periculos, îl asigură Vatanen. Comandă ceva pentru el, iar pentru iepuraș salată proaspătă, morcovi fragezi și apă. Chelnerul se uită cu oarecare reproș la iepurașul de pe masă, care mânca salata direct din salatiерă, dar nu îndrăzni să spună nimic.

După masă, Vatanen telefona din holul hotelului.

— Aha, tu ești? zbieră furioasă nevasta ziaristului. De unde-mi dai telefon, desfrânatule? Întoarce-te imediat acasă!

— M-am gândit să nu mă mai întorc niciodată.

— Așa? Nici să nu-ți treacă prin cap! Ți-ai pierdut mințile? Trebuie să vii imediat acasă! Nu mă-ndoiesc c-o să te dea afară din serviciu. În seara asta vin la noi Antero și Kerttu. Ce-o să le spun?

— Spune-le c-am plecat pentru totdeauna. Uite, ai și tu cel puțin o dată ocazia să nu minți.

— Nu pot să le spun așa ceva. Ce-o să creadă? Dacă ai de gând să divorțezi, te-asigur că n-o să reușești. Nu scapi tu așa ușor de mine după ce mi-ai distrus viața. Opt ani am pierdut din cauza ta! Am fost nebună că te-am luat de bărbat!

Apoi femeia începu să plângă.

— Plângi mai repede! o îndemnă Vatanen. Sunt scumpe telefoanele.

— Dacă nu vii imediat acasă, am să te reclam la poliție, să te-nveți minte!

— Îți bați gura degeaba, nu-i interesează pe cei de la poliție.

— Poți fi sigur c-o să-i telefonez lui Antti Ruuhonen. Nu-ți imagina că n-are cine să-mi țină de urât.

Vatanen puse telefonul în furcă. Apoi îi telefona prietenului său Yrjo.

— Ascultă, Yrjo. Până la urmă, ți-aș vinde barca cu pânze.

— Nu-mi vine să cred. De unde telefonezi?

— Din provincie. Din Heinola. N-am de gând să mă-ntorc prea repede-n Helsinki și am nevoie de bani. Vrei s-o cumperi?

— Bineînțeles. Dar mi-o lași la cincisprezece mii de mărci?

— De acord. Poți să iei cheile de la redacție. Vezi că sunt în sertarul de jos stânga de la biroul meu. Sunt prinse într-un inel de plastic albastru. Întreab-o pe Leena, doar o cunoști. Ea știe unde sunt cheile și-o să-ți le dea dacă-i spui că-i un ordin. Ai bani lichizi?

— Se-nțelege, dar în prețul bărcii intră și locul de ancorare?

— Intră. Ascultă, mai întâi te duci la bancă și-mi plătești facturile!

După ce-i spuse numărul de cont, Vatanen adăugă:

— Apoi mergi la nevastă-mea și-i dai cinci mii de mărci, iar mie îmi trimiți prin mandat expres șapte mii de mărci la Banca Cooperativă din Heinola. În regulă?

— Ai putea să-mi dai și hărțile marine?

— Sigur, sunt la nevastă-mea. Dar ai grijă să nu te izbești de stâncile submarine! La început navighează prudent, să n-o pățești.

— Spune-mi, ce-ți veni să-mi vinzi barca? Ai căpiat?

— Ia-o cum vrei!

A doua zi, Vatanen se duse cu iepurele la banca din Heinola. Cu pași ușori, nepăsător, fără nici o bănuială.

Se vorbește deseori despre cel de-al șaselea simț. Pe măsură ce se apropia de bancă, Vatanen devenea tot mai nesigur și lucrurile nu i se mai păreau simple. Nu-și imagina pericolul ce l-ar fi putut amenința, totuși intră cu băgare de seamă în incinta băncii. Își spuse că cele câteva zile de libertate îi ascuțiseră instinctul și acest gând îl amuză.

Instinctul nu-l înșelase.

În interiorul băncii, din fericire cu spatele la ușa de la intrare, îl aștepta nevastă-sa. Vatanen simți cum îi sare inima din piept de furie și de teamă. Și iepurașul tresări.

Se repezi în stradă și începu să alerge. Trecătorii se opriră să-l privească pe bărbatul care alerga cât îl țineau picioarele, purtând în mână un coș din care ieșeau afară două urechi mici de iepure. Alergă până-n celălalt capăt al cartierului, o apucă pe o stradă laterală și se opri cu răsufierea tăiată în fata ușii unui mic bistrou.

— Fără îndoială, dumneavoastră sunteți redactorul Vatanen? întrebă ușierul, privindu-l pe iepuraș ca pe-o veche cunoștință. Sunteți așteptat.

La o masă mai retrasă beau bere fotograful și secretarul de redacție. Nu-l observară. Ușierul îi explică lui Vatanen că domnii aceia îl rugaseră să-l conducă la masa lor pe un bărbat cu înfățișarea lui, care avea probabil să fie însoțit de un iepuraș.

Vatanen ieși în mare grabă de acolo.

Se strecură printre oamenii de pe stradă și intră pe furiș în hotel, cugetând la întorsătura lucrurilor care tindea să-i răstoarne planul. Fără îndoială, în spatele acelor întâlniri neașteptate se afla diavolul de Yrjo.

Așa că-i telefona și înțelese că acesta făcuse prostia să-i spună nevaste-sii locul unde expediase restul banilor pentru barcă. Mai departe era lesne de ghicit ce se întâmplase. Nevastă-sa îl luase cu ea pe redactorul-șef la Heinola, ca să-l surprindă pe Vatanen, iar acum aștepta în holul băncii să pună mâna pe el în momentul când va veni să-și ridice banii. Banii ajunseseră la bancă, dar cum să intre în posesia lor fără scandal?

Trebuia să găsească o soluție.

Și o găsi. Îi ceru recepționarului să întocmească nota de plată și-l anunță că așteaptă trei persoane, o femeie și doi bărbați, care vor veni să-l întâlnească. Scrise apoi câteva cuvinte pe o hârtie cu antetul hotelului și puse hârtia la vedere pe masă. După ce isprăvi, căută în cartea de telefoane numărul bistroului din care nu demult fugise ca un motan ce-și vâra din imprudență labele într-un cuptor încins. Îi răspunse ușierul.

— La telefon reporterul Vatanen, spuse ziaristul. Îl puteți chema pe unul dintre bărbații care mă așteaptă?

Peste câteva clipe auzi în receptor vocea secretarului de

redacție.

— Vatanen, tu ești?

— Ei bine, eu sunt! Salut!

— Până la urmă tot te-am prins, drac împielit! Ia ghici cine-i la bancă și te-așteaptă! Nevastă-ta. Vino imediat aici, să ne întoarcem degrabă la Helsinki! E timpul să isprăvești odată cu tâmpenia asta.

— Ascultă, nu pot veni în momentul ăsta. Am de dat niște telefoane. Dar luați-o pe nevastă-mea de la bancă și veniți toți trei aici să lămurim lucrurile.

— Bine, sosim îndată. Dar să nu te miști de-acolo!

— Mai încape vorbă? Salut.

După ce puse telefonul în furcă, luă iepurele și părăsi în grabă camera. Coborî cu liftul, achită nota de plată și convorbirea telefonică și-i spuse recepționarului să le îngăduie celor trei persoane care urmează să sosească să-l aștepte în camera lui. Și ieși în stradă.

Ajunse la bancă pe niște străduțe laterale. De departe, se strădui să vadă ce se petrece înăuntru. Scorpia tot acolo era. Rămase deci să aștepte după colțul străzii.

Cei doi bărbați, secretarul de redacție și fotograful, sosiră repede. Intrară în bancă și, după câteva secunde, se întoarseră însoțiți de soția lui Vatanen. Toți trei se îndreptară apoi spre hotel. Vatanen o auzi pe nevastă-sa spunând:

— V-am zis eu că altfel nu punem mâna pe el.

Când cei trei nu se mai văzură, Vatanen intră liniștit în incinta băncii, se duse la ghișeul de restituire a banilor și-i arătă casierului actul său de identitate. După ce citi numele, acesta îi spuse:

— Vă căuta soția. Tocmai a plecat.

— Știu, îi răspunse senin Vatanen. Am să mă întâlnesc cu ea mai târziu.

Pe numele lui sosiseră șapte mii de mărci. Mai puțin șase mărci, taxa de expediere a mandatului. Semnă recipisa și încasă banii, era o sumă considerabilă. În tot acest timp, iepurașul stătuse pe tejgheaua acoperită cu sticlă. Toate femeile din bancă își abandonaseră lucrul și se înghesuiau să-l admire pe fermecătorul animal, încercând să-l mângâie.

— Să nu-i atingeți lăbuța din spate, că-i ruptă, le atrase binevoitor atenția Vatanen.

— Vai, cât e de drăgălaș! spuneau femeile.

În bancă plutea o undă de fericire care-ți încălzea inima.

După ce reuși să scape de-acolo, Vatanen se duse la stația de taxi, urcă într-o limuzină mare, neagră și-i spuse șoferului:

— La Mikkeli, repede!

La hotel, în camera lui Vatanen, se purta o discuție aprinsă. Fusese provocată de biletul găsit pe masă, pe care scria: *Lăsați-mă-n pace! Vatanen.*

4. Ierburile

Era soare în Mikkeli și libertate deplină. Vatanen ședea pe o bancă din parcul central al orașului, iar iepurele căuta de mâncare prin iarbă. Patru țigănci îmbrăcate în sclipitoare veșminte multicolore, care tocmai veneau dinspre autogara, se opriră să privească iepurele, apoi începură să trâncănească. Erau vesele și doreau să cumpere iepurașul.

Femeile îi explicară lui Vatanen unde se află biroul Administrației de Vânătoare al districtului Savo de Sud, iar una dintre ele ținu morțiș să-i prezică viitorul.

— În viața ta se petrece o mare schimbare, îi spuse țiganca. Și preciza că, aflându-se într-o mare cumpănă, Vatanen luase o hotărâre importantă. Linia mediană a palmei indica un viitor tumultuos, numeroase drumuri, precum și faptul că n-are de ce să-și facă griji pentru ceea ce urma să i se întâmple.

Vatanen vru s-o răsplătească, dar ea refuză banii, spunând:

— Dragul de el!... Nu, băiatule, vara n-am nevoie de bani. Pe ușa biroului administrației de vânătoare era lipit un bilet pe care scria că U. Kärkkäinen, paznicul de vânătoare, poate fi găsit acasă. Vatanen luă un taxi și ajunse la adresa indicată. În curte era un dulău care lătra. Când simți prezența iepurașului, câinele începu să urla. Vatanen nu se încumetă să pătrundă în curte.

Din casă ieși un tânăr voinic care potoli câinele. Vatanen intră. Paznicul de vânătoare îl pofți să se așeze și-l întrebă cu ce-l poate ajuta.

— Ce mănâncă un animal ca ăsta? îl întrebă Vatanen, scoțând iepurașul din coș și așezându-l pe masă. Un veterinar dintr-un sat de lângă Heinola m-a sfătuit să-i dau doar salată verde, dar salata nu-i ușor de găsit. Și am impresia că iepurele meu nici nu se prea omoară după salată.

Kärkkäinen cercetă iepurașul cu entuziasmul unui profesionist.

— Mascu, spuse el. Nu cred să aibă mai mult de-o lună. L-ați adoptat? Știți, este strict interzis de lege. Face parte dintr-o specie protejată.

— Ar fi murit, răspunse Vatanen. Avea lăbuța ruptă.

— Așa s-ar părea. Dar acest lucru trebuie legalizat. Am să vă dau o autorizație oficială, ca să-l puteți păstra.

Bărbatul bătu câteva rânduri la mașina de scris, aplică ștampila sub text și semnă. Apoi citi:

Certificat

Purtătorul acestei autorizații oficiale are dreptul să păstreze și să crească iepurele sălbatic pe care l-a găsit rănit la lăbuța stângă din spate. Lăsat într-o astfel de stare în natură, sus-numitul animal ar fi putut să moară.

Document întocmit la Mikkelî de subsemnatul U. Kärkkäinen, Administrația de Vânătoare a districtului Savo de Sud.

— Dați-i să mănânce trifoi tânăr, îl sfătui pe ziarist paznicul de vânătoare. La vremea asta se găsește peste tot. Iar de băut, doar apă proaspătă, n-are nici un rost să-l obligați să bea lapte. În afară de trifoi, îi mai plac fânul proaspăt și otava care crește după ce-a fost cosit orzul. Adoră bucățelul², bobul de țarină și toate plantele din familia borceagului. Îi place și trifoiul hibrid. Dacă aveți de gând să-l țineți iarna-n oraș, îl puteți hrăni cu cambium de foioase și cu crenguțe congelate de afin.

— Cum e bobul de țarină? întrebă ziaristul. N-am mai auzit de planta asta.

— Știți cum arată mazărichea?

— Cred că știu. E o plantă leguminoasă cu vrejuri ca mazărea, nu-i așa?

— Ei bine, bobul de țarină seamănă destul de mult cu mazărichea. Cel mai bine poate fi recunoscut după florile lui galbene. Am să vă fac un desen ca să-l puteți recunoaște.

Kärkkäinen luă o coală mare de hârtie și se apucă să deseneze planta cu un creion negru. Nu prea se pricepea la desen. Ținea atât de strâns creionul în mâna lui puternică, încât, din când în când, perfora hârtia, iar de două ori reuși să rupă vârful. După o îndelungată trudă, desenul începu să capete formă. Vatanen privea cu interes geneza imaginii. Dar paznicul de vânătoare încerca să-și ascundă opera, dându-i de înțeles că putea s-o vadă abia la sfârșit.

— Ei, și-acum să punem micuțele flori galbene, murmură Kärkkäinen.

După care rosti enervat:

— La dracu'! Trebuie să fie galbene, altfel n-are să se-nțeleagă

² Plantă erbacee din familia gramineelor, cu frunzele inferioare răscucite în formă de sul și cu flori roșietice sau violacee.

nimic. Am să iau acuarelele băiatului.

Aduse acuarelele și apa, apoi începu să coloreze desenul robust al plantei. Coloră vrejurile și frunzele cu verde, spală cu grijă pensula înainte de a o înmuia în galben.

— Hârtia asta e prea subțire, bombăni paznicul de vânătoare. Se preling culorile.

După ce toate florile fură colorate cu galben, Kärkkäinen puse la locul lor acuarelele. Suflă apoi peste hârtie ca să se usuce culorile. Își examina îndelung opera, cu brațul întins, ca să vadă mai bine dacă rezultatul era pe măsura așteptărilor.

— Nu știu dacă o să vă ajute prea mult, rosti el gânditor. Cam așa arată planta, în orice caz iepurele dumneavoastră o va aprecia. Vrejurile astea au ieșit cam groase, trebuie să vă imaginați că-n realitate sunt mult mai subțiri. Aveți unde pune desenul fără să-l împăturiți?

Vatanen clătină din cap, n-avea unde. Kärkkäinen îi dădu un plic mare, cenușiu, unde desenul încăpu nepliat.

La despărțire, Vatanen îi mulțumi pentru sfaturi. Paznicul de vânătoare zâmbi stânjenit, dar încântat totodată. În curte, bărbații își strânseră mâinile cu căldură.

Taximetristul așteptase o jumătate de oră. Vatanen îi ceru bărbatului de la volan să-l ducă în afara orașului, într-un loc cu vegetație abundentă. Găsiră fără greutate locul dorit: o pădure vastă de mesteceni mărginită pe partea dinspre drum de pădăii cu flori galbene.

Șoferul îl întrebă dacă n-ar putea să-l ajute la cules, fiindcă tare se mai plictisea când era nevoit să-și aștepte clienții în mașină.

Propunerea fu acceptată cu bucurie.

Vatanen îi încredința desenul. Nu după multă vreme, taximetristul îl strigă vesel din pădure. Găsise planta pe care-o căuta. În locul acela mai creșteau și alte ierburi recomandate de paznicul de vânătoare.

— Întotdeauna am fost interesat de botanică, îi mărturisi el lui Vatanen.

Într-o oră, ambii bărbați adunară câte un braț de plante. Și, în timp ce iepurașul măncă din delicatele ierburi cu o poftă nebună, taximetristul plecă să aducă apă în capacul scos de la una dintre roțile mașinii. La cișmea, spală mai întâi capacul, apoi îl umplu cu apă proaspătă. Iepurașul bău lacom jumătate din cantitate, iar

restul fu împărțit frățește între Vatanen și taximetrist. După ce toată apa proaspătă a fost băută, taximetristul așeză la loc capacul și strânse bine piulițele șuruburilor de fixare pe janta roții.

— Până ce-o să găsiți o cameră la hotel sau în altă parte, spuse taximetristul, aș putea ține ierburile la mine, în dulapul din antreu.

Așa stând lucrurile, se întoarseră în oraș. Șoferul opri în fata imobilului în care locuia. Strânseră amândoi ierburile din mașină și, cu brațele încărcate, luară liftul până la etajul patru. Le deschise o femeie ștearsă, care păru oarecum surprinsă să-și vadă bărbatul însoțit de un necunoscut, ambii cu brațele pline de ierburi mirositoare.

— Helvi! i se adresa șoferul femeii. Astea-s plantele clientului meu. Le păstrăm la noi în dulap până ce-o să aibă nevoie de ele.

— Vai de mine, e groaznic, unde-o să-ncapă și astea? începu să se tânguiască femeia.

Dar încetă când văzu privirea supărată a bărbatului ei. Vatanen plăti cursa și, înainte de a-și lua rămas-bun, îi mai mulțumi o dată taximetristului. Acesta îi spuse:

— Doar dați telefon, și vin imediat să vă aduc ierburile.

5. Arestarea

La jumătatea lui iunie, Vatanen se afla pe drumul care duce la Nurmes. Ploua, era frig.

Tocmai coborâse din autobuzul cu care plecase din Kuopio spre Nurmes. Se găsea sub cerul liber, în bătaia ploii, doar din cauza unei clipe de neatenție. Iar până la Nilsiä, unde voise să ajungă, mai erau mulți kilometri.

Lăbuța iepurașului se vindecase deja. Crescuse destul de mult în ultima vreme și abia de mai încăpea în coș.

După o cotitură a drumului, ziaristul văzu o casă, o clădire cu un etaj și jumătate. Hotărî să meargă până acolo și să ceară găzduire pentru noapte. În fața casei, o femeie înfășurată într-un impermeabil îngrijea grădina. Avea mâinile negre de pământ. O femeie bătrână. Pentru o clipă, Vatanen se simți puternic tulburat. Avea ceva din soția lui.

— Bună ziua! rosti el.

Femeia se-ndreptă din șale și-l privi pe străinul venit dinspre drum, apoi pe iepurașul plouat care țopăia printre picioarele lui.

— Numele meu este Vatanen, spuse ziaristul. Vin de la Kuopio. Am coborât aici din greșeală. Ar fi trebuit să cobor la Nilsiä. Pe deasupra, mai și plouă. Ce mai faceți?

Privind țintă spre iepure, femeia întrebă:

— Ce lighioană-i aia?

— Un iepuraș. S-a născut într-o pădure din apropiere de Heinola. Este prietenul meu... multe drumuri am făcut noi împreună.

— Ce treburi aveți pe-aici? îl întrebă suspicioasă femeia.

— La drept vorbind n-am nici o treabă, îi răspunse Vatanen. Mă plimb cu iepurele pe ici, pe colo, ca să-mi omor timpul. Așa cum v-am mai spus, am venit cu autobuzul, iar acum începe să mă ajungă din urmă oboseala. Oare-aș putea să rămân aici peste noapte?

— Mă duc să-l întreb pe Aarno, spuse femeia și intră în casă.

Pe iepuraș îl cam împingea foamea spre verdețurile din grădină. Dar Vatanen nu-i dădu voie să le cerceteze și până la urmă, văzând că acesta nu se putea abține, îl luă în brațe. În pragul casei apăru un bărbat între două vârste, mic de statură și cu un început de chelie, care-i spuse:

— Plecați de-aici! Nu puteți rămâne la noi. Trebuie să plecați imediat!

Puțin descumpănit, Vatanen îl rugă să cheme un taxi.

Bărbatul nu făcu altceva decât să repete ceea ce-i spusese mai înainte.

Vatanen se apropie de pragul casei ca să explice situația în care se afla. Dar bărbatul cel mărunțel, înspăimântat de-a binelea, se strecură în casă și-i trânti ușa-n nas. „Ce oameni ciudați”, gândi ziaristul.

— Telefonează odată, tu nu vezi că-i nebun? se auzi din casă vocea femeii.

Vatanen crezu că cei doi se hotărâseră să cheme un taxi. Bărbatul striga:

— Laurila la telefon. Veniți repede! Stă în fața ușii. Vrea să intre în casa mea. Un nebun cu un iepure.

După care nu se mai auzi nimic. Vatanen încercă ușa. Era închisă cu cheia. Ploua strașnic. Din fereastră, furios, bărbatul zbiră:

— Să nu spargi ușa! Am o armă!

Vatanen plecă să se așeze în balansoarul din grădină. Cel puțin balansoarul avea o streășină. Din fereastră, femeia îi strigă:

— Încearcă tu să intri-n casă, c-ai să dai de dracu'! După un timp, o mașină neagră opri în fața casei. Din ea coborâră doi agenți în uniforme de poliție. Se apropiară de Vatanen. În pragul casei apărură bărbatul și femeia și-i îndemnară pe polițiști să-l ia de acolo pe bărbatul cu iepurele.

— Ce-ați vrut să faceți aici? întrebară agenții de poliție.

— I-am rugat să cheme un taxi, dar ei v-au chemat pe dumneavoastră, răspuse Vatanen.

— Aveți un iepure? îl întrebară polițiștii.

Vatanen deschise coșul unde, cu câteva clipe mai devreme, iepurașul se refugiase ca să se apere de ploaie. Animalul ridică speriat capul din coș, cu un aer ușor vinovat. Unul din polițiști spuse:

— Bine, să mergem. Dați-mi mie coșul.

6. Ofițerul poliției rurale

Polițiștii urcară în față cu iepurele, Vatanen se așează în spate. Drumul fu parcurs în tăcere. Cu puțin înainte de a ajunge în sat, polițistul care ținea în brațe coșul cu iepurele îl întrebă pe Vatanen:

— Pot să mă uit la el?

— Bineînțeles, îi răspunse ziaristul. Numai să nu-l trageți de urechi.

Polițistul deschise coșul și contemplă iepurașul care-și ridicase capul. Și cel de la volan se aplecă puțin să privească animalul. Ca să vadă mai bine, schimbă viteza și lăsă motorul în ralanti.

— Pare de anul ăsta, își dădu el cu părerea. Sau, cine știe, poate că-i din iarna trecută.

— Da de unde, replică ziaristul. Acum câteva săptămâni era încă foarte mic. Trebuie să se fi născut în iunie.

— Este un mascul, spuse celălalt polițist.

Ajunși în satul Nilsiä, mașina opri în curtea poliției. Coșul fu închis, iar cei doi agenți îl conduseră pe Vatanen înăuntru.

Polițistul de serviciu, somnoros și cu nasturii uniformei descheiați, se bucură foarte mult de sosirea lor.

Lui Vatanen i se dădu un scaun. Scoase din buzunar pachetul de țigări și le oferă polițiștilor. Aceștia se uitară mai întâi unul la altul, apoi fiecare luă câte o țigară. Sună telefonul. Polițistul de serviciu ridică receptorul.

— Comisariatul din Nilsiä, Heikkinen la aparat, rosti el. Bine, am înțeles, îl vom aduce mâine. E liniște. Pentru moment n-avem decât un singur caz.

Îl privi atent pe Vatanen, ca și cum ar fi vrut să ghicească ce hram poartă, apoi adăugă:

— Ne-a telefonat deja Laurila. S-ar părea că a vrut să intre cu forța în casa lui. Are un comportament normal, abia a fost adus. Salut.

Bărbatul închise telefonul. Apoi, adresându-se celor doi colegi, le explică:

— Era asistenta socială. Mâine o să trebuiască să-l ducem noi la ospiciu pe Hänninen, nu vrea să meargă.

Polițistul de serviciu îl cerceta din priviri pe Vatanen. Aranja puținele hârtii de pe birou, își dresese glasul și spuse pe un ton oficial:

— Să vedem ce-i și cu povestea asta. Puteți să-mi prezentați

actele la control?

Vatanen îi întinse portofelul. Polițistul scoase de acolo actele ziaristului și un teanc impresionant de bancnote. Ceilalți doi polițiști se apropiară să privească. După ce studie actele de identitate, polițistul de serviciu începu să numere banii. Lucrul acesta îi luă destul de mult timp. Vocea lui inexpresivă umplu încăperea. S-ar fi zis că era ultima numărătoare a voturilor pentru alegerile prezidențiale.

— Destul de mult, spuse el. Cinci mii opt sute cincizeci de mărci.

Nimeni nu mai rosti o vorbă. Până la urmă, rupând tăcerea, Vatanen explică:

— Mi-am vândut barca.

— N-aveți o chitanță? îl întrebă polițistul.

Nu, n-o păstrase, trebui să recunoască Vatanen.

— Eu n-am avut niciodată ocazia să plimb atâția bani în portofel, spuse unul din polițiștii care-l arestaseră.

— Nici eu, spuse amărât celălalt.

— Dumneavoastră sunteți Vatanen, cel care scrie în revistă? întrebă polițistul de serviciu.

Vatanen confirmă.

— Cu ce treburi pe-aici? Aveți de gând să scrieți vreun reportaj special, de umblați așa împreună cu iepurele?

Vatanen îi răspunse că nu era în misiune de serviciu și-l întrebă unde putea găsi un adăpost pentru noapte, fiindcă-ncepea deja să simtă oboseala.

Polițistul de serviciu îi spuse:

— Avem o reclamație împotriva dumneavoastră. Din partea medicului comunal din Nilsia. Doctorul Laurila a dat ordin să vă arestăm. Altceva nu știu.

— Nu înțeleg cum de este posibil așa ceva, spuse Vatanen. Un oarecare Laurila poate ordona arestarea oricui?

— În orice caz, replică polițistul, acum trebuie să vă cercetăm, fiindcă aveți prea mulți bani cu dumneavoastră. Și ce-i cu iepurele ăsta? Medicul comunal s-a plâns că ați încercat să intrați cu forța în casa lui, că l-ați amenințat și l-ați obligat să cheme un taxi... că ați pretins de la el un adăpost pentru noapte. Chiar dacă acuzațiile nu sunt dintre cele mai grave, sunt destule ca să nu vă putem lăsa liber. Ar trebui să ne explicați ce treburi aveți pe-aici.

Vatanen declară că părăsise domiciliul conjugal și serviciul.

Fugise, într-un fel, de-acasă și nu luase încă nici o hotărâre. Deocamdată se mulțumea să călătorească și să privească ținuturile prin care trecea.

— Am să-i întreb pe băieții din Kuopio, hotărî polițistul de serviciu.

Formă numărul poliției din Kuopio.

— Heikkinen din Nilsiä la telefon, salut. Avem aici un bărbat cam ciudat... în primul rând se plimbă cu-n iepure, este ziarist, ni s-a telefonat că tulbură liniștea publică. A încercat să intre cu forța într-o casă ca să înnopteze... da, și are șase mii de mărci în portofel. Nu, nu-i nebun, în orice caz n-am vrut să spun asta. Dar nu știu ce să fac cu el, vrea să plece... un tip ca el poate să scrie orice... nu știe încă în ce direcție, spune că se plimbă cu iepurele și privește peisajul. Nu, nu-i beat, se poartă corect. Bineînțeles. Doar dacă face scandal... bine, poate c-ar trebui să-l închid... mulțumesc, aici plouă, a plouat toată ziua, salut.

Apoi, adresându-i-se lui Vatanen, spuse:

— Băieții din Kuopio m-au sfătuit să vă țin la arest, cel puțin în noaptea asta. Vagabondaj, bani suspecti, plus reclamația doctorului. Acceptați?

— N-ar fi mai potrivit să telefonați la ofițerul poliției rurale? întrebă Vatanen. Că doar nu sunteți subordonați poliției din Kuopio.

— I-aș fi telefonat eu de la început, spuse polițistul de serviciu, numai că ofițerul poliției rurale *este* la pescuit și vine abia după ora zece, sau poate că nici nu mai vine. Din păcate, în acest moment, eu sunt cel mai mare aici. De la Kuopio mi-au spus să nu vă dau drumul pentru nimic în lume, și-apoi, unde-ați putea merge pe-o vreme ca asta?

— Și iepurele unde-o să stea? întrebă Vatanen supărat.

Toți își îndreptară privirea spre iepure. Când începuse numărătoarea banilor, coșul fusese așezat pe podea. De acolo, iepurașul urmărise liniștit desfășurarea interogatoriului. Iar acum prezența lui le crea polițiștilor o nouă problemă.

— Hmm... unde-o să stea? se-ntrebă polițistul de serviciu. Hmm... confiscat, trecut în proprietatea statului și dus în pădure. O să se descurce el în pădure și singur.

Vatanen îi arată polițistului de serviciu certificatul emis la Mikkeli.

— Am o autorizație oficială. Acest animal se află în grija mea.

Nu-l puteți confisca, nu-l puteți lăsa ilegal în pădure. Deci nu mi-l puteți lua. Iar la arest n-aveți dreptul să-l puneți. O celulă de arest este un loc nesănătos pentru un animal sălbatic atât de sensibil. Ar putea muri.

— Aș putea să-l iau la mine acasă în noaptea asta, se oferi cel mai tânăr din cei doi agenți de poliție.

Dar argumentele lui Vatanen spulberară propunerea.

— Îl puteți lua acasă, spuse el, numai dacă aveți studii în domeniul îngrijirii animalelor sălbatice din familia rozătoarelor și un loc amenajat. Trebuie să-l hrăniți cu bob de țarină și cu alte plante speciale. Orice altă hrană poate fi o otravă pentru el, iar dacă moare sau i se întâmplă ceva rău, nu știu pe unde-o să scoateți cămașa să-mi plătiți despăgubiri, fiindcă un astfel de iepuraș costă o avere.

Iepurașul urmărea cu mult interes discuția, lăsând impresia că aprobă vorbele ziaristului.

— În felul acesta, spuse polițistul de serviciu, n-ajungem la nimic. După mine, n-aveți decât să plecați. Cu iepure cu tot. Dar să veniți mâine-dimineață la ora zece ca să lămurim cazul.

— Ești nebun? protestară tinerii agenți de poliție. Și ce-o să spună Laurila? N-ai de unde ști ce-i cu bărbatul ăsta, uită-te numai câți bani are. N-are automobil... oare cum a ajuns aici? Poate nici nu-i Vatanen.

— Așa... spuse polițistul de serviciu. Dar deocamdată nu puteți pleca. Trebuie să mai chibzuim. Ce dracu', tocmai acum l-a apucat pescuitul pe ofițerul poliției rurale! Cine are o țigară?

Ziaristul le oferi din nou țigări tuturor. După care, multă vreme, nimeni nu mai rosti o vorbă.

Într-un sfârșit, cel mai tânăr dintre agenții de poliție îi spuse lui Vatanen:

— Nu ne înțelege greșit. N-avem nimic împotriva dumneavoastră, dar în poliție există reguli de la care nu ne putem abate. De exemplu, dacă n-ați fi fost împreună cu iepurele ăsta, totul ar fi fost mult mai simplu. Privită din punctul nostru de vedere, situația ar putea fi văzută diferit. De unde știm că n-ați omorât pe cineva înainte de a fugi din Helsinki... că, pierzându-vă mințile, n-ați început apoi să umblați aiurea, c-așa se-ntâmplă de obicei... ați putea fi un nebun periculos.

— Termin-odată cu prostiile astea, spuse polițistul de serviciu. Aici nu-i vorba de crimă.

— Dar, teoretic, ar putea fi. Eu n-am spus că este, ci doar c-ar putea fi.

— Tot atât de bine aş putea fi şi eu un criminal, spuse cu năduf poliţistul de serviciu.

Strivi mucul de ţigară, se uită răutăcios la iepure şi-i făcu o nouă propunere lui Vatanen:

— Şi dac-aţi rămâne aici, în camera asta două-trei ore, până ce vom reuşi să vorbim la telefon cu ofiţerul poliţiei rurale? Apoi totul se rezolvă. Dacă sunteţi obosit, puteţi dormi pe patul de campanie. Puteţi să vă faceţi o cafea dacă doriţi, nu-i nici o problemă. E bine așa?

Vatanen acceptă propunerea.

Aşezară coşul în care se afla iepurele pe patul din fundul încăperii unde poliţiştii obişnuiau să se odihnească noaptea. Vatanen întrebă dacă îi era îngăduit să vadă arestul poliţiei din Nilsia. Generos, poliţistul de serviciu acceptă să-i arate celulele pentru arestaţi. Toţi se îndreptară într-acolo, iar poliţistul de serviciu deschise uşa arestului şi-i explică lui Vatanen:

— Nu-i așa de rău aici, de obicei sunt închişi beţivi din comună, dar mai vin și din Tahkovuori... au fost chiar și ziaristi.

Arestul poliţiei din Nilsia avea două celule despărţite de un perete. Erau nişte încăperi modeste. Fiecare celulă avea o fereastră din sticlă cenuşie armată cu reţea de fibre metalice, un pat din vergele tubulare, prins în şuruburi de perete, şi un closet fără capac, al cărui scaun fusese de asemenea fixat de perete, iar de plafon era spânzurat un bec fără apărătoare.

— De obicei, arestaţii îl sparg când sunt furioşi şi apoi rămân toată noaptea în întuneric, spuse poliţistul de serviciu. Ar trebui pusă o apărătoare metalică, deşi s-ar putea să n-ajute la nimic, fiindcă cei înalţi ar putea s-o rupă şi pe asta dintr-o săritură.

Poliţiştii făcură cafea, iar ziaristul se-ntinse pe patul de serviciu. Crezând că doarme, poliţiştii discutară în şoaptă. Totuşi Vatanen îi auzi și înțelese cât de mult îl preţuiau ei pe Laurila. Discuţia se învârtea în jurul întâmplării pe care toţi trei o vedeau ca fiind extraordinară, iar când tocmai începuseră să vorbească despre prudenţa cu care trebuia tratat cazul, Vatanen adormi.

Seara, pe la ora zece, poliţistul de serviciu îl deşteptă pe Vatanen şi-l anunţă că reuşise să ia legătura cu ofiţerul poliţiei rurale, care urma să apară dintr-o clipă în alta. Vatanen își frecă ochii, se uită în coşul de la capătul patului și văzu că iepuraşul

nu era acolo.

— Este în curte cu băieții, îi spuse polițistul de serviciu. Am văzut că n-avea de gând să evadeze și ne-am gândit că-i e foame. L-au dus băieții într-un loc cu trifoi. A mâncat bine.

Cei doi agenți de poliție intrară împreună cu iepurele și-l lăsară să țină pe jos. Iepurașul semăna răhăței peste tot. Cei doi polițiști încercară să-i îndepărteze cu piciorul, dar cum rezultatul acțiunii lor se dovedi absolut lamentabil, luară până la urmă o cârpă de pe măsuța pentru cafea și-i împinseră cu grijă până-ntr-un colț al încăperii.

În timpul acesta, o mică mașină galbenă opri în curtea poliției. Apoi, își făcu apariția ofițerul poliției rurale. Nu se arătă cătuși de puțin mirat când văzu iepurele și, întinzându-i mâna lui Vatanen, se recomandă:

— Savolainen. Polițistul de serviciu prezentă cazul. Ofițerul poliției rurale era un tip tânăr, care probabil tocmai terminase dreptul și-și găsisse un loc în acel colț pierdut de lume. În orice caz, ascultă explicațiile polițistului de serviciu cu un aer competent.

— Cei din Kuopio v-au spus să-l închideți? întrebă el.

— Așa ne-au sfătuit, dar n-am făcut-o.

— Foarte bine că nu l-ați închis. Îl cunosc eu pe Laurila. Ofițerul poliției rurale se uită prin actele lui Vatanen și-i restituie banii.

— Am să-i dau un telefon, spuse el și formă numărul medicului. Bună seara, la telefon Savolainen, ofițerul poliției rurale. Am auzit că ați înaintat o plângere împotriva unui individ. Chiar așa. S-ar părea că plângerea dumneavoastră este absolut nejustificată. Noi am făcut deja ancheta de rigoare. Trebuie să veniți imediat aici pentru a lămuri această afacere. Nu, mâine-dimineață este prea târziu. În ceea ce vă privește, lucrurile stau prost, domnule Laurila, dacă nu puteți da o explicație coerentă. Dacă toate astea ajung mai sus, eu, ca polițist, nu știu ce-aș mai putea face. În orice caz, bărbatul care a fost arestat din vina dumneavoastră poate cere urmărire penală pentru denunț calomnios. A fost reținut deja mult timp. Eu n-o să fiu aici când veniți. Veți fi interogat de polițistul de serviciu. Salut!

Cu un surâs sarcastic pe buze, ofițerul poliției rurale îi spuse lui Heikkinen:

— Vezi ce are de spus Laurila. Întreabă-l de una-alta, în așa fel

încât să-l pui pe gânduri. Întreabă-l tot ce vrei, poți să-i iei și amprentele. Iar la sfârșit îi spui că-i liber. Și-i mai spui că procurorul, adică eu, va face abstracție de vinovăția lui, dacă persoana reținută pe nedrept de poliție nu-l va reclama. Ai să te descurci tu.

Apoi, adresându-i-se ziaristului, spuse:

— Iar dumneavoastră, domnule Vatanen, unde-aveți de gând să vă petreceți noaptea? Eu m-aș duce din nou la lac până-n zori, fiindcă-am întins acolo plasele de prins pește. V-aș propune să veniți la mine împreună cu iepurele, chiar dacă eu o să rămân toată noaptea de veghe pe malul lacului. Am o căsuță de vară acolo sau mai bine zis o saună de pescar. Iepurele ar putea profita de natură, iar dumneavoastră v-ați putea odihni liniștit.

Cei trei polițiști îi conduseră în curte pe Vatanen, pe ofițer și pe iepure. La despărțire, polițistul de serviciu îi spuse ofițerului poliției rurale:

— Încă de la început am văzut eu că acest Vatanen este un bărbat cumsecade.

7. Președintele

La marginea mlăștinoasă a unui lac înconjurat de o pădure, ofițerul poliției rurale avea o micuță saună de pescar, sprijinită pe trunchiuri de arbori bătrâni. O punte de bușteni ducea la cabana ce se afla la câțiva metri de mal. Ii spuse lui Vatanen:

— În cabană mai este un bărbat care pescuiește împreună cu mine, un tip cam bizar, dar destul de interesant. E ofițerul poliției rurale Hannikainen din Kiuruvesi, pensionar.

Intrară în cabană. În colțul din spatele ușii era o vatră. Hannikainen, care frigea pește, puse grătarul deoparte și dădu mâna cu ziaristul și cu ofițerul poliției rurale. Apoi îi servi cu pește cald așezat pe bucăți de pergament. Vatanen aprecie acest lucru, fiindcă era destul de flămând. Iepurașului i se dădu iarbă proaspătă și apă.

Pescarii ieșiră, iar Vatanen se întinse pe laviță. Pe jumătate adormit, simți cum iepurașul sare și se așază confortabil să doarmă la picioarele sale.

În zori, Vatanen îi auzi prin somn pe bărbații întorși de la pescuit, care discutau în șoaptă în fața cabanei. Ofițerul poliției rurale se duse să doarmă în saună, iar Hannikainen se-ntinse pe marginea laviței. Iepurașul înălță o clipă capul, apoi își continuă somnul.

Dimineața, Vatanen se deșteptă proaspăt și binedispus. Era ora opt. Culcușul lui Hannikainen era gol. Probabil că pescarii se treziseră puțin mai devreme, își spuse ziaristul. Cei doi făcuseră un foc și atârnaveră cafetiera de o prăjină. Hannikainen scotea covrigi dintr-o pungă de plastic. Picioaroangele³ țipau pe lac. Deasupra apei plutea ceața matinală. Se anunța o zi frumoasă.

După cafea, ofițerul poliției rurale plecă în sat să-și vadă de treburi. Zgomotul motorului se pierdu încetul cu încetul, iar când mașina trecu de pădure nu se mai auzi deloc.

Hannikainen intră în cabană. Se întoarse afară cu o halcă de slănină pe care o tăie în bucățele. Le puse la fript într-o tigaie. Când bucățelele de slănină se rumeniră, răsturnă o cutie de jumătate de kilogram cu carne de vită și de porc peste untura din tigaie. Taie felii groase dintr-o pâine mare de secară peste care așază friptura fierbinte și-l îndemnă pe ziarist să mănânce. La

3 Păsări de apă de mărimea unui sitar, cu picioarele lungi și roșii (*Himantopus himantopus*).

Helsinki, Vatanen înghițea cu greu micul dejun, dar aici mănca cu poftă, fiindcă mâncarea pregătită de Hannikainen era într-adevăr savuroasă.

Hannikainen îi dădu ziaristului hainele de pescar ale ofițerului poliției rurale, cizmele de cauciuc și puloverul. Pantofii și vestonul ziaristului fură atârinate de-un cui pe peretele cabanei. Fărăndoială, și-acum mai sunt acolo.

Bărbații trândăviră toată ziua în preajma cabanei, pescuiră, pregătiră o ciorbă de pește și se odihniră la soare privind lacul mlăștinos. După-amiază, Hannikainen scoase din traista pe care-o purta cu el o sticlă de vodcă, o destupă și umplu pentru amândoi câte un păhărel.

Hannikainen avea aproape șaptezeci de ani. Era un bărbat înalt cu părul mai mult alb și cu mare chef de vorbă. În cursul acelei zile, cei doi bărbați ajunseră să se cunoască destul de bine. Vatanen povesti despre etapele periplului prin Finlanda și despre scopul insolitei sale călătorii. Hannikainen se dovedi a fi un văduv singuratic, care prinsese obiceiul să-și petreacă verile la pescuit în compania tânărului ofițer al poliției din Nilsia. Era interesat de actualitatea internațională și înclinat spre meditație.

În tot acest timp, Vatanen se întrebese ce va fi găsit atât de extraordinar ofițerul poliției rurale la acel bărbat. Nu reușise să vadă ceva bizar în comportamentul lui Hannikainen, doar dacă nu cumva tocmai pescuitul pe lac într-o zi frumoasă era neobișnuitul la care se referise comisarul din Nilsia. Răspunsul la această întrebare era pe drum. După cel de-al doilea păhărel de vodcă, Hannikainen începu să orienteze cu perseverență discuția spre afacerile puterii de stat. Vorbi despre responsabilitatea guvernanților, despre puterea lor și despre metodele de guvernare, mărturisind că după ce ieșise la pensie începuse să cerceteze cu atenție toate aceste lucruri. Chiar dacă toată viața nu fusese altceva decât un ofițer neînsemnat al unui post de poliție rurală, Hannikainen era surprinzător de bine informat în legătură cu regimurile constituționale ale statelor occidentale, nuanțele parlamentarismului sau justiția statelor socialiste. Vatanen ascultă cu mult interes disertația lui Hannikainen despre aceste probleme importante, abordate deseori și în Finlanda de specialiștii în drept constituțional.

În opinia lui Hannikainen, constituția Finlandei acorda președintelui republicii o putere de decizie mult prea mare pentru

soluționarea afacerilor de stat. Când Vatanen îl întrebă dacă, după părerea lui, președintele Kekkonen fusese capabil să se folosească de prerogativele puterii într-un mod exemplar, Hannikainen îi spuse:

— De mulți ani lucrez la un studiu despre președintele Kekkonen⁴... și am ajuns la o concluzie care mă îngrozește pe mine însumi. Nu vreau să spun c-aș fi contrariat de modul său de guvernare, sunt mai degrabă un adept entuziast al lui. Cu toate astea... strâng tot timpul informații, le compar, le triez, trag concluzii. Rezultatul este înspăimântător.

— Și la ce concluzie ai ajuns în privința lui Kekkonen? îl întrebă Vatanen.

— Sunt secrete pe care nu vreau să le fac publice. Doar Savolainen știe de asta și un dulgher din Puumala. Dar amândoi sunt bărbați de încredere. Vezi tu, rezultatele cercetărilor mele sunt de o așa natură, că, publicându-le, mi-aș crea necazuri și, cine știe, poate chiar necazuri juridice, iar în cel mai bun caz aș ajunge de răsul lumii.

Hannikainen îl fixă pe Vatanen cu o privire glacială și spuse în continuare:

— Sunt un bărbat bătrân, poate puțin senil... dar nu total ramolit. Dacă vrei să cunoști rezultatul investigațiilor mele, va trebui să-mi promiți că nu te vei folosi niciodată de aceste informații împotriva mea sau împotriva oricărei alte persoane.

Ziaristul îi promise din toată inima că va păstra secretul.

— Lucrul despre care îți voi povesti, spuse Hannikainen, este mult prea însemnat, de aceea te mai rog o dată să-l păstrezi doar pentru tine și să nu mă denunți.

Se vedea clar că Hannikainen ardea de dorința să-i dezvăluie secretul. Închise sticla de vodcă, o puse la locul ei în traistă și o porni grăbit spre cabană. Vatanen îl urmă.

Lângă unul dintre pereții încăperii, între fereastră și masă se afla un geamantan vechi, mare, de culoare maronie, pe care Vatanen îl văzuse încă din seara trecută, dar căruia nu-i acordase prea mare importanță. Hannikainen ridică geamantanul pe laviță și-i deschise incuietorile. Capacul se ridică brusc, dând la iveală

4 Urho Kaleva Kekkonen - om politic finlandez (1900-1986), prim-ministru între 1950 și 1956, apoi președinte al Finlandei, până în anul 1981.

mulțimea de documente și de fotografii îndesate acolo.

— Încă n-am aranjat cum se cuvine toată arhiva, pentru că n-am terminat cercetările, se scuză Hannikainen. Dar, din ce am eu aici, poți să-nțelegi destul de repede despre ce-i vorba.

Hannikainen scoase din valiză hârtii, teacuri de coli bătute la mașina de scris, câteva cărți și multe fotografii, toate reprezentându-l pe președintele Urho Kekkonen în diferite ipostaze. Și cărțile erau pe tema Kekkonen, fie cu discursurile președintelui, fie cărți despre el scrise de Skyttä și de alți câțiva autori, era chiar și o culegere de anecdote despre Kekkonen. Printre toate aceste documente, se aflau foarte multe grafice, iar Vatanen observă că și graficele se refereau la Kekkonen.

Hannikainen alege câteva schițe desenate îngrijit pe hârtie milimetrică, ce reprezentau secțiuni craniene.

— Privește, spuse Hannikainen, suprapunând două desene și lipindu-le de fereastră pentru ca lumina de afară să le facă transparente. Vezi diferența?

La prima vedere, desenele păreau identice, dar dacă le priveai mai atent se vedea că sunt ușor diferite.

— Desenul din stânga, explică Hannikainen, reprezintă craniul lui Kekkonen din anul 1945, adică imediat după război. Iar acesta, al doilea, craniul lui Kekkonen din 1972. Am elaborat aceste desene pe baza studiului comparativ al fotografiilor din ani diferiți. Metoda mea constă în proiectarea pe o pânză albă a fotografiilor obișnuite ale craniului, bineînțeles, în poziții diferite, și trasarea conturilor pe hârtie. În cazul lui Kekkonen, care-i chel, metoda aceasta n-are nici un cusur. Dar este înceată și cere o precizie extremă. După părerea mea, am obținut rezultate excelente. Aș putea spune că măsurătorile craniene pe care le-am realizat sunt cele mai precise cu puțință. Mai precise nu se pot face decât în institutele de patologie, dar să nu uităm că acolo cercetătorii au la dispoziție craniile adevărate.

Hannikainen scoase o altă schiță de craniu din maldărul de hârtii și spuse:

— Acesta este craniul lui Kekkonen la al treilea mandat prezidențial, în timpul formării guvernului. Vezi, este absolut identic cu cel din 1945.

Și, luând alte desene, mai spuse:

— Aici este craniul din 1964, absolut la fel. Iar acum, poftim, uită-te la craniul acesta din 1969! Este diferit! Dar, dacă-l

compari cu cel din 1972, vei vedea că-i identic.

Pătimaș, cu privirea înflăcărată, cu un surâs triumfător pe buze, Hannikainen prezintă toate desenele. După ce le privi cu atenție, Vatanen trebui să admită că, într-adevăr, desenele lui Hannikainen corespundeau observațiilor acestuia: craniile desenate erau diferite, cele vechi se deosebeau vizibil de cele noi.

— Schimbarea, își reluă Hannikainen discursul, s-a petrecut în anul 1968, poate că la sfârșitul anului sau, cel mai târziu, în prima jumătate a anului 1969. Încă n-am reușit să stabilesc data exactă, dar îmi continui cercetările și sunt sigur că voi reuși s-o stabilesc cu o aproximație de o lună-două. În orice caz, în acest moment, sunt în măsură să afirm că o schimbare s-a petrecut și că această schimbare este importantă.

După o scurtă pauză, Hannikainen rosti apăsător:

— Fără nici o îndoială, aceste secțiuni craniene nu corespund craniului aceleiași persoane. Diferențele sunt prea evidente și de netăgăduit. De exemplu, secțiunile prin vechiul craniu, când Kekkonen era tânăr, pun în evidență calota craniană ușor țuguiată, în raport cu secțiunile recente unde forma craniului este ceva mai turtită și calota craniană mult mai rotundă. Uită-te la maxilarul inferior! Bărbia lui Kekkonen, care era înclinată înapoi, acum este cu câțiva milimetri mai în afară, iar oasele pomeților obrazului sunt mai coborâte. Uite, secțiunea aceasta din profil este o dovadă. Occiputul este de asemenea diferit, dar diferențele sunt ceva mai mici.

În secțiunile vechiului craniu, occiputul era ușor concav, iar acum, privește! Când omul îmbătrânește, occiputul nu iese în evidență, ci, dimpotrivă, se aplatizează, crede-mă!

— Așadar, spuse Vatanen, socotești că după anul 1968 capul lui Kekkonen și-a schimbat forma.

— Nu, eu sunt convins că, în acel an sau poate în prima jumătate a anului următor, „Vechiul Kekkonen” fie a murit sau a fost asasinat, fie - din motive necunoscute - s-a retras din viața publică. Și mai cred că în locul lui este acum un bărbat care seamănă cu el chiar și-n privința vocii.

— Dar dacă președintele Kekkonen a fost bolnav în acea perioadă sau a avut un accident care i-a modificat forma craniului? Întrebă Vatanen.

— Nu, modificările nu se datorează vreunei maladii sau vreunui accident. Să fi fost așa, ar fi avut nevoie de multe luni de

refacere. Or, din cercetările mele, am înțeles că președintele Kekkonen nu a dispărut niciodată de pe scena politică mai mult de două săptămâni fără întrerupere. În plus, nu am descoperit pe nici una dintre fotografiile vreo cicatrice sau vreun semn, deși am cercetat cu atenție pielea craniului său pleșuv. Negi, da, însă nimic care să amintească de vreo intervenție chirurgicală.

Hannikainen puse la loc în geamantan desenele secțiunilor craniene și desfășură un sul mare traversat pe toată lungimea de o curbă împodobită cu cifre.

— Aceasta este curba creșterii în înălțime a lui Kekkonen, din copilărie până acum. Cifrele care indică înălțimea în copilărie nu sunt tocmai exacte, dar devin absolut fiabile din momentul în care Kekkonen este numit sergent. Uite, am aici și o copie după livretul militar. Vezi tu, începând cu vârsta când era sergent, înălțimea lui Kekkonen a fost 1,79 m... uite, avea absolut aceeași înălțime în timpul funeraliilor lui Paasikivi⁵... și privește aici! Am ajuns în anul 1968: curba crește dintr-odată cu doi centimetri. Poftim, înălțimea lui Kekkonen ajunge pe neașteptate la 1,81 m. Apoi, până-n 1975, rămâne staționară. Este cam ciudată această creștere brutală a înălțimii la bătrânețe!

Hannikainen puse deoparte curba creșterii în înălțime a președintelui și, înflăcărat, răscoli în geamantan, până ce găsi un alt document, pe care era reprezentată foarte îngrijit curba de variație a greutății președintelui Kekkonen.

— Evident, se scuză Hannikainen, acest document nu are valoarea celui dinainte, dar nu este chiar total lipsit de importanță. Din momentul în care Kekkonen s-a maturizat, greutatea lui nu a cunoscut variații prea mari. S-a menținut în limitele unui ciclu anual: toamna, greutatea lui a fost uneori mai mare decât primăvara cu aproximativ 4,5 kilograme. La începutul verii a atins întotdeauna greutatea minimă, îngrășându-se apoi progresiv până la greutatea de mai înainte. Aceste informații le-am obținut de la serviciul de medicină a muncii din Helsinki și ele sunt într-adevăr corecte. Dar, pentru a putea urmări evoluția pe parcursul a mai multe decenii și pentru a putea compara fiecare an cu ceilalți ani, a trebuit să stabilesc o medie anuală pe baza căreia am construit această curbă. Acum vezi că din anul 1956 până în anul 1968 președintele are o greutate medie anuală de 79

5 Președinte al Finlandei între 1946 și 1956.

de kilograme, iar după anul 1968, de 84 de kilograme. Dacă nu luăm în seamă variațiile sezoniere de greutate despre care ți-am vorbit, alte schimbări nu s-au mai produs până în acest an, greutatea președintelui fiind tot timpul cu cinci kilograme mai mare decât înainte de anul 1968. De fapt, doar în timpul primelor două campanii electorale există o variație a curbei cu două kilograme, iar această pierdere în greutate, chiar dacă determină o scădere a mediei anuale, nu modifică esențial aspectul curbei.

Hannikainen continuă să aducă probe în sprijinul teoriei sale.

— Am întocmit și o listă cu vocabularul folosit de Urho Kekkonen, îi mărturisii Hannikainen ziaristului. Diferența este evidentă. Înainte de 1968, Kekkonen avea un vocabular mult mai sărac decât după 1968. Din calculele mele reiese că, după 1968, președintele Kekkonen și-a îmbogățit vocabularul cu aproximativ 1 200 de cuvinte active. Firește, acest lucru se poate datora și faptului că, după 1968, „Noului Kekkonen”, cum îi spun eu, alți oameni i-au redactat discursurile și declarațiile. Dar, oricum ar fi, nu se poate face abstracție de această sporire spectaculoasă a vocabularului. După 1968, opiniile lui Kekkonen au cunoscut o evoluție considerabilă, iar poziția lui a fost mai progresistă, ca și cum Kekkonen ar fi întinerit cu zece ani. De asemenea, logica lui s-a ameliorat simțitor. Am analizat foarte atent comportamentul lui Kekkonen și pot afirma fără rezerve că în timpul anului 1968 s-a petrecut o evidentă schimbare pozitivă. Pe lângă faptul că a întinerit, și-a permis să facă anumite glume pe care niciodată nu obișnuia să le facă. Este clar că i s-a dezvoltat simțul umorului și că a devenit mai tolerant decât înainte.

Hannikainen închise geamantanul. Exaltarea de mai înainte se risipise, dar fostul ofițer al poliției rurale părea fericit.

Bărbații ieșiră afară, dinspre lac se auzi țipătul ascuțit al unui fluierar-gulerat. Multă vreme, nici unul, nici celălalt nu rosti o vorbă. Într-un târziu, Hannikainen spuse:

— Acum, sper că înțelegi de ce este de dorit ca o astfel de descoperire să rămână ascunsă.

8. Incendiul

Iepurele dădu de gustul vieții lacustre. Îi însoțea pe Hannikainen și Vatanen în expedițiile pe lac și sărea curajos în barcă, deși îi era teamă de apă. Crescuse, se îngrășase și devenise puternic.

Hannikainen ținea discursuri lungi despre președintele Kekkonen. Iepurele, cu capul înclinat într-o parte, îi privea pe cei doi bărbați, iar răhăței de pe fundul bărcii se rostogoleau printre pești. Astfel treceau zilele una după alta și nici unul nu-și dorea să plece din acel loc liniștit.

Într-o dimineață, pe la sfârșitul lui iulie, iepurele dădu semne de neliniște. Se furișa tot timpul după călcâiele celor doi bărbați, iar după-amiază se ascunse sub bancheta din saună.

— Oare ce-l frământă? se-ntrebară ei.

În seara aceleiași zile, bărbații simțiră un puternic miros de fum. Iar înainte de căderea nopții, când suprafața lacului se liniști, putură vedea cum coboară o perdea de fum peste țărnul mlăștinios al lacului.

— Undeva, spuse ziaristul, este un mare incendiu.

A doua zi dimineață fumul se îngroșă atât de mult, încât pe Vatanen și pe Hannikainen îi usturau ochii. Cu toate că pe lac era vânt, fumul nu contenea să sporească. Acoperise lacul ca o ceață groasă.

În dimineața celei de-a treia zile, Savolainen sosi în fugă și spuse:

— Este un mare incendiu la Vehmasjärvi. Vatanen, trebuie să te alături echipelor de intervenție. Ia rucsacul lui Hannikainen și umple-l cu provizii! Eu trebuie să anunț în toate satele dimprejur. Plecăm imediat. S-au pierdut deja câteva mii de hectare.

— Trebuie să merg și eu? întrebă Hannikainen.

— Nu, răspunse ofițerul poliției rurale. Tu rămâi aici cu iepurele. Cei care au mai mult de cincizeci și patru de ani nu sunt obligați să participe la stingerea incendiului.

Vatanen îndesă în rucsac pește, sare, slănină și o jumătate de kilogram de unt, și plecă împreună cu ofițerul poliției rurale. Ca să nu se ia după Vatanen, iepurele fusese închis în cabană.

Din satul Nilsia, Vatanen a fost condus la Rautavaara, unde erau deja câteva sute de bărbați. Unii reveneau din misiune, alții se pregăteau să meargă în zona incendiată. Avioanele care transportau alimente și ajutoare în zona sinistrată zumzăiau fără

întrerupere pe cer. Asudați și obosiți, bărbații care reveneau din zona incendiată nu aveau chef de vorbă. Mergeau direct să se culce în corturi.

Între corturi, bătrânul farmacist din Rautavaara organizase un punct de prim ajutor unde, împreună cu fiica lui, dezinfecța arsurile cu acid boric și bandaja picioarele celor atinși de flăcări. Secretarul primăriei din Rautavaara dădea un interviu pentru televiziune. O ziaristă de la *Gazeta din Savo* făcea fotografii. Și Vatanen avu onoarea să fie fotografiat. Dintr-o bucătărie rulantă se distribuia supă.

Se căutau bărbați cu simț de orientare. Vatanen declară că el e în stare să se orienteze pe orice fel de teren, chiar și cu o găleată pe cap.

Toți cei recrutați urmau să fie imbarcați într-un elicopter militar.

Înainte de decolare, un ofițer le explică misiunea pe care o aveau de împlinit:

— Fiecare are o fotocopie a hărții regiunii. Priviți, se poate vedea clar până unde a înaintat focul. Noaptea trecută era aici. În acest moment, un impuls diavolesc împinge focul spre nord-est. La noapte, va fi degajată o altă linie de oprire a focului, la unsprezece kilometri de aici. Dar până atunci vor mai arde vreo două mii de hectare, n-avem ce face. Cine știe, poate că au și ars pe jumătate. Asta-i cel mai mare incendiu din istoria Finlandei, bineînțeles dacă nu-l punem la socoteală pe cel din Tuntsa⁶. Deci veți fi lăsați aici, pe traiectoria incendiului. Vă veți desfășura în linie, la o sută de metri unul de altul, apoi veți înainta în direcția nord-est, aproximativ zece kilometri, strigând cât vă țin puterile, ca toate animalele din pădure să fugă de foc. Mai sunt și două case, le veți evacua spre lac, și aveți grijă să nu rămână nimeni acolo. După câte știu, ar mai fi și vite prin pădure, cele care-au fugit din Nilsiä. Niște cai și vreo cincizeci de vaci prăpădite. Toate animalele trebuie mânate până la lac. Uite, aici este lacul pe hartă.

Survolară pădurile incendiate. Dogoarea văpăilor de pe pământ se simțea până la elicopter. Prin fumul gros pământul abia se mai

6 Cel mai mare incendiu forestier din Finlanda a avut loc în vara anului 1960, în Tuntsa (în partea nord-estică a Laponiei). Atunci au ars 20 000 de hectare de pădure.

zărea. Elicopterul se lăsa când pe-o parte, când pe alta în curenții de aer fierbinte și Vatanen se temu că palele rotorului principal se vor rupe, aruncând aparatul de zbor în jarul ce sfârâia sub ei.

Elicopterul depăși zona incendiată. În vâjâitul rotoarelor, se pregătea să aterizeze ca o libelulă uriașă, cu țevile de eșapament scuiând un fum albastru în aerul cald. Pe măsură ce aparatul militar de zbor cobora, vârfurile copacilor se clătinau mai tare. Conurile de pin, antrenate în mișcarea turbionară, erau azvârlite care-ncotro pe pământ. Elicopterul ateriza, zgomotul se mai potoli.

Bărbații săriră din aparatul de zbor și alergară încovoiați din cauza presiunii curențului de aer descendent creat de mișcarea de rotație a palelor. Ușa se închise, vâjâitul rotoarelor se înteți, elicopterul se înălță și dispăru pe cerul fumuriu. Bărbații rămași în mijlocul pădurii își frecară ochii ce lăcrimau din cauza fumului.

Vatanen alese locul din mijlocul lanțului. Bărbații se dispersară și răcnetele lor începură să se audă din toate părțile în pădurea îmbăcsită de fum. „Viața-i plină de surprize”, își spuse Vatanen, gândindu-se că doar cu o lună înainte stătea mohorât într-o cârciumă, cu o halbă de bere în mână, nebănuind că acum va fi în această pustietate fierbinte, învăluit de fum, cu pânțelece transpirat și purtând în spate un rucsac plin cu pește ud.

— De o mie de ori mai bine aici decât la Helsinki, rosti Vatanen zâmbind și cu ochii înlăcrimați de fum.

Drumul cobora spre o adâncitură umedă. Acolo, un iepure brun țopăia dezorientat, neștiind în ce parte să alerge. Vatanen îl alungă în direcția opusă incendiului și animalul se făcu nevăzut. Dincolo de adâncitură, între niște brazi stufoși, poposise o vacă înnebunită de groază. Profund șocată de experiențele neplăcute prin care trecuse, dăduse-n pântecăraie, de aceea până și șoldurile îi erau stropite de balegă. Coadă vacii semăna cu o zdreanță neagră, murdară și urât mirositoare. Cu ochi umezi, dilatați de spaimă, vaca îl privi fix pe omul ce se apropiase de ea și muși jalnic. Vatanen apucă animalul de coarne, încercă din toate puterile să-l întorcă spre nord-est, iar când izbuti, îl împinse din spate, îndemnându-l să pornească la drum. În cele din urmă, vaca înțelese încotro trebuie să meargă.

Clopotul de la gât răsuna trist, ca toaca mănăstirii care anunță un incendiu. Balega zbura în urma nefericitului animal. Apoi vaca dispăru. Vatanen își șterse ochii ce-i șiroiau de lacrimi.

Prin pădure alergau tot felul de animale: veverițe, iepuri, păsări terestre. Acestea din urmă se înălțau zgomotos în zbor, ca mai apoi să coboare pentru a se odihni pe pământ. Cocoșii sălbatici trebuiau mânați ca găinile, pentru a înțelege în ce direcție trebuie s-o apuce. Vatanen ajunse la un pârâu cu apă limpede, larg de patru metri. Fumul plutea deasupra malului cu vegetație exuberantă, peisajul era de o frumusețe feerică.

Vatanen se debarasa de veșmintele transpirate și se aruncă gol în apa rece, își spală ochii iritați de fum și își clăti gura cu apă proaspătă. Își spuse că, în comparație cu bălăceala din fumul fierbinte, scăldatul în apa aceluia pârâu avea gustul paradisului. Vatanen înotă încet în amonte. Pârâul șerpuia plăcut, apa îl întâmpina mângâietoare, înotătorul se simțea copleșit de fericire.

Deodată, Vatanen văzu o mână de bărbat printre ierburile înalte de pe mal, o mână păroasă și arsă de soare. Răsărise dintre ierburi și era cufundată în apă până la cot. Tulburat, Vatanen se gândi că e mâna unui mort. Înotă până acolo, o atinse. Mâna nu era de una singură, aparținea unui bărbat vânjos, prăbușit pe iarba de la mal. Vatanen ieși din apă și se aplecă să-l cerceteze. Ii controla pulsul, era normal. Își apropie fața de gura deschisă ca să se convingă că bărbatul respiră.

Respirația lui împrăștia în jur o cumplită duhoare de rachiu. Vatanen îl scutură de câteva ori, bărbatul începu să-și revină.

Ridicându-se în capul oaselor, îl privi stăruitor pe Vatanen, ca și cum ar fi încercat să-l recunoască, apoi îi întinse mâna și spuse:

— Eu sunt Salosensaari, tu cine ești?

— Vatanen.

După ce-și strânseseră mâinile, Vatanen îl ajută să se așeze.

— Ascultă, spuse Salosensaari, în fața ta se află un bărbat urmărit cu perseverență de ghinion.

Bărbatul îi explică lui Vatanen că-și luase concediu, hotărât să petreacă două săptămâni într-un loc liniștit, unde să pescuiască și să distileze rachiu. De aceea venise în pădure cu toate materialele de care avea nevoie și-și instalase un alambic micuț ca să se apuce de treabă. Dar abia isprăvisese distilarea primilor zece litri de alcool, că începu incendiul care-i distruse distileria. Bărbatul fusese nevoit să fugă de foc, purtând pe umeri bidonul cu zece litri de rachiu, și se oprise lângă pârâu. Rucsacul și proviziile pe care le avea fuseseră mistuite de foc, pierduse și

uneltele de pescuit, pierduse totul. Doar bidonul cu rachiu reușise să-l salveze. Era deja a doua zi de când stătea pe malul apei și bea rachiu, iar în bidon mai erau destui litri.

— Ți închipui ce ghinion? întrebă amărât bărbatul. Vatanen aprinse un foc pe mal și puse pește la fript. În timpul acesta, Salosensaari intră în pârâu să se răcorească. Mâncară împreună pește fript. După masă, Salosensaari îi oferî rachiu lui Vatanen.

De ce nu? Vatanen luă bidonul și trase o dușcă de rachiu. Binecuvântată băutură! Simți dogoreala până-n pânțece. Vatanen mai sorbi o gură de rachiu și spuse cu admirație:

— Dar chiar te pricepi, Salosensaari! E bun rachiuul ăsta.

Bărbații băură toată după-amiaza. Din când în când, mai făceau câte-o pauză ca să frigă pește sau să se scalde. Cu cât beau mai mult, cu atât erau mai puțin interesați de pădurea care ardea.

La căderea serii, amândoi erau atât de beți, încât cu multă greutate reușiră să iasă la mal după ce în pauza convenită se scăldaseră în pârâu. Apa era destul de adâncă, le ajungea până la gât.

— Atenție, să nu ne înecăm! repeta mereu Salosensaari.

Noaptea, focul se întinse până la pârâu.

Era feeric: tremurând ca niște flori roșii pe cele două maluri ale apei, copacii în flăcări luminau noaptea. Căldura era insuportabilă, atât de mare, încât cei doi bărbați trebuiră să stea în mijlocul pârâului până ce toată vegetația din jur dispăru mistuită de flăcări. Doar capetele lor erau expuse la arsura flăcărilor strălucitoare. Se-nțelege că bidonul cu rachiu era cu ei, în mijlocul apei. Sorbeau din când în când rachiu, contemplând fascinați teribila distrugere orchestrată de natură.

Pădurea trosnea, focul huruia în arbori, crengi aprinse zburau în pârâu, Vatanen și Salosensaari râdeau și beau rachiu, fețele lor se înălțau roșii și strălucitoare deasupra apei.

— Nero și Brutus privesc Roma arzând, rosti solemn Salosensaari.

În zori, focul începu să se retragă. Epuizați, cei doi bărbați ieșiră din apă și se trântiră să doarmă pe malul negru de cenușă.

Se treziră în miezul zilei, își strânseră mâinile în semn de rămas-bun, se depărtară de pârâu și fiecare merse pe drumul lui. Salosensaari porni pe cel mai scurt drum care ducea spre Rautavaara, iar Vatanen o apucă spre malul lacului, unde

fuseseră conduși sinistrații. Modelul de pe tăpile cizmelor lui de cauciuc se imprima pe drumul de cenușă.

Incendiul fusese oprit la câțiva kilometri de lac. Vatanen depășea zona arsă și intra în pădurea verde. Ajunse repede lângă lacul unde se refugiaseră oamenii și animalele. Casele acelor oameni se făcuseră, fără îndoială, scrum. Copiii se zbenguiau lângă lac, vacile speriate mugeau pe pajiște. Bărbații care munciseră la stingerea focului, întinși pe malul lacului, semănau cu niște bușteni carbonizați.

Vatanen oferi peștii rămași în rucsac femeilor, care se apucară de îndată să prepare o supă într-o oală mare, pe un foc improvizat. Vatanen se întinse să doarmă. Abia ațipise, când un buldozer imens se apropie de mal huruind. Venea dinspre zona incendiată, strivind pădurea. Chiar și pinii impunători cădeau sub lama lui de otel ca mărăcinii călcați de picioarele unui om beat. În spate, buldozerul avea o remorcă mare, metalică, în care se aflau câțiva tăietori de lemne cu ferăstraiele mecanice și cu rucsacurile lor lângă picioare.

Buldozerul înainta huruind în mijlocul terenului; copiii se deșteptară din somn și izbucniră în plâns, vacile de pe pajiște, intrate în panică, se ridicară în picioare și începură să mugească. Femeile îl blestemară pe buldozeristul apărut așa, dintr-odată, care tulbura pacea celor obosiți de pe mal. Omul de pe buldozer nu înțelegea ce-i strigau femeile. Opri motorul și le privi cu un aer nătâng. Îi era greu să priceapă ce vorbesc oamenii după huruiala cu care se obișnuiseră urechile lui.

— Imbecilule! țipară la el femeile. Intri-așa, ca nebunul, printre oameni și vite. Oare nu ți-a trecut prin minte c-ai să trezești copiii și-ai să sperii vacile?

Bărbatul își șterse fața înnegrită cu mâinile pline de funingine și le spuse domol:

— Tacă-vă fleanca, muierilor!

— Nu-ți bate joc de noi, nebunule! strigară furioase femeile.

Buldozeristul se apropie de ele și spuse:

— De trei zile n-am mai dormit și am condus continuu drăcia asta, așa că țineți-vă gura, cotoroașelor!

Bărbatul era istovit, la capătul puterilor. Amestecată cu funingine, sudoarea îi șiroia pe obraji, iar trăsăturile chipului său răvășit păreau îngroșate cu negru de cărbune. Se îndreptă spre apă, își spală fața în lac, luă apă în căușul palmelor și-și clăți

zgomotos gura, scui­pă apa înapoi în lac și se depărta de mal cu fața umedă, fără a se mai osteni să-și ștergă bărbia încă neagră de funingine. Supa de pește clocotea în oala de pe jar. Bărbatul se dădu mai aproape de foc să privească, apoi aduse o farfurie din rucsacul său și încercă să o umple cu supă. Dar femeile săriră la el țipând:

— Stop! Cine te crezi? Până și supa noastră de pește vrei s-o mănânci?

Omul reușise deja să pună în farfurie un polonic din supa care mirosea destul de plăcut. Dar se opri. Trânti cu putere farfuria cu supă în oală, stropind totul primprejur. Iar polonicul îl azvârli atât de departe-n pădure, încât nici nu-l auziră cum cade pe pământ. Se îndreptă apoi încet spre buldozerul său, sări sprinten pe scaun și porni mașina enormă. Își apăsă puternic cizma pe pedala de accelerație, motorul vâjâi, iar din țeava de eșapament țâșniră steluțe care se pierdură în aerul serii. Clătinându-se, buldozerul se puse-n mișcare. Șenilele lui late pulverizară și neteziră pământul zdrobit.

Buldozeristul îndreptă utilajul greu în direcția focului și a oalei cu supă de pește din care ieșeau aburi. Ajuns aproape de foc, bărbatul înfipse în sol lama buldozerului, care decupa un strat de pământ gros de un metru. Vatra improvizată și oala cu supă se răsturnară și fură strivite sub lamă, afundându-se adânc în pământ. Mai înainte ca toată bucătăria să dispară, de pe locul acela se înalță un nor de aburi. În urma buldozerului se căscă o groapă adâncă de-un metru care ducea spre lac. Iar în aer pluteau trei mirosuri: mirosul de pământ jilav, duhoarea de motorină încinsă și aroma supei de pește.

Dar, în loc să oprească buldozerul după ce-și împlinise răzbunarea, bărbatul continuă să înainteze în mare viteză. Mașina își croi drum peste malul râpos, pământul se zgudui, șenilele scrâșniră, iar omul conduse imensul utilaj drept spre lac. Tufișurile de pe mal se îndoieră sub apăsarea mașinii, suprafața liniștită a lacului se tulbură dintr-odată și un mare val înspumat se înalță în fața lamei buldozerului, întinzându-se de la mal până la mijlocul lacului. Buldozerul semăna cu un hipopotam de oțel care se arunca furios în apă.

Fundul lacului cobora în pantă domoală. Apa acoperi mai întâi lama buldozerului, apoi șenilele; valurile improșcară totul, scrâșniturile de până atunci se schimbară în clipoceală. După

foarte puțin timp, apa atinse carcasa încinsă a motorului supraîncălzit, iar când apa lacului dimprejurul motorului începu să fiarbă, se auzi o bolboroseală din ce în ce mai puternică și un nor gros de aburi se răspândi în aer ca și cum, dintr-odată, buldozerul ar fi luat foc.

Dar buldozeristul își conducea mai departe vehiculul spre adâncuri. Apa ajunsese la motor, trolitul dispăruse, valurile spălau capota mașinii. Apoi utilajul coborî mai mult și nivelul apei atinse șezutul omului. În acel moment, apa pătrunse în interiorul motorului, care, hârâind, încetă brusc să funcționeze. Buldozerul zăcea în lac, la o sută de metri de mal.

Mulțimea îl privea înmărmurită pe bărbatul naufragiat pe lac, care se ridică încet pe scaun cu pantalonii și roindu-i de apă. Se întoarse cu fața spre ei și strigă cu glas puternic:

— V-am închis gura!

— Și-a pierdut mințile, şușotiră femeile de pe mal.

Iar bărbații care munciseră la stingerea incendiului îi strigară:

— S-a dus dracului supa de pește. Tu ai răsturnat-o.

Buldozeristul le răspunse liniștit:

— Așa-i, s-a răsturnat.

— Întoarce-te la mal! îi strigă mulțimea.

Dar bărbatul, în loc să le urmeze sfatul, urcă pe capota mașinii, care era singura suprafață neatinsă de apă. Apoi, ținându-se de țeava de eșapament, își scoase cizmele din picioare și răsturnă apa din ele în lac.

Cineva care-l cunoștea le spuse oamenilor că bărbatul de pe buldozer nu știa să înoate, de aceea nu putea să se întoarcă la mal.

În locul unde se refugiaseră sinistrații nu era nici o barcă. Trebuia construită o plută. Tăietorii de lemne începură să-njure și să-și blesteme soarta. Erau epuizați după nopțile de nesomn când înfruntaseră focul și-acum, poftim, li se cerea să construiască o plută pentru un nebun cocoțat în mijlocul lacului pe-o capotă de buldozer.

— Dar faceți odată pluta aia, lua-v-ar dracu', ca să plec de-aici, strigă bărbatul din mijlocul apei.

De pe mal i se răspunse:

— N-are nici un rost să zbieri. O s-o facem când o să avem chef. Cine dracu' te-a pus să intri acolo?

Bărbații de pe mal se sfătuiră. Unul spuse că cel mai bine-ar fi

să lase pluta pentru dimineață. Bărbatul din mijlocul lacului n-avea decât să doarmă pe capotă, ca să-i treacă pofta de plimbare pe lac cu buldozerul.

Până la urmă, hotărâră să-și facă o cafea mai înainte de a se apuca de treabă. Văzând că nimeni nu se ocupă de plută, omul din mijlocul apei se enervă peste măsură și-ncepu să urle amenințător, promițând că atunci când va reuși să ajungă la mal le va muta falca din loc tuturor boșorogilor.

— Țsta-i dus cu sorcova, spuneau cei de pe mal. Bărbatul de pe lac, cuprins de-o furie turbată, începu să bată cu pumnii în tabla capotei. Bubuitul surd se rostogolea pe lac; înspăimântate, păsările de apă își desfășurară aripile și zburară în stufărișul de pe celălalt mal al lacului.

Cu toate astea, tăietorii de lemne construiră un fel de plută, o legară cu frânghii, mai tăiară și o prăjină, după care se duseră pe partea mai înaltă a malului să se culce. Nimeni nu părea dornic să meargă cu pluta ca să-l salveze pe bărbatul furios.

— Aaa, dar tot am să pun eu o dată mâna pe voi! urla bărbatul încins de furie. Pe primul care-mi cade-n mână am să-l azvârl în mlaștină.

Cugetară cu toții la ce-ar fi de făcut. Dar, cum nimeni nu se arătă interesat să meargă cu pluta de ocazie ca să aducă la mal un descreierat nedormit, hotărâră să lase treaba asta pentru a doua zi, când poate că nefericitul avea să fie mai liniștit.

Bărbatul zbieră și se tângui de pe lac toată noaptea. Îi copleşii cu ocări pe cei de pe mal, dar nimeni nu se mai osteni să-i răspundă. Răgușise deja de-atâta zbierat. Lovi cu picioarele-n faruri, până ce reuși să le spargă, smulse țeava de eșapament și o azvârli spre mal. Din fericire, țeava de tablă nu ajunsese până acolo. În zori, obosit, se trânti cu burta pe capotă și dormi câteva ore, până la răsăritul soarelui.

Cei de pe mal se deșteptară să-și bea cafeaua de dimineață. Bărbatul de pe capota mașinii se trezi în zumzăiala matinală și începu din nou să zbiere, dar făcu un pas greșit, alunecă pe tabla caroseriei și căzu în lac.

Cei de pe mal începură să se agite. Omul se zbătea în apă lângă buldozer și striga îngrozit.

Într-o clipă, pluta a fost pusă pe apă. Vatanen și unul dintre tăietorii de lemne urcară pe ea și începură să împingă frenetic prajina pentru a mână pluta până la vehiculul eșuat. Bărbatul din

apă încerca disperat să se întoarcă pe buldozer, dar mâinile îi alunecau de pe capota udă și după fiecare încercare cădea din nou în lac, iar în plămâni avea deja destulă apă. Lupta lui era fără speranță și până la urmă se lăsă în voia valurilor. Apoi începu să plutească cu fața în jos. Deasupra apei, prin cămașa udă, se vedea doar șira spinării. Vatanen și tăietorul de lemne reușiră să ajungă cu pluta până-n acel loc. Îl scoaseră amândoi din apă și-l întinseră pe plută, răsucindu-l pe-o parte. Vatanen îl ridică de centură; din gura înecatului țâșni apă și noroi. Tăietorul de lemne mânuiește energic prăjina ca să tragă pluta cât mai degrabă la mal. Vatanen îngenunche lângă bărbatul înecat și începu să-i facă respirație gură la gură. În același timp, îi apăsa ritmic cutia toracică.

Îl duseră pe mal și Vatanen continuă să-i facă respirație artificială.

După cinci minute, bărbatul dădu semne de viață, trupul i se încorda, mâinile începură să-i tremure și Vatanen auzi când dinții i se închiseră clănțănind. Din fericire, limba salvatorului nu-i rămase-ntr-un dinț.

De-ndată ce-și veni în fire, bărbatul salvat de la înec își atacă salvatorul. Vatanen luptă cu el o vreme, până când ceilalți înțeleseseră că trebuie să-i sară în ajutor. A fost nevoie de forța multor bărbați pentru a putea fi domolit. Oamenii îl legară cu frânghii de-un buștean de la malul apei, dar avură grijă să-l sprijine de trunchi ca să poată sta așezat.

— E solid, nu glumă! spuseră cei din jur.

— Dacă nu mă dezlegați, îi amenință prizonierul, am să smulg din rădăcini bușteanul ăsta!

Dar nici nu încercă să-l urnească, doar murmură liniștit:

— Doamne Dumnezeule, să-l lași pe un om care nu știe să noate în mijlocul lacului o noapte întreagă! N-aveți voi grijă, o să afle și poliția despre treaba asta.

Puțin mai târziu veniră câțiva militari. După ce-l întinseră pe-o brancardă și-l legară bine, intrară cu el în pădure, de unde se auziră mult timp răcnete furioase. Apoi, după ce alaiul militarilor care purta targa ajunse departe, încetă orice zgomet.

9. În mlaștină

Era din nou dimineață. Vatanen se deșteptă din cauza zgomotului asurzitor. Traversând pădurea, trei mașini militare de teren își croiseră drum spre lac. Printre bărbații sosiți erau și cei doi ofițeri ai poliției rurale, Hannikainen și Savolainen. Hannikainen purta un rucsac din care ieșea capul iepurașului.

Vatanen alergă spre cei doi, luă rucsacul de pe spinarea lui Hannikainen, deznodă sfoara și-l strânse în brațe pe iepuraș. Vibra de bucuria regăsirii.

Iepurele îl adulmecă cu mult entuziasm, iar când Vatanen îl lăsă jos începu să alerge în jurul lui ca un cățeluș.

Savolainen conducea operațiunile. Trebuia să supravegheze evacuarea locuitorilor și a animalelor. Hannikainen îl însoțise din curiozitate. Tare greu i se mai păruse că trece timpul de când prietenii lui erau ocupați cu stingerea incendiului.

— Am prins atâta știucă, de-a trebuit să merg în sat ca s-o vând, îi spuse el ziaristului. Așa că l-am luat și pe iepure cu mine. Mi-am lăsat baltă cercetările o vreme, adăugă el.

Apoi, luându-l pe Vatanen deoparte, îi spuse în șoaptă:

— Acolo, lângă lac, am făcut câteva calcule. După socotelile mele, Kekkonen - vorbesc despre cel nou - va fi fără îndoială președintele Finlandei până-n anul 1995. Din calcule reiese că „Noul Kekkonen” nu va avea atunci decât șaptezeci și cinci de ani, în timp ce „Vechiul Kekkonen” ar fi avut nouăzeci de ani. Mi-e teamă că lucrurile astea vor trece neobservate în străinătate, fiindcă acolo n-au de unde să știe care-i realitatea. Hannikainen adăugă:

— Teoretic, ar fi absolut posibil ca președintele Kekkonen să guverneze și după anul 2000. De fapt, n-ar avea decât optzeci și cinci de ani. Totuși, nu cred că va îndrăzni să-și mai depună candidatura la alegerile prezidențiale din mileniul următor.

Pe mal se instalau corturi, se încălzeau oale cu mâncare, se distribuiau pături. Dintr-un jeep fusese descărcat și instalat la marginea apei un troliu uriaș, cu ajutorul căruia urma să fie tras afară buldozerul eșuat pe fundul lacului.

Vatanen se duse s-o ajute pe o femeie tânără care mulgea vacile. Femeia umpluse cu lapte trei găleți de plastic. Vatanen o ajută la cărat. Imediat apăru și iepurele. Când văzu iepurașul, Irja Lankinen, căci așa o chema pe femeie, spuse încântată:

— Vai, cât este de drăgălaș!

— Vrei să-ți țină de urât la noapte? o întrebă Vatanen.

Irja ar fi vrut.

— Ți-l pot lăsa pentru noapte, spuse Vatanen, doar dacă mă iei și pe mine. De acord?

Când veni seara, se retraseră toți trei într-o șură. Vatanen aduse păturile, iar Irja veni cu niște supă de la cei din corturi. Făcură patul în fundul șurei. Vatanen închise ușa, soarele apunea. Femeia șopti:

— Nu acum, se uită la noi.

Ușa se deschise dintr-o lovitură. Iepurele zbură afară. Ușa se închise brusc. Iepurele rămase în întuneric, deznădăjduit și confuz. Peste o jumătate de oră, Vatanen scoase capul pe ușă și-i ceru iepurelui iertare că-l azvârlise afară. Iepurele se strecură în șură, ușa se închise din nou. Era liniște deplină, tăcuseră până și fluierarii-gulerăți de pe lac.

A doua zi, dimineața, Savolainen îl întrebă pe Vatanen dacă ar putea să mâne vacile împreună cu Irja, traversând doisprezece kilometri de pădure, până la drumul care ducea spre Sonkajärvi. De acolo, vacile urmau să fie urcate în autocamioane și transportate la fermele din Sonkajärvi. Vatanen acceptă bucuros. Era destul de plăcut să se ocupe de vaci împreună cu Irja, se gândi el. Își luă un călduros rămas-bun de la Savolainen și Hannikainen. Acesta din urmă îi spuse:

— Dacă vei mai avea vreodată ocazia să treci prin Nilsia, vino să mă vezi. Nu mă îndoiesc că până atunci îmi voi încheia cercetările.

Era o zi minunată. Porniră cu cântec la drum, soarele ardea, n-aveau nici o grabă. Lăsară vacile să meargă în voie și să pască rămurele înfrunzite, iar la amiază să se odihnească și să-și rumege în tihnă hrana. În timpul acesta, văcarii merseră să se scalde. Semeață, cu sâni opulenți, Irja alunecă sprintenă în apa rece și proaspătă a iazului din pădure.

După-amiază, o vacă brună, mare, începu să se tânguiască. Gemea încetișor și nu voia să-și mai continue drumul împreună cu celelalte vite. Nu mâncase nimic, băuse doar apă. Se depărta de turmă gemând încet, se opri între doi copaci, se apăsă într-o rână de unul, apoi se întoarse privind-o fix pe Irja.

— I-a venit vremea să fete, spuse Irja îngrijorată.

Lui Vatanen nu i se păruse că vaca aceea ar fi fost mai pântecoasă decât altele, dar fără îndoială Irja se pricepea mai bine

decât el la vaci.

— Dacă nu ajungem repede la drum, mai spuse Irja, o să fete aici, în pădure.

— Și dacă m-aș duce să caut un veterinar în Sonkajärvi? o întrebă Vatanen.

— Mofturi! spuse Irja. Vaca-i sănătoasă, n-are decât să fete și aici! Tu ești destul de zdravăn, sunt sigură că poți căra un vitei.

La un moment dat, vaca începu să râcăie pământul și să-și arcuiască spatele, se vedea că are dureri. Mugetele i se frângeau, erau țipete pe care nu ți le-ai fi putut imagina că vin de la o vacă. Irja îi vorbi cu glas cald, liniștitor, iar vaca îi răspunse cu gemete ușoare. Până la urmă, vaca se culcă pe pământ.

Peste o oră, Irja îi spuse lui Vatanen:

— Acum fată, ajută-mă să-i trag puiul afară.

Mai înainte de a fâta, vaca se ridică pe picioare. Vițelul ieși încetișor la lumină, în timp ce vaca gemea de durere; trebuia tras afară cu toată puterea. Vițelul căzu la pământ. Era bălos. Vaca începu să-l lingă, regăsindu-și calmul. Apoi vițelul se așeză în genunchi sub ugerul vacii și începu să sugă cu lăcomie.

Vatanen sapă o gaură la o sută de metri de locul unde fătase vaca și îngropa placenta. Apoi se întoarse lângă Irja. Vițelul încerca să se țină pe picioare, dar nu reușea, era prea tânăr pentru asta. Dar știa să sugă.

Vițelul abia născut nu putea umbla atâta drum prin pădure. Să-l omoare? În nici un caz. După ce chibzuiră un pic, cei doi luară următoarea hotărâre: Irja urma să mâne vitele până la șosea, iar Vatanen, purtând pe umeri vițelul, să meargă împreună cu vaca-mamă în urma lor.

Vatanen scoase din rucsac o învelitoare de păslă, îi prinse colțurile cu sfoară, reușind să facă un fel de boccea pe care s-o poarte în spinare. Apoi înfășură în legătura improvizată vițelul, care muși speriat. Dar ce altceva ar fi putut face, dacă animalul încă nu era în stare să meargă pe propriile picioare?

Vaca urmărise liniștită înfășurarea vițelului în învelitoarea de păslă.

Vatanen aruncă vițelu-n spinare și o porni la drum. Copitele animalului îl izbeau în cadența marșului. Iepurele nu prea știa ce să facă. Țopăia nervos, dar până la urmă se obișnuie cu ritmul domol al călătoriei. Vatanen mergea în față, cu vițelu-n spinare. După el, venea vaca, tăcută și gânditoare; din când în când,

lingea capul vițelului. În coada alaiului țopăia iepurașul.

Vatanen era uimit că vițelul nu dăduse-n pântecăraie de-atâtea zdruncinături. Dar, la urma urmei, era obișnuit, fiindcă vaca-l purtase multe luni în burtă. Ce expediție! Vatanen asudase cumplit din cauza greutății. Țânțarii îl sâcăiau și ei, strecurându-i-se în nări. Nu avea cum să-i alunge, fiindcă mâinile îi erau ocupate; în plus, rucsacul îi atârna pe burtă.

— Viața celor care iubesc animalele este grea, rosti profetic Vatanen după ce creanga unui brad îl izbi drept în față. Dar nu ieșise încă la liman.

Se îndreptă direct spre mlaștină, gândindu-se că n-are nici un rost s-o înconjoare ca să mai facă încă un kilometru. Înainta deci și i se păru că la suprafață era destul de tare. Vaca ezita să vină după el, dar, când Vatanen se întoarse și o strigă, îl urmă supusă. Terenul era mișcător, însă Vatanen socoti că, fiind o vară atât de secetoasă, turbăria putea să suporte greutatea unei vaci, și-apoi, vacile din ferme atât de izolate de lume știau cum să meargă prin mlaștini.

Numai că, în mijlocul mlaștinii, solul se dovedi a nu mai fi atât de sigur. Vaca mergea în urma lui Vatanen, dar, când simți că-i fuge pământul de sub picioare, începu să alerge ca să nu se împotmolească. Smârcurile în care se aflau nu mai erau sigure, trebuiau ocolite de-a lungul movilelor acoperite cu mușchi de turbă. Vatanen trebui și el să alerge, dar una din cizme se îngloda în noroi. Bărbatul smuci un picior și cizma

Îi rămase înțepenită. După aceea o pierdu și pe cea de-a doua. Cu picioarele goale, Vatanen reuși până la urmă să ajungă pe un petic de pământ uscat.

În spatele lui, auzi mugetul jalnic al vacii. Se întoarse neliniștit. Vaca mersese curajoasă după el, dar fiind mult prea grea, nu mai putuse să înainteze. Se afundase până la pânțece în smârcuri, zăcea nemișcată și-și mugea nefericirea.

Vatanen lăsă vițelul pe peticul de pământ acoperit cu mușchi și alergă în ajutorul vacii. O prinse de coarne și încercă s-o tragă spre un teren mai uscat, dar un singur bărbat n-are niciodată destulă forță ca să scoată de coarne un animal mare împotmolit într-o mlaștină.

Vatanen n-avea vreme de pierdut. Luă toporișca din sac, alergă cincizeci de metri până la copacii morți ce se ridicau din mlaștină, doborî câțiva și-i curăță de cioturile ascuțite, apoi se întoarse la

locul în care se-mpotmolise vaca. Animalul se afundase și mai adânc în mocirlă.

Vatanen strecură prăjinile sub pânțelele vacii. Animalul părea să înțeleagă că-i vrea binele, de aceea nu se împotrivi, în ciuda frecăturilor de prăjină, neîndoielnic dureroase. Vaca încetă să se mai afunde în mlaștină. Vatanen încercă s-o ridice un pic mai sus, dar nu reuși; era neagră toată de noroi. Iepurele privea uluit spre locul dramei.

— Dac-ai face și tu ceva... mormăi Vatanen la adresa iepurelui, săltând vaca din mlaștină.

Dar iepurele nu-i sări în ajutor, fiindcă nu-nțelegea chiar tot ce-i spunea Vatanen, și-apoi, nici n-avea prea multă putere. Vatanen alergă să liniștească vițelul, desfăcu sforile cu care prinsese învelitoarea de pâslă, le înnodă între ele și se întoarse ca să lege un capăt al frânghiei de un umăr al vacii. Dar, cum umărul era cufundat parțial în mocirlă, Vatanen se umplu de noroi din cap până-n picioare. Frânghia ajungea exact până la un trunchi bătrân care se afla la cinci metri de vacă. Vatanen legă celălalt capăt al funiei de trunchi.

— Acum, dacă te mai afunzi în noroi, îi spuse Vatanen vacii, iei și trunchiul cu tine.

Vaca ancorată de buștean îi asculta vorbele liniștită. Văzându-l cum se agită în jurul ei ca s-o salveze, nu mai mugea. Vatanen făcu un ochi în frânghie, separându-i firele, înfipse apoi un capăt de lemn în fantă și începu să răsucescă. Destul de repede, coarda se întinse. Picioarele din față ale vacii începură să se ridice încet din mocirlă, iar animalul se opintea și el pe cât îi stătea în puteri. Vatanen se opri o clipă din răsucitul funiei, merse în spatele vacii și, având grijă să nu-i lovească ugerul, o ajută să-și ridice din mocirlă picioarele din spate. Încetul cu încetul, vaca se mișcă înspre trunchiul bătrân. Vatanen repetă operațiunea de mai multe ori, până ce vaca ajunse lângă buștean. Scos din strânsoarea mlaștinii, animalul se liniști.

Preocupat de ce avea de făcut, Vatanen nici nu observase cum trece timpul. Se înserase deja. Era obosit, dar nu putea lăsa toată noaptea vaca în mlaștină.

„Aspră-i meseria de văcar!" își spuse Vatanen. Pe la miezul nopții, reuși să pună animalul într-o poziție convenabilă, așa că acesta putu să iasă singur din smârcuri. Cu un ultim efort, vaca se smulse din mlaștină, iar când simți din nou pământul ferm, se

trânti jos și adormi numaidecât. Vatanen conduse vițelul - care se clătina nesigur pe picioare - lângă mama lui, după care se întinse și el pe mica fâșie uscată de pământ. În zori, fiindu-i frig, se trase aproape de vacă să se încălzească. Vaca dogorea ca o vatră încinsă. Dimineața, la răsăritul soarelui, trupa lui Vatanen, jalnic tăvălită prin noroi, se deșteptă din somn. Erau deci: o vacă înnoroiată, un bărbat înnoroiat, un vițel înnoroiat și un iepure înnoroiat. Vaca își deșertă pânțele, vițelul supse lapte, Vatanen fuma o țigară. Apoi, Vatanen luă în spinare vițelul și-l purtă spre cealaltă parte a mlaștinii. Vaca îl urmă cu prudență sporită, iar când ajunseră pe celălalt mal, își întoarse capul, privi smârcul și muși indignată.

La primul iaz ieșit în cale, Vatanen spălă vaca, spălă vițelul și-și clăti veșmintele. Cât despre cizme, acestea rămăseseră-n mocirlă. La urmă de tot își spălă iepurele, care stătu descumpănit multă vreme și supărat din cale-afară pe Vatanen.

Vatanen și animalele lui ajunseră într-un târziu pe drumul ce ducea la Sonkajärvi. Acolo îi aștepta un camion pentru transportul animalelor și o trupă de bărbați oboșiți, care umblaseră toată seara și toată noaptea în căutarea lor. Celelalte vite fuseseră transportate încă din noaptea trecută, iar Irja, îngrijorată, plecase cu ele. Vatanen călători cu camionul pentru animale până la Sonkajärvi, unde coborî pe strada mare a satului cu hainele murdare de sudoare și noroi, cu iepurele în brațe și cu picioarele goale.

10. În biserică

Pentru noapte, Vatanen poposi la un han. Obișnuit deja cu viața în aer liber, dormi prost într-un pat bun. Își cumpără dimineața dintr-un magazin cizme noi, un pulover, lenjerie de corp, pantaloni, tot ce-i trebuia, iar veșmintele vechi și murdare le aruncă într-un coș de gunoi.

Era o dimineață însorită, și pe deasupra sâmbătă. Se plimbă pe drumurile satului, căutând un loc unde-ar fi putut să se ospăteze iepurele, până ce dădu de un cimitir.

După părerea iepurelui, ierburile de pe gorgane erau excelente. Dar cel mai mult îi plăcea neghina de primăvară, o plantă erbacee cu frunze alungite ce creștea din belșug pe morminte.

Biserica era deschisă. Vatanen își chemă iepurele și intră împreună cu el în biserică. Ce răcoare plăcută, și câtă pace! Vatanen renunțase de multă vreme la credință, dar această renunțare nu-l împiedica să savureze liniștea din marea sală a bisericii.

Iepurele țopâi de-a lungul aleii centrale, depăși rândurile de bănci, lăsă să cadă câțiva răhăței nevinovați în fata altarului, după care se angaja într-o cercetare mai metodică a bisericii. Vatanen se așeză pe o bancă, se uită la pictura altarului și la arhitectura edificiului, și estimează că biserica avea vreo șase sute de locuri. Parțial, biserica era construită pe două niveluri; din cele două părți ale naosului porneau galerii care se uneau în spate, sub orgă. De-o parte și de alta a altarului, erau scări de lemn ce duceau la galerii. Clarobscurul înaltelor ferestre înguste crea o ambianță liniștită, tocmai bună pentru un somn dulce.

Vatanen culese răhăței din fața altarului și-i vâri în buzunar. Se strecură apoi printre ultimele rânduri de bănci din apropierea naosului lateral, își scoase frumosele sale cizme noi, se-ntinse pe bancă și-și puse rucsacul sub cap, începându-și siesta. Era mult mai plăcut de dormit în biserică decât la han; privirea se putea pierde în înălțimile creștine ale tavanului și tăcerea coloanelor din lemn de pin patinat de cântări era plăcută, în comparație cu modelul unsuros al tapetului crăpat din camera hanului. Iepurele cerceta tăcut ușa de la sacristie. „N-are decât să stea acolo”, își spuse Vatanen și adormi.

În timp ce Vatanen dormea, în biserică intră un bătrân. Era pastorul bisericii, care venise să-și vadă de treburi. Era îmbrăcat în veșminte ecleziastice, sutană neagră și guler răsfrânt,

înconjură altarul cu pas hotărât pentru a intra în sacristie, dar nu văzu iepurele din colțul ușii, care urmărea uluit mișcările bărbatului în sutană neagră.

Pastorul se întoarse repede din sacristie cu un mănunchi de lumânări lungi și cu o bucată mare de hârtie mototolită, în care probabil că fuseseră ambalate lumânările. Urcă scările altarului, luă lumânările pe jumătate arse din candelabru și puse în locul lor lumânările neînceptute. Duse capetele lumânărilor în sacristie și reuși în același timp să se descotorosească de hârtia mototolită.

Pastorul aprinse lumânările, apoi se retrase pe aleea centrală și își admiră opera. Pipăi prin sutană buzunarul pantalonului până ce auzi zdrăngănitul cutiei cu chibrituri. Scoase o țigară, o aprinse și fuma, suflând sistematic fumul în direcția opusă altarului. După ce termină de fumat, strivi mucul de pervazul din piatră al ferestrei, suflă scrumul pe jos, ascunse mucul de țigară în cutia de chibrituri, pe care o vârî la loc în buzunar. La sfârșit, își scutură poalele sutanei, ca și cum, prin acel gest, s-ar fi spălat de păcatul făptuit.

Pastorul intră din nou în sacristie și se întoarse de acolo cu niște foi de hârtie, probabil predica pe care urma s-o citească. Abia atunci îl observă pe iepurașul care tocmai se oprise la altar. Animalul lăsă câțiva răhăței pe locul sfânt și adulmecă florile puse acolo.

Înspăimântat, pastorul scăpă din mână foile, care zburară legănându-se spre pământ.

— Apără-mă, Doamne! strigă pastorul. Iepurele sări de pe altar și dispăru pe aleea naosului lateral. Vatanen se deșteptă din somn. Se ridică de pe bancă și-l văzu pe iepure în fundul bisericii în poziție de apărare, iar pe pastor ștergându-și nedumerit transpirația de pe frunte. Vatanen coborî capul și, protejat de spătarul băncii din față, rămase să urmărească discret derularea evenimentelor. Bătrânul pastor își reveni repede din uimire. Se repezi ca un fulger pe aleea naosului lateral, la capătul căreia frumosul animal ședea grațios pe două labe. Încercând să-l ademenească, pastorul îl strigă cum se pricepu mai bine:

— Tucu, tucu, tucu, tucu, tucu!

Dar iepurele, îndoindu-se de bunele sale intenții, nu dădu curs invitației. Prelatul era prea agitat, iar animalul presimțea pericolul.

Pastorul se repezi spre iepure cu o viteză incredibilă pentru un

bărbat atât de bătrân și vru să-l facă prizonier sub poala sutanei, dar nu reuși. Iepurele era mult mai rapid.

— E sprinten, constată pastorul. Dar trebuie să-l prind.

Iepurele alergă pe cealaltă parte a bisericii și ajunsese din nou la altar. Gâfâind puțin, pastorul alergă în aceeași direcție, dar pe aleea centrală. Când îl văzu aproape, iepurele se repezi spre scara ce ducea la galerie. Pastorul își întrerupse un moment cursa, culese de pe jos paginile împrăștiate, le așeză în ordine și le puse pe balustrada altarului. Deodată, observă răhățeii de iepure.

Îi culese posomorât și-i aruncă unul câte unul în spatele amvonului, fără a rata nici o singură dată ținta. După ce se odihni o clipă, omul bisericii urcă scara galeriei. Bărnelor groase ale podelei scârțâiau sub pașii pastorului care se îndrepta spre fundul galeriei. Bărbatul se avântă deodată într-un galop răsunător, fiindcă văzuse unde era iepurele. Animalul o luă la goană. Pastorul îi strigă iepurelui:

— Nu-ți fie teamă, o faci pe fiara, sălbaticule... până la urmă tot te prind eu, tucu, tucu!

Înspăimântat, iepurele alergă pe partea opusă până la scară, o coborî și se ghemui în spatele altarului, lângă ușa sacristiei. Bătrânul urmă același traseu, alergând și coborând scara. Gâfâind după atâta alergătură, pastorul nu văzu iepurele ghemuit la ușa sacristiei.

Bărbatul aruncă o privire la ceasul de mână, se duse până la ușa de intrare în biserică și trase zăvorul. Apoi se întoarse încetșor pe aleea centrală ca un vânător care nu vrea să sperie vânatul. Atunci îl văzu pe iepure.

— Ei drăcie, te-am prins în capcană! murmură pastorul trecând pe lângă Vatanen.

Se îndreptă spre altar cu un aer indiferent, până ce ajunsese la câțiva metri de iepurele care credea că nu fusese văzut.

De la altar, bătrânul pastor făcu un salt înspăimântător spre iepurele aflat la ușa sacristiei. Brațele larg deschise se strânseseră peste animalul imobilizat sub el. Iepurele țipă ca un copil mic. Era un țipăt ascuțit și jalnic. Până la urmă, reuși să se elibereze din strânsoarea bătrânului și începu să alerge orbește spre ușa de la intrare.

— Drac împielițat!

Pastorul zăcea pe burtă lângă ușa sacristiei, strângând în mână un smoc din blana iepurelui.

Mai înainte ca Vatanen să ajungă acolo, slujitorul bisericii apucase să se ridice-n picioare și să iasă din biserică alergând. Vatanen îl văzu pe fereastră. Încălecuse pe bicicletă și pedala frenetic, îndreptându-se spre casa parohială. Peste câteva clipe, lovind cu furie pedalele, pastorul urca dealul bisericii. Vatanen abia avu timp să se ascundă între bănci, că pastorul și intră ca o furtună pe ușă.

Slujitorul Domnului se grăbi să ajungă pe aleea centrală. Acolo se opri și scoase dintre pliurile sutanei un mauser. Verifică poziția încărcătorului și trase piedica de siguranță a pistolului. Ochii pastorului scăpărau în lumina estompată a bisericii. Căută din ochi iepurele.

Acesta era ghemuit în apropierea altarului. Cum îl văzu, pastorul ridică arma și trase. Însăpăimântat, iepurele se rostogoli fără a fi fost atins, iar deasupra aleii centrale pluti puțin fum. Pastorul se angaja nebunește în urmărirea iepurelui, iar din naosul lateral se auziră două focuri de armă. Gloanțele șuierau prin biserică. Vatanen cobora din când în când capul între bănci, ca un patron de *saloon* din Far West.

Pastorul mai făcu de două ori ocolul bisericii, mergând la trap în urma iepurelui și trăgând la fiecare tur câte un foc de armă. Pe când alerga din nou pe aleea centrală, privirea i se opri pe panoul pictat din spatele altarului. Pastorul încremeni îngrozit. Pictura fusese perforată de un glonț. Tabloul îl reprezenta pe Mântuitorul răstignit pe cruce; glonțul străpunsese rotula genunchiului lui Christos.

Mauserul se mai descarcă o dată, înspre pământ și, evident, din greșală. Pastorul gemu, ridicându-și piciorul drept. Scăpă din mână arma fumegândă și începu să plângă. Vatanen alergă până la el și culese de pe jos arma căzută.

Glonțul traversase pantoful de lac negru și laba piciorului prin mijloc. Din talpa pantofului picura sânge negru. Iar în pardoseala bisericii apăruse o gaură.

— Eu sunt pastorul Laamanen, scânci bărbatul rănit, încercând să-și țină echilibrul într-un picior și întinzându-i mâna lui Vatanen.

Ziaristul strânse mâna pastorului, având grijă să nu-l răstoarne, și-și spuse numele:

— Vatanen.

Laamanen sări într-un picior până la sacristie. La fiecare

săritură, din talpa perforată a pantofului curgea sânge. Vatanen șterse cu batista lui sângele de pe pardoseala bisericii; proaspăt, putea fi curățat mai bine.

— Mi-am pierdut cumpătul, mărturisii pastorul. M-am înfuriat văzându-l pe acest iepure în casa Domnului. Mauserul îl am din 1917, eram la regimentul de vânători, locotenent de vânători. Doamne, ce m-o fi apucat? Am ajuns să trag din greșeală până și-n pictura altarului. Oare Dumnezeu o să mă poată ierta vreodată că am tras cu pistolul în genunchiul unicului Său Fiu, și încă în sfânta Lui casă?

Bărbatul plângea. Nici Vatanen nu se simțea prea bine. Îi propuse să meargă până la prezbiteriu ca să telefoneze după o ambulată.

— Nu, nu, protestă pastorul. Vă rog, fiți bun și aerisiți biserica, să nu mai miroasă a praf de pușcă. În scurt timp trebuie să sosească fiica secretarului comunal ca să-i officiez cununia. Vom pune doar un pansament. Înainte de orice, trebuie să cunun acest cuplu. V-aș mai ruga să strângeți cartușele goale din biserică. Împingeți-le doar spre ungherele mai întunecate!

Vatanen deschise ferestrele bisericii și fumul albăstrui pluti încetișor spre colină. Găsi câteva cartușe goale, pe care le strecură în buzunare. În sacristie, Vatanen bandajă provizoriu piciorul rănit al pastorului cu fâșii dintr-o față de masă bisericească. Pastorul avea în pantofi tălpi de carton. Vatanen schimbă branțurile între ele. Puse talpa de carton însângerată în interiorul pantofului întreg, iar pe cea uscată în pantoful găurit. Într-un fel, pantofii erau din nou etanși. Cel puțin, pentru o vreme, sângele care trecea prin pansament n-avea să picure pe pardoseală.

Se auzeau deja voci în preajma bisericii. Mirele și mireasa soseau însoțiți de familiile lor. Vatanen deschise usa sacristiei și-l conduse pe pastor la altar. Laamanen înainta cu pași egali, ca și cum n-ar fi avut nimic.

În timpul ceremoniei, Vatanen se așeză în ultimul rând de bănci al bisericii. Iepurele îi dădu ce-i dădu târcoale, după care sări pe genunchii lui și acolo rămase.

Laamanen își îndeplini misiunea cu profesionalism, reușind să stea nemișcat în picioare tot timpul cât dură ceremonia. După ce-i binecuvânta pe tinerii căsătoriți, pastorul - cu ochii umezi - le ținu un mic discurs. Câteva femei, înțelegând în felul lor lacrimile

care inundau ochii pastorului, începură să se smiorcăie și ele. Atmosfera era plină de o pietate emoționantă. Bărbații încercau să tușească în pumni, cât mai discret cu putință.

— Acești tineri, care se căsătoresc astăzi, trebuie să-și aducă aminte că însuși Dumnezeu a orânduit căsătoria. Ceea ce Dumnezeu, în marea Lui îndurare, ne-a dăruit nu trebuie distrus, ci sfințit. Dar multe viclenii diavolești stau la pândă și încearcă să distrugă armonia unei căsnicii. Unul dintre aceste pericole este gelozia. Gelozia roade ca un leu înfometat și pângărește sufletele. Astăzi vă simțiți legați unul de altul prin sentimente profunde și vă iubiți, dar va veni vremea când poate că altcineva vi se va părea mai drag. De-aceea aș vrea să țineți minte aceste cuvinte ale Evangheliei: „Ce ne pasă? Oricum: fie de ochii lumii, fie din toată inima, Christos este propovăduit. Eu mă bucur de lucrul acesta și mă voi bucura". Această cugetare biblică este extrasă din Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, primul capitol, versetul 18, iar eu vă spun aceste cuvinte pioase în sprijinul unirii voastre. Repetați-le în momentele de cumpănă, citiți-le! Burnița trecătoare a falselor iubiri se va domoli și sufletele voastre își vor regăsi pacea. Vă doresc o căsătorie fericită!

Laamanen oferi tinerilor însurăței o Biblie cu copertă albă și le strânse mâinile. Rămase nemișcat, în același loc, până ce toată lumea ieși afară din biserică. Când usa bisericii se închise, își ridică prudent piciorul rănit. Pe pardoseala bisericii se formase o pată mare de sânge.

Vatanen alergă la casa parohială să cheme un taxi din Kuopio. În timpul acesta, gemând ușor, pastorul stătu întins pe o bancă.

— Ce-o să se aleagă de căsătoria asta, se tângui pastorul, dacă eu am avut sânge pe veșminte când le-am dat binecuvântarea?

Apoi, adresându-i-se lui Vatanen, îl rugă:

— Dragul meu Vatanen, în numele lui Dumnezeu Atoateștiutor, jură-mi că nu vei povesti nimănui niciodată despre ceea ce s-a întâmplat astăzi în această biserică.

Vatanen jură. Apoi sosi taxiul. Dar, mai înainte de a porni la drum, pastorul îngenunche în fața panoului pictat al altarului, își împreună mâinile și se rugă:

Iartă-mă, Isuse, Fiu al lui Dumnezeu! Iartă-mi rătăcirea, dar, pentru numele lui Dumnezeu, ceea ce s-a întâmplat a fost doar un accident.

Vatanen îi spuse șoferului de taxi să-l ducă degrabă pe pastor

la clinica de urgențe din Kuopio. Laamanen urcă șchiopătând în mașina care dispăru repede pe șoseaua prăfuită.

Vatanen se întinse pe-o bancă. Iepurele preferă să doarmă pe podea. Era frânt de oboseală. Liniștea domnea din nou în biserică, legănându-i lin în somn pe amândoi.

11. Bunicul

La sfârșitul lui iulie, Vatanen își găsi o slujbă la Kuhmo: trebuia să rărească și să curețe cu cosorul desigurile prea stufoase de la poalele colinelor nisipoase. Locuia într-un cort împreună cu iepurele lui, care aproape că avea acum talia unui iepure adult și-i era devotat ca întotdeauna.

Vatanen își împlinea munca aspră fără să stea cu ochii pe ceas, era mai vânjos ca altădată și începea să uite moliciunea vieții monotone din capitală. În pădurile din Kuhmo nu erau discuții politice cu prozeții, nici femei pofticioase care să ațâțe privirile bărbaților. Așa se face că ideea fixă de sex, care tulbură pe toată lumea, îi dispăru din minte.

Oricine poate duce o astfel de viață, dacă știe mai întâi să renunțe la cea dinainte.

Timp de două săptămâni, fără întreruperi, Vatanen rărise și curățase pădurile din Kuhmo. Își isprăviseră munca, plantele selecționate dispuneau de spațiul vital necesar; era deci timpul să meargă la administrația din satul Kuhmo ca să-și primească plata cuvenită.

Pe malul lacului Lentua se afla un sătuc; acolo ajunse Vatanen pe la miezul nopții. După zece kilometri de marș, se simțea obosit. I-ar fi plăcut să oprească la o casă pentru a se odihni, dar tot satul dormea și Vatanen nu vru să deranjeze pe nimeni în toiul nopții.

Vatanen intră într-un adăpost din bușteni, fără ferestre, din curtea unei ferme mari, aruncă rucsacul lângă perete și se culcă pe podea. Era grozav de bine să dormi în întuneric fără a fi hărțuit de țânțari. Pentru omul care locuiește în pădure, un astfel de somn este o adevărată desfătare. Iepurele i se păru oarecum neliniștit. Cercetase de prea multe ori toate ungherele încăperii, adulmecându-le de zor. În adăpost plutea un miros de pește împutit. „Au pus văduvioara la saramură fără sare destulă”, cugetă Vatanen și adormi fără griji în miasma dulceagă.

Vatanen se deșteptă la ora șase, cu mâinile și picioarele amorțite. În adăpost era întuneric. Își frecă obraji și se gândi că în curând se vor deștepta și cei din casă. Poate că-l vor invita la cafea. Iepurele se culcase lângă perete, în spatele rucsacului. Se vedea că nu dormise toată noaptea, de aceea era nervos.

Vatanen merse spre mijlocul adăpostului și se izbi pe neașteptate de un obstacol pe care nu-l observase mai înainte.

Pipăi și dădu cu mâna de un pivot gros înfipt în scândură. Un banc de tâmplărie. În mijlocul încăperii.

Vatanen făcu înconjurul bancului, ținându-se de marginile lui ca să nu se împiedice de ceva în întuneric. La un moment dat, mâna lui atinse o pânză. Surprins, pipăi suprafața bancului.

Era un om care dormea sub un cearșaf. „Trebuie să fi avut un somn greu”, gândi Vatanen, „de nu s-a deșteptat azi-noapte când am intrat”.

— Trezește-te, camarade! spuse Vatanen.

Dar nu primi răspuns. Cel adormit lăsa impresia că-i surd, în orice caz, nu dădea nici un semn că s-ar fi trezit. Vatanen îl cercetă mai atent. Era un bărbat culcat sub un cearșaf, fără pernă sub cap, cu brațele perfect întinse pe lângă trup, desculț, cu un nas mare. Vatanen îl clătină ușor, îl ridică în capul oaselor, îi vorbi. Apoi se hotărî să deschidă ușa. „Fără îndoială”, cugetă el, „lumina zilei îl va ajuta să se trezească”. N-apucă să facă un pas spre ușă, că manivela menghinei de pe bacul de tâmplărie i se agăță de buzunarul hainei, tot ansamblul se înclină și bărbatul adormit alunecă pe podea. Se auzi un zgomot surd când capul i se izbi de pământ. Vatanen deschise în grabă ușa și, în lumină, văzu bătrânul întins pe jos fără cunoștință.

„S-a lovit la cap”, își spuse Vatanen înspăimântat. Reveni lângă bătrânul întins pe podea, îi cercetă neliniștit inima, fără să se poată dumiri dacă bate sau nu. Era limpede că bătrânul își pierduse cunoștința din cauza izbiturii. Lui Vatanen începu să-i fie frică. Îl ridică grijuliu în brațe pe bătrânul inconștient și ieși cu el în curte. Îi cercetă chipul în lumina clară a dimineții. Un chip brăzdat de riduri, liniștit, cu ochii închiși. „La vârsta lui”, se gândi Vatanen, „se poate muri și dintr-o căzătură”. Trebuia să acționeze repede. Omul inert se odihnea la pieptul său ca pe o tavă. Vatanen alergă până-n mijlocul curții vrând să-l ducă pe rănit în pavilionul principal al fermei. Din fericire, pe scară apăru o femeie tânără cu niște vase pentru lapte în mâini. Strigând, Vatanen îi spuse că s-a întâmplat un accident și rămase țintuit în mijlocul curții cu bătrânul neînsuflețit în brațe.

— Pot să vă explic totul, mai spuse Vatanen, dar chemați degrabă pe cineva care se pricepe să facă o reanimare!

Servitoarea intră în panică. Scăpă bidoanele de lapte din mâini, iar acestea se rostogoliră cu zgomot până la fântână. Femeia dispăru în casă, iar Vatanen rămase pe iarbă cu bărbatul

în brațe. Privindu-l atent, i se păru că starea acestuia se înrăutățise. Îi era atât de milă de acel om! Vatanen nu voise să provoace o asemenea nenorocire.

Pe trepte își făcură apariția stăpânul casei în izmene, stăpâna în cămașă de noapte și tânăra servitoare de mai înainte. Erau atât de șocați, că nici vorbă să se apropie de Vatanen ca să-l ajute.

— Dacă l-am pune într-un balansoar, îngăimă Vatanen, adresându-se celor de pe scară, am putea încerca să-l reanimăm.

Însă oamenii rămaseră muți și nici unul nu-i sări în ajutor. În cele din urmă, stăpânul casei rupse tăcerea și spuse:

— Dar e bunicul nostru. Du-l înapoi!

Vatanen nu mai știa ce să creadă. Vorbele stăpânului casei îi răsunară în cap câteva clipe. Se uită la „bunicul”, care se odihnea țepăn în brațele sale. Unul din ochii bătrânului era pe jumătate deschis. Îl privi și înțelese.

Abia atunci înțelese. Ținea în brațe un bărbat mort. Mort de mai demult. Zguduit de oroare, Vatanen scăpă din brațe cadavrul în iarbă. Stăpânul casei coborî în grabă treptele și luă trupul neînsuflețit în spinare. Cadavrul aluneca ba-ntr-o parte, ba-n cealaltă, dar stăpânul casei reuși să-l ducă până în adăpostul fără ferestre, îl așeză din nou pe catafalcul improvizat, îl acoperi cu lințoliul, închise ușa adăpostului cu cheia și reveni în curte.

— Măi omule, tu l-ai profanat pe bunicul! rosti el. Dar Vatanen nu-l auzi. Se repezise în spatele fântânii să verse. Până la urmă, lucrurile se lămuriră. Vatanen își petrecuse noaptea în compania fostului stăpân al casei, care murise cu o seară mai înainte. Casa era îndoliată, bătrânul fusese un om atât de bun. Incidentul fu uitat; vorbiră despre defunct, iar femeile începură să plângă. Vatanen simțea un nod în gât. Iepurele stătea deoparte, ca și cum ar fi fost și el vinovat.

Dricul intră în curte la ora zece. Vatanen îl ajută pe stăpânul casei să așeze corpul defunctului. Stăpânul casei trase la loc pleoapa peste ochiul întredeschis al mortului, iar dricarul îi întinse un formular pe care acesta își scrisese numele.

Vatanen călători cu dricul până-n centrul satului Kuhmo. Sicriul drapat cu pânză neagră arăta bine. Dricarul vorbi tot timpul despre iepure. Îi povesti lui Vatanen că acasă la el, la Kajaani, are o coțofană domesticită. Se pare că o dată coțofana furase ziua-n amiaza mare, chiar din centrul orașului, ochiul de pisică de la bicicleta nevestei șefului de poliție, în orice caz, cu așa

ceva sosise ea în zbor acasă în acea zi.

— Ca să mai schimbăm vorba, spuse dricarul, să știi că eu l-am cunoscut pe bătrânul Heikkinen. Era comunist, dar treaba asta nu i-a folosit la nimic. Dacă te apuci s-o faci pe comunistul, niciodată n-ai să te îmbogățești.

12. Kurko

La sfârșitul lui iulie și începutul lui august, Vatanen ajunse la Rovaniemi. Ultimele plute trecuseră de oraș, chiar și turiștii erau mai rari ca de obicei.

La Rovaniemi, în salonul de jos al restaurantului Laponia, Vatanen întâlnește un nefericit tăietor de lemne, bătrân și bețiv, numit Kurko. În tinerețe, în vremea freneticelor campanii de tăiere a pădurilor și de plutărit, i se spunea „regele pădurilor”, de unde și abrevierea deformată de Kurko.

Kurko era tare necăjit și-și plângea soarta, nimeni nu voia să-l angajeze pentru că era prea bătrân și prea bețiv. Avea o mică pensie de bătrânețe, dar pentru un om liber, obișnuit să vagabondeze, era puțin. Viața era prea dură cu bătrânul tăietor de lemne.

Vatanen chibzui cum să-l ajute pe bătrân. Se duse la biroul Direcției de Drumuri și Construcții Hidraulice din Laponia și ceru de lucru. Nu i se oferă cine știe ce, dar tot era ceva. Trebuia să demonteze trei bacuri de lemn, care zăceau la malul râului Ounas, undeva mai sus de satul Meltaus.

Entuziast, Kurko se hotărî să-l însoțească și cei doi bărbați porniră spre Meltaus să-și înceapă treaba.

Bărbații traseră bacurile la mal cu ajutorul unui troliu, închiriară un ferăstrău mecanic și, ajutându-se de bare de fier și de alte unelte, începură să demonteze bacurile vechi și grele. Era o toamnă vărată, treaba mergea ca pe roate, bărbații locuiau într-un cort și-și pregăteau de mâncare în fața acestuia, pe o vatră improvizată. Kurko se plângea de lipsa acestuia, dar totodată era mulțumit de munca pe care o făcea. Sătenii veneau din când în când să caște gura la șantierul răsărit peste noapte la malul râului, minunându-se în tăcere de iepurele care-i însoțea pe cei doi lucrători. Vatanen îi rugă pe săteni să-și țină câinii legați, fiindcă nu o dată se-ntâmplase ca bietul iepure să plece ca din pușcă din sat până la malul apei, urmărit de-un dulău. În astfel de situații neplăcute, iepurele alerga cât îl țineau picioarele, iar odată ajuns pe șantier sărea în brațele lui Vatanen sau se strecura în cort. Urmăritorul trebuia să se întoarcă în sat cu coada-ntre picioare, întotdeauna stăpânit de o puternică senzație de frustrare.

După ce primele două bacuri au fost dezmembrate, iar lemnul recuperat a fost stivuit, Vatanen îi plăti lui Kurko banii cuveniți

pentru două săptămâni de muncă. Acesta plecă imediat la Rovaniemi, iar după trei zile se întoarse beat mort și fără nici un ban, la fel cum făcuse toată viața. Și mai bău Kurko o noapte întreagă, numai că, de data aceasta, aventura fu cât pe ce să se sfârșească rău, fiindcă, voind să-i dovedească lui Vatanen cât de bun plutaș fusese el odinioară, alergă pe șirul de bușteni de la mal, alunecă și căzu în apă. Și puțin îi lipsi să se înece, fiindcă nu știa să înoate. Vatanen îl scoase din apa rece a râului pe bătrânul beat și-l cară în cort. După strașnica încercare din ajun, bărbatul se deșteptă dimineața cu o cumplită durere de cap, deschise gura să se vaite și-și dădu deodată seama că-n seara dinainte proteza dentară îi alunecase în râu. Într-adevăr, câteodată viața este nespus de deprimantă.

Peste o zi, Kurko își veni în fire. Nu putea mânca decât zeamă fiartă și era bântuit de foame.

— Învață-mă să înot! îl rugă bătrânul pe Vatanen. Chiar în aceeași seară, Vatanen începu să-i dea lecții de înot. Îi ordonă să se dezbrace, iar când bătrânul rămase în pielea goală, îl puse să se-ntindă pe burtă în apă și să se sprijine cu mâinile de mal.

Dacă pe un câine bătrân este greu să-l obișnuiești să se ridice în două labe, pe-un bătrân tăietor de lemne din Laponia este cumplit să-l înveți să înoate. Sărmanul Kurko se străduia din răputeri să învețe, dar progresele erau aproape invizibile. Seară de seară, antrenamentul continua. Vatanen îi admira stăruința.

Până la urmă, miracolul se produse.

Kurko învăță să înoate câinește. Apa îl ținea la suprafață. Strigăte triumfale răsunară pe tot malul, marcând bucuria proaspătului înotător. Cu un entuziasm debordant, bărbatul se bălăcea până noaptea târziu, dispărea sub apă, se lăsa dus de curent, ieșea apoi la suprafață departe, cu câțiva zeci de metri mai în vale. Trupul său călit suporta apa rece, bucuria noului mod de viață îi lumina chipul brăzdat de riduri. Aștepta cu nerăbdare serile, ca să se cufunde din nou în apă și să înoate.

— Măine este duminică, vreau să-mi caut proteza dentară, hotărî Kurko.

Nici la sauna din sat nu se duse în acea sâmbătă.

Kurko era capabil să stea minute întregi sub apă. De acest lucru își dădu seama a doua zi, când își căută proteza dentară pe fundul râului Ounas. Câțiva săteni din Meltaus se strânseseră pe mal să privească scufundările lui Kurko, alții veniseră să vadă

iepurele. În general, sătenii din Meltaus îi considerau bizari pe cei doi bărbați care se ocupau de demontarea bacurilor, și pe drept cuvânt. Unul domesticise un iepure sălbatic, iar celălalt se bălăcea în fiecare zi despuiat în râul rece ca gheața. La un moment dat opri acolo un autocar din care coborâră patruzeci de turiști din Germania ca să privească spectacolul insolit. Unul dintre ei îl filmă pe Kurko cu o cameră de filmat pentru amatori. „Este vorba despre un antrenament în vederea campionatului de plutărit, care se ține vara în Laponia”, le explică ghidul german compatrioților săi. Seara, Kurko îi mărturisi lui Vatanen că, deși nu-și regăsise dinții în râu, dăduse peste ceva mult mai prețios.

— În mijlocul râului, spuse el, acolo unde apa e puțin mai adâncă de zece metri, am descoperit cam o sută de tone de relicve din război. Sunt acolo vreo douăzeci de tunuri, cel puțin un tanc, niște lăzi mari, tot ce vrei. Acolo m-am scufundat eu toată ziua.

După care îi spuse lui Vatanen:

— Împrumută-mi o mie de mărci, ca să pot vinde toate hârburile alea la un depozit de fier vechi!

„Ciudată descoperire!” își spuse Vatanen. „Nu-i prost Kurko ăsta.” Vatanen se dezbracă, păși pe trunchiurile plutitoare de la mal și se scufundă în adâncurile râului. Curentul era puternic, de aceea găsi cu multă greutate locul exact.

Kurko nu mințise. Vatanen lovi cu genunchiul un obiect metalic. Cercetându-l mai îndeaproape, a înțeles că era, într-adevăr, un tun care zăcea pe fundul râului. Dar pe deasupra tunului se găseau trunchiuri de copaci îmbibate de apă, îngrămădite acolo în decursul multor ani de plutărit. De mirare totuși că nimeni nu văzuse până atunci mașinile de război adunate în mijlocul râului Ounas.

Vatanen îi dădu lui Kurko o mie de mărci. În zori, bărbatul plecă la Rovaniemi. Vatanen rămase să muncească singur la dezmembrarea celui de-al treilea bac.

Kurko întârzie două zile întregi în oraș. Când se întoarse, era la fel de beat ca și prima dată, dar fericit. Mai avea câteva bancnote de o sută de mărci. Și băutură. Câteva sticle de coniac. Beat criță, Kurko începu să se laude:

— Eu sunt băiat deștept, am pus roata să se-nvârtească. Măine se vor întâmpla lucruri mari.

Dar, după ce rosti aceste vorbe, adormi, așa că Vatanen nu reuși să afle nimic despre aranjamentele făcute de Kurko.

Dimineața, sosiră cu mult zgomot trei camioane grele, cu platformă metalică, purtând inscripția: „Transport special”. Neîndoielnic, Kurko se angajase într-o operațiune de mare anvergură.

Deși cam mahmur, Kurko se apucă de treabă. Luând conducerea operațiunilor, le ordonă lui Vatanen și camionagiilor să instaleze un troliu mare între doi pini groși de pe mal. Era un troliu greu; avea forța de tracțiune de zece tone. Pentru a nu se deplasa în timpul tragerii, troliul a trebuit să fie legat cu cabluri groase de trunchiurile celor doi pini. Cablul troliului mare era tras în apă cu un troliu micuț, instalat pe celălalt mal al râului.

Kurko se scufundă cu mâinile încărcate de cabluri, rămase destul de multă vreme în apă, apoi apăru la suprafață și strigă:

— Trageți!

Cablurile se întinseră, vârfulurile pinilor fremătară, dar troliul nu se clinti, fiindcă era ancorat bine. Centura trunchiurilor de la mal se cufundă în apă, cablul se înfășură lent în jurul tamburului. Un minut mai târziu, un tun ruginit ieși din râu. De fabricație germană, șase țoii. Entuziast, Kurko înotă până la mal și trase o dușcă de coniac.

— Ca să mă încălzesc, spuse el.

Ruginitul armament de război fu apoi ridicat pe platforma camionului și ancorat cu cabluri de susținere.

Vatanen nota greutatea fiecărui obiect scos din apă, fiindcă sistemul de ridicare avea și o basculă hidraulică.

Înotând de la mal până-n mijlocul râului și din mijlocul râului până la mal, Kurko munci toată ziua din răspuțeri, fără o clipă de răgaz. În acea zi, fură aduse la suprafață unsprezece tunuri, douăzeci de tunuri antiaeriene, un tanc de cincisprezece tone și mai multe lăzi cu muniții. Toate hârburile astea fuseseră probabil abandonate de nemți la sfârșitul războiului din Laponia, dar era de mirare că finlandezii habar n-aveau de existența lor.

— Și acum, le spuse Kurko camionagiilor, veți merge cu încărcătura până la gara din Kolari, unde sunt câteva vagoane rezervate pe numele meu. Încărcați hârburile în vagoane și după aia vom mai vedea ce-i de luat de-aici. Uite, aici aveți toate actele de transport, spuse Kurko, întinzându-le șoferilor de camion un teanc de hârtii.

Și le mai spuse:

— După ce descărcați toate astea, veniți să luați ce-a mai

rămas! Chiar și la noapte. Banii îi primiți peste o săptămână. Și-acum, să semnăm.

După ce semnă documentele de transport, camioanele grele se depărtară zgomotos spre nord. Vatanen era uluit de toate aranjamentele acelea iscusite. De altfel, nu era singurul care se mira de afacerile lui Kurko. Și sătenii din Meltaus auziseră despre noul șantier.

A doua zi, au fost scoase din râu și ultimele vestigii de război. După-amiază, ultimele camioane au părăsit satul Meltaus pentru a ajunge la Kolari. Kurko îi povesti lui Vatanen că vânduse fierul vechi direct turnătoriei din Koverhari. Nu-i mai rămânea decât să aștepte ziua de vineri, când Ovako urma să vireze telegrafic banii la banca din Rovaniemi. Kurko mai spuse că banii vor fi trimiși abia după ce fierul vechi va ajunge în uzină.

Un reporter de la ziarul *Lumea Laponiei*, care mirosise ceva, își făcu drum la Meltaus, dar sosi prea târziu. Cu toată șiretenia lui de ziarist, nu reuși să scoată informații de la Kurko și Vatanen. Aceștia lucrau de zor la demontarea ultimului bac, marele troliu fusese deja expedit, iar când reporterul îi întrebă dacă era adevărat că găsiseră în râu o sută de tunuri, Kurko izbucni în râs.

— O sută de tunuri! exclamă el. Cred că ești un pic nebun! Asta-i un șantier unde se demontează construcțiile din lemn, nu tunurile.

Vineri, isprăvindu-și treaba, cei doi bărbați se întoarseră la Rovaniemi. Vatanen se duse să-și ridice banii de la biroul Direcției de Drumuri și Construcții Hidraulice. Kurko îl așteptă cu nerăbdare în salonul de jos al restaurantului Laponia, socotind banii ce i se cuveneau de pe urma afacerii sale. Când Vatanen se întoarse, Kurko îi spuse:

— Datoriile se ridică la 6 200 de mărci. În suma asta sunt și cele 1 000 de mărci pe care le-am împrumutat de la tine. Pentru un kilogram de fier vechi, Ovako plătește 17 peni. Au fost 96 000 de kilograme, deci aproape 100 de tone. Socotește și tu! Cu totul, ar trebui să fie 16 720 de mărci. Dacă scădem datoriile, rămân 10 520 de mărci. Drăguță sumă!

Cecul sosi după-amiază.

La bancă, numărându-și banii, de fericire, Kurko izbucni în plâns.

— N-am mai pus mâna pe-atâția bani din 1984, când am tăiat trei luni de zile copaci într-o pădure din Kairijoki. Și-acum,

băiatul o să hoinărească puțin... poate chiar până-n Oulu.

Kurko plecă.

După ce citi în ziarul *Lumea Laponiei* un articol neliniștitor, Vatanen hotărî să părăsească și el orașul. În acel articol se spunea că materialul militar abandonat de nemți aparține aliaților. Un oarecare maior, care auzise că „niște persoane particulare” din Meltaus recuseră vestigii din războiul Laponiei și le vânduseră ca fier vechi în beneficiul lor, se arăta uimit că așa ceva este cu puțință.

Vatanen împături ziarul. Se întrebă pe unde mai umbla Kurko. Își procurase, cu siguranță, o proteză nouă.

— Dac-am pleca și noi? îi spuse Vatanen iepurelui care ședea la picioarele sale.

Așa că plecară din Rovaniemi. August era pe sfârșite. Dimineața ninsese, dar zăpada se topise repede.

13. Corbul

Înainte de prima ninsoare, Vatanen ajunse cu autobuzul la Posio, în sudul Laponiei.

Își găsi de lucru undeva, la opt kilometri de drumul care traversa întinderea pustie de la Sonkajärvi. Era o cumpănă a apelor, de-a dreptul sălbatică. Vatanen lucra la defrișarea unei păduri. Munca, dură, era destul de bine plătită, însă pentru Vatanen cel mai mult conta că iepurele nu era silit să trăiască într-un ținut populat.

Vatanen locuia într-un adăpost de la marginea unei mlaștini întinse, într-un mic ostrov împădurit cu pini bătrâni. De două ori pe săptămână, se ducea la Simojärvi să cumpere alimente și țigări, și să împrumute cărți de la bibliotecă. Multe săptămâni a trăit Vatanen în mlaștina din Posio și în tot acest timp a citit destule cărți interesante.

Condițiile de trai erau extrem de primitive. Munca era aspră, dar Vatanen o făcea cu plăcere. Se simțea mai puternic, și-apoi nu trăia cu spaima c-avea să se ocupe cu asta tot restul vieții.

Câteodată, seara, când ninge și zăpada se transforma în lapoviță, iar el era obosit, se gândea la viața lui. Cât de mult se schimbase începând din primăvara trecută, înainte de Sfântul Ioan!

Cu totul și cu totul altă viață!

Vatanen îi vorbea iepurelui, iar acesta îl asculta cu credință, dar nu-i înțelegea vorbele. În fiecare seară, Vatanen aprindea un foc în fața adăpostului și privea peisajul de iarnă dimprejur, iar noaptea dormea cu urechile ciulite, ca animalele sălbatică ale pădurii.

Singurul neajuns, care deveni mai apoi o problemă de viață și de moarte, se ivise chiar în prima zi când își încropise adăpostul în acel ținut mlăștinos și pustiu, cu zăpadă topită.

Pe când își înălța modestul cort între pini uscați ai ostrovului mlăștinos, în apropierea adăpostului lui se instala cea mai necuviincioasă și răutăcioasă pasăre a pădurii, un corb.

Cu aripile muiate de ploaia glacială, slab și prăpădit, corbul zbură de câteva ori în jurul ostrovului de pini. Văzând că nimeni nu-l alungă, se așază pe creanga unui pin din vecinătatea lui Vatanen și-și scutură ca un câine reumatic zăpada amestecată cu apă de pe spinare. Priveliștea era de-a dreptul dezolantă.

Vatanen se uită la pasăre și i se făcu milă de nefericita

creatură. Se vedea clar că, în ultima vreme, corbul nu se bucurase de-o viață prea plăcută. Era, într-adevăr, într-o stare jalnică.

A doua zi, seara, când Vatanen se întoarse obosit din pădure și dădu să-și pregătească ceva de mâncare, avu parte de o mare surpriză. Rucsacul, care rămăsese deschis pe ramurile din adăpost, fusese jefuit. O cantitate importantă de hrană dispăruse: un sfert de kilogram de unt, toată carnea de porc și de vită dintr-o cutie mare de conserve aproape plină, câțiva pesmeți. Fără îndoială, jaful era opera acelei păsări mizerabile care-i deșteptase mila. Cu ciocul lui coroiat, corbul sfâșiase ambalajele, înșirase alimentele peste tot și cărase o parte din ele într-o ascunzătoare numai de el știută.

Corbul era cocoțat pe-o creangă din vârful unui pin înalt, aflat foarte aproape de adăpostul lui Vatanen. O parte a trunchiului de pin era parțial acoperită de o dără neagră și strălucitoare; corbul se găinățase de pe creanga pinului.

Iepurele era foarte nervos - fără îndoială, corbul îl hărțuise în timp ce Vatanen era la lucru.

Vatanen azvârli o piatră în corb, dar nu-l nimeri. Pasărea se dădu încet la o parte ca să evite piatra, dar nu se osteni să-și deschidă aripile pentru a zbura de-acolo. Se mută în alt arbore doar în momentul când Vatanen începu să doboare pinul cu lovituri de topor.

I-ar fi trebuit o pușcă, dar, din păcate, nu avea. Vatanen deschise o altă conservă de carne și încălzi conținutul în tigaie. Mânca pâine uscată fără unt. În timpul acestei modeste cine, se uită la corbul din vârful pinului și i se păru că pasărea râgâia.

Mâniat și bântuit - în neputința sa - de o ură neagră, bărbatul se culcă în acea seară cu rucsacul sub cap. Iepurele se ghemui în spatele lui, lângă pânza umedă a cortului.

A doua zi dimineață, Vatanen se asigură că rucsacul era bine închis, apoi îl ascunse cu grijă sub crengile din adăpost. Seara, când se întoarse la ostrovul dintre pini, constată că din nou fusese lovit de necaz. Corbul dăduse crengile la o parte, târâse rucsacul dincolo de cercul de cenușă al vetrei improvizate din fața adăpostului, sfâșiase unul din buzunarele rucsacului, mâncase toată brânza topită de-acolo, rupsesse cordonul cu care era strâns rucsacul și isprăvisese de mâncat carnea din cutia începută de Vatanen în ajun. Toți pesmeții dispăruseră. Mai rămăseseră doar

pachetul de ceai, sarea, zahărul și două-trei conserve de carne nedeschise.

În acea seară, masa a fost încă și mai săracă decât cea din ajun.

Jaful continuă multe zile. Corbul era în stare să fure hrana din rucsacul ascuns sub cele mai groase trunchiuri. Reușea întotdeauna să se strecoare printr-o fantă a eșafodajului de protecție și să scoată rucsacul. Pesemne c-ar fi trebuit să-și închidă rucsacul într-un buncăr de beton pentru ca iscusita pasăre de pradă să nu poată ajunge la el.

Corbul devenise din ce în ce mai obraznic. Înțelegea - se pare - că omul nu putea face nimic împotriva lui. Vatanen încercă să-l gonească, fie scoțând urlete înspăimântătoare, fie aruncând în el cu pietre mari cât pumnul. Pasărea nu se arătă deloc impresionată de manifestările lui Vatanen. Mai degrabă, s-ar fi zis că se amuza copios de furia neputincioasă a lui Vatanen.

Corbul se îngrașă văzând cu ochii și nu se mai ostenea să zboare, preferând să stea tot timpul cocoțat în vârful pinului. Nemărginita-i lăcomie schimbă într-o oarecare măsură viața lui Vatanen, care trebuia să meargă de trei ori pe săptămână la camionul ambulant din Simojärvi pentru cumpărături, în loc de două ori, cum făcuse până atunci. După calculul lui Vatanen, hrana săptămânală a corbului ajungea la șazeci de mărci.

Această poveste ținu două săptămâni.

Corbul se-ngrășase peste măsură de mult. Stătea arogant pe creanga pinului - la câțiva metri de Vatanen -, leneș și impertinent, mare și puternic ca un berbec bine hrănit. Penele negre-cenușii ale păsării își schimbaseră culoarea. Acum erau mai negre și mai strălucitoare.

În felul ăsta, Vatanen câștiga puțini bani de pe urma muncii de defrișare. Cugetă multă vreme la modul în care să se descotorosească de pasărea care-l jefuise timp de două săptămâni și găsi un mijloc de redresare definitivă a situației.

Metoda prin care corbul urma să fie constrâns să renunțe la insolentele lui jafuri era teribil de eficientă.

Si crudă.

Vatanen se mai duse o dată la camionul ambulant din Simojärvi ca să cumpere de mâncare. Vânzătoarea își privi clientul cu un aer ciudat - nu numai că venea de trei ori pe săptămână însoțit de-un iepure, dar de fiecare dată cumpăra din

ce în ce mai multe alimente. Se știa totuși că acel bărbat nu cumpăra decât pentru el.

„Acolo, în pădure, este un bărbat care mănâncă, nu glumă”, începu să se vorbească prin sat. „Cumpără de trei ori pe săptămână câte un rucsac plin de alimente și slăbește văzând cu ochii.”

A doua zi după ce găsisese calea de-a se descotorosi de corb, Vatanen deschise o conservă de carne de un kilogram, folosind o metodă neobișnuită. În loc să deschidă capacul tăindu-l de-a lungul marginii, îi tăie o deschizătură în forma de cruce, formând astfel, în mijlocul capacului, patru triunghiuri ascuțite. Îndoi cu grijă colțurile triunghiurilor spre exterior. Cutia căpătă aspectul unei flori de oțel cu patru petale. Din mijlocul acestei corole metalice, Vatanen scoase cu vârful cuțitului carnea, o încălzi în tigaie și mancă pe săturate. Corbul urmări mișcările omului cu un aer detașat, gândindu-se probabil că restul de carne din cutie îi va reveni lui, ca de obicei.

După ce-l împrășcă pe corb cu blestemele și înjurăturile cotidiene, Vatanen ascunse rucsacul sub crengi. Dar, mai înainte de a pune cutia cu carne în rucsac, îndoi spre interior cele patru colțuri ascuțite, care formară la intrarea cutiei un fel de pânjie, ca o capcană.

De îndată ce Vatanen părăsi ostrovul, îndreptându-se spre pădure, corbul coborî lângă vatra unde se stingeau ultimii tăciuni, după care se îndreptă spre rucsacul ascuns între crengi. Pasărea își lăsă capul în jos și se apucă energic de treabă. Se strecură printre crengile care acopereau rucsacul, smuci de curele, croncâni ceva, împinse crengile și reuși destul de repede să-și degajeze prada. Își înalță o clipă capul mare și negru, să se asigure că Vatanen nu-i prin apropiere.

Înainte de a-i cerceta conținutul, corbul trase rucsacul ceva mai departe de adăpost, pe un teren plat, unde se obișnuise de două săptămâni să-și exercite meseria de hoț. Deschise rucsacul cu dezinvoltură de expert și porni la atac.

Din umbra unui arbore de la marginea pădurii, Vatanen îl urmărea.

Corbul scoase mai întâi din rucsac un pachet cu felii mari de pesmeți, înghiți câteva bucățele dintr-unul, după care luă în cioc o felie întreagă de pâine uscată și se ridică în zbor. Semăna cu un avion de transport care decolează de pe o pistă scurtă pentru a

ajunge la destinația fixată de misiunea lui. Aripile își găsiră stabilitatea în aer, corbul își începu zborul. Terorizat, iepurele lui Vatanen se piti în adăpost, privind de acolo decolarea avionului pirat.

Corbul trecu pe deasupra capului lui Vatanen ca un zmeu. Aerul matinal din mlaștina vastă împingea felia mare de pâine uscată, obligând pasărea greoaie să bată din aripi cu toată forța pentru a-și păstra direcția spre ascunzătoarea din pădure.

Corbul se întoarse destul de repede, iar iepurele, care - profitând de scurta absență a păsării - mâncase puțină iarbă, se ascunse degrabă în adăpost.

Corbul scoase zgomotos din sac cutia cu carne. Înainte de a examina conținutul cutiei, pasărea își roti ochii în jur pentru a se asigura că poate mânca în liniște. Apoi, își vârî capul în conservă. Prinse cu lăcomie câteva bucăți de carne grasă din fundul cutiei, după care se hotărî să facă o pauză, ca să respire în voie.

Dar nu mai putu să-și scoată capul din cutia de tablă. Era prins în capcană.

Îneebunit de furie și groază, animalul sări mai departe de sac, încercând zadarnic să-și scoată capul din cutie. Se agăță cu ghearele de marginea alunecoasă a cutiei metalice, dar asta îi făcu și mai rău, fiindcă muchiile tăioase răsfrânte înăuntru îi răneau gâtul gras.

Vatanen porni în goană spre locul dramei, dar sosi prea târziu și nu reuși să pună mâna pe pasărea care-l persecutase atâta vreme. Deși nu putea vedea nimic, corbul reuși să se înalțe spre cer, bătând disperat din aripi, cu puțin înainte ca Vatanen să ajungă acolo.

Pasărea își țipa imensa nefericire în cutia sa de metal. Mlaștina răsuna de tragice croncănituri înfundate.

Corbul prinsese deja înălțime și zbura spre cer ca funesta lebădă mitică a Tuonelei⁷; cutia de metal zdrăngănea mereu, iar din spatele zdrăngănitului se auzea șters croncănitul furios al animalului încolțit.

Nemaiavând simțul orientării, pasărea se clătina orbește în aer, incapabilă să-și păstreze linia de zbor. Pierdu repede din înălțime și, în cădere, se izbi de vârfurile arborilor înalți de la marginea pădurii. Cutia de conserve cu care-i era împodobit capul

7 Tuonela - regatul morții, în epopeea *Kalevala*.

se lovi cu zgomot de trunchiurile arborilor și pasărea se prăvăli la pământ. Se ridică însângerată și zbură din nou. Vatanen o văzu dispărând pe deasupra pădurii, în ostrovul cu pini din mlaștină se mai auziră doar câteva clipe țipetele înspăimântătoare ale tâlharului ce-și zbura ultimul zbor.

Doar burnița cădea ușor, în rest era numai tăcere. Vatanen duse în adăpost rucsacul sfâșiat, luă iepurele în brațe și privi spre orizont, acolo de unde începea pădurea. Știa că în fundul cutiei de conserve era mai mult sânge de corb decât carne, iar cruzimea lui se dovedi si mai mare când începu să râdă în hohote de oribila lui faptă. Și s-ar fi zis că și iepurele râdea.

14. Sacrificatorul

La o săptămână după moartea corbului, Vatanen părăsi mlaștina din Posio. Ajuns la Sodankylä, trase la un hotel, să se odihnească două-trei zile. Acolo îl cunoscuse pe administratorul Sindicatului Proprietarilor de Reni din Sompio, care-i propuse să repare o cabană în locul numit Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Vatanen își cumpără o pușcă specială cu lunetă, schiuri, unelte de dulgher și provizii pentru câteva săptămâni. Se îndreptă spre Tanhua cu un taxi, care-l lăsă în apropierea pădurilor din Sompio, la răspântia din Värrio, unde întâlni un grup de crescători de reni. Bărbații erau așezați în jurul unui foc la marginea drumului.

— Eu nu mai înțeleg nimic, spuse un crescător de reni când dădu cu ochii de iepurele lui Vatanen. Au trecut deja multe săptămâni de când toți iepurii de pe aici sunt albi. Iar ăsta încă mai poartă blana de vară.

— Poate că-i un iepure brun, își dădu cu părerea altul.

— Da de unde! spuse primul. Iepurii bruni sunt mai mari.

— Este un iepure din sud, explică Vatanen.

Ajutat de șoferul taxiului, Vatanen coborî bagajele din mașină. Deși ninsese, încă nu se putea schia.

Crescătorii de reni îi oferiră lui Vatanen o cană de cafea. Curios, iepurele adulmeca fără teamă mirosul de pădure al bărbaților strânși în jurul focului.

— Dacă l-ar vedea Kaartinen, l-ar sacrifica, îi spuse lui Vatanen unul dintre crescătorii de reni.

— Kaartinen ăsta, îi explică lui Vatanen alt crescător de reni, este un fost institutor, s-ar părea că a fost și pastor. Obișnuiește să sacrifice animale.

După spusele crescătorilor de reni, Kaartinen, instructorul de schi din Vuotso, era încă un bărbat destul de tânăr. Din toamnă până-n iarnă, înainte de a începe sezonul de schi, obișnuia să schieze prin pădurile din Sompio și locuia în cabana de la Râpa Crăpăturii Nerușinate, nu departe de Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Lăsându-i pe crescătorii de reni în jurul focului lor, Vatanen își puse pe spate și pe umeri bagajele grele, aruncă o privire pe hartă și dispăru în pădure. Iepurele îl însoți, țopăind vesel.

Până la Gâfâitoarea din Valea Adâncă mai erau treizeci de kilometri. Pe Vatanen mai mult îl incomodau schiurile de pe

umăr, pentru că se agăţau de ramuri, îngreunându-i marşul. De pus în picioare nici nu putea fi vorba, pentru că în pădure era prea puţină zăpadă.

Se întunecă devreme. Rămaseră să-şi petreacă noaptea în pădure. Vatanen doborî un pin, întinse foaia de cort, improviza o vatră cu jar pentru noapte, tăie o bucată de carne de ren şi o prăji în tigaie. Iepurele se ghemui în adăpost şi adormi. Nu după multă vreme, se întinse şi Vatanen în adăpost. Fulgii mari de zăpadă zburau pe deasupra focului şi dispăreau sfărâind în flăcări.

Înainte de a ajunge la destinaţie şi de a putea spune: „Iată-ne la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă”, Vatanen mărşăluie toată ziua.

Odată sosit acolo, îşi rezemă schiurile de peretele cabanei şi intră obosit înăuntru. Locuinţa, o cabană obişnuită, fusese construită pe vremuri ca punct de întâlnire al crescătorilor de reni şi refugiu temporar. Cu o iarnă mai înainte, în cabană fuseseră aduse cu scuterul pentru zăpadă: scânduri, cuie, rulouri de carton bituminat, un sac de ciment. Cabana avea două încăperi. Una era aproape năruită, dar chiar şi în încăperea mai bună podeaua era destul de stricată şi trebuia înlocuită.

— Ar fi destul timp până la Crăciun, îşi zise Vatanen cu voce tare.

Iar iepurelui îi spuse:

— Ar trebui să te descotoroseşti de blana asta şi să pui pe tine o blană de iarnă. Că doar nu mai suntem la Heinola. Aşa brun, cum eşti, ai putea fi o pradă frumoasă pentru un uliu.

Vatanen luă iepurele în braţe şi-i cercetă blana. Trase de câteva fire, care se desprinseseră cu uşurinţă. Blana albă ca neaua tocmai începea să se zărească. „Bine”, îşi spuse Vatanen în gând şi-l lăsă pe podea pe prietenul cu blana-n schimbare.

Vatanen nu se grăbi să-şi înceapă lucrul. Câteva zile, se plimbă prin împrejurimi, privi peisajul şi aduse în cabană lemne de foc. În fiecare seară, la lumina lanternei, chibzuia asupra reparaţiilor pe care urma să le facă.

De pe o coamă nisipoasă din apropierea cabanei, Vatanen reuşi să scoată - după ce sapă în zăpadă - câţiva saci de nisip fin. Construi un cofraj de scânduri, unde amestecă în proporţii convenabile cimentul, nisipul şi apa din care obţinu mortarul. Pentru început, trebuia reparată vatra, care era destul de dărăpănată. Coşul de fum era de asemenea într-o stare proastă şi

trebuia tencuit. Numai că repararea unui coș de fum era o treabă dificilă, fiindcă la temperaturi negative mortarul mai degrabă îngheață decât se usucă.

Dar în pădure nu-i nici o grabă. Vatanen se apucă să repare pe îndelete coșul de fum. Pe acoperișul cabanei, în jurul hornului, construi un eșafodaj pe care-l acoperi cu pânză de cort și făcu o deschidere împrejurul hornului - în tavan și în acoperiș -, permițând astfel aerului cald din cabană să urce până în adăpostul improvizat. Apoi se sui pe scară cu o găleată de mortar calduț ca să repare coșul de fum.

Tocmai când Vatanen intră să aducă mortarul, doi crescători de reni se apropiară de cabană. Erau pe schiuri, fiindcă deja căzuse destulă zăpadă și drumurile puteau fi mai lesne de parcurs astfel. Cei doi contemplantă uimiți bizara construcție de pe acoperișul cabanei și nici unul din ei nu reuși să înțeleagă în ce scop fusese ridicată.

Dacă eșafodajul de pe acoperiș, prin fantele căruia răzbăteau aburi, stârnise curiozitatea celor doi crescători de reni, ei rămaseră și mai uimiți când îl văzură pe bărbatul ce ieșea din cabană cu o găleată din care se ridicau aburi. Bărbatul era prea absorbit de treburile lui și nu-i remarcă pe cei doi crescători de reni din fața cabanei, care stăteau sprijiniți pe bețele de schi. Își transportă găleata până la scară și urcă apoi răsufând greu.

Ajuns pe acoperiș se îndreptă spre eșafodajul improvizat în jurul hornului, se strecură înăuntrul lui și rămase în acel loc un sfert de oră. În cele din urmă, ieși de acolo, răsturnă de pe marginea acoperișului restul de mortar pe pământ și coborî scara.

— Bună ziua! îi spuseră drumeții.

Crescătorii de reni își scoaseră schiurile și intrară în cabană. În mijlocul încăperii se aflau cofrajul cu mortar, scânduri și tot felul de materiale de construcție. Văzând toate astea, cei doi înțeleseseră că nimic extraordinar nu se întâmpla la cabană - doar reparația vetrei și a coșului de fum.

Focul ardea în vatră, fără să împiedice lucrările în curs. Dimpotrivă, mortarul se usca mai bine la căldură. Crescătorii de reni își preparară cafea. Povestiră că adunau ultimii reni pentru triere. Din păcate, câteva turme se risipiseră pe dealuri. De când cu construcția lacului artificial de la Lokka, spuneau ei, pășunile renilor se micșoraseră. Vechile obiceiuri nu se mai păstrau, sistemul de-acum era dezorganizat și munca crescătorilor de reni

devenise mai grea.

Cei doi crescători de reni veneau de la cabana din Râpa Crăpăturii Nerușinate, unde își avea reședința Kaartinen, instructorul de schi.

Crescătorii de reni rămaseră peste noapte la cabană. După plecarea lor, Vatanen mai lucră trei zile la repararea coșului de fum, dar făcu treabă bună. De-acum, hornul putea să reziste zeci de ani fără reparații. Când se usca mortarul, Vatanen demontă eșafodajul de protecție termică, mătură zăpada de pe acoperiș și se apucă să înlocuiască vechiul acoperiș uzat și găurit. În frigul glacial de afară, cartonul bituminat era rigid, greu de mânuit și gata oricând să crape. Vatanen se urcă de multe ori pe casă cu găleata de apă clocotită. O turna peste fâșia de carton bituminat pe care urma s-o netezească și s-o prindă în cuie.

Munca aceasta era spectaculoasă, apa clocotită se evaporă în aerul înghețat, totul era învăluit în aburii ce se înălțau spre cerul senin. De departe, șantierul arăta ca o centrală termică sau ca o străveche locomotivă ce înghițea apă și scotea aburi. Iar bărbatul cocoțat pe acoperișul cabanei avea aerul unui mecanic care, în ciuda gerului de afară, vrea să pornească o enormă mașină. Loviturile de ciocan semănau cu zgomotul înfundat al motorului. Dar cabana nu era o mașină și nu putea fi urnită de la locul ei. O dată, pe când aștepta ca norii de aburi să se risipească, își îndreptă privirea spre versantul celălalt al Gâfâitoarei de la Valea Adâncă. Niște urme mari care se vedeau pe panta pietroasă a colinei duceau spre un loc împădurit. Era deci cineva care se plimba pe-acolo.

Vatanen coborî de pe acoperiș, intră în cabană, își luă pușca, apoi se urcă din nou pe acoperiș. Aburii se risipiseră, așa că putea vedea destul de bine prin lunetă. Își apropie arma de obraz și privi îndelung povârnișul de pe cealaltă parte a văii, clipind regulat. Coborî pușca doar când ochii începură să-i lăcrimeze.

— Nu poate fi decât un urs, rosti Vatanen. Coborî, îi ordonă iepurelui să intre în cabană, se apucă să-și pregătească ceva de mâncare și-și spuse în gând: „Acum am și-un vecin care-i urs”.

Iepurele umbla fără zgomot prin cabană. Așa făcea de fiecare dată când observa că stăpânul său are de chibzuit la ceva important.

A doua zi dimineață, Vatanen își puse schiurile și merse să cerceteze urmele de pe cealaltă parte a văii. Iepurele le adulmecă,

după care începu să tremure de groază. Nu era nici o îndoială. Un urs - și încă un urs mare - se plimbase prin acele locuri! Vatanen merse pe dealul golaș după urmele ursului, care duceau la un ostrov împădurit. Înconjură locul împădurit și constată că nu mai erau alte urme. Era evident că ursul se afla în pădurice. Probabil că-și găsisse un culcuș convenabil și dormea dus.

Fără să-și dea jos schiurile, Vatanen intră în ostrovul împădurit. Iepurele nu îndrăzni să-l însoțească, deși omul încercă să-l convingă că n-are de ce să-i fie teamă și-l chemă în șoaptă să meargă cu el. Cu un aer nehotărât, animalul rămase totuși pe loc.

Ursul hoinărise prin toate desișurile, căutând un loc bun de hibernat. Era greu de știut unde se așezase. Vatanen trebui să intre mai adânc în pădurice, până ce dădu de un arbore căzut. Bănuî că sub arborele acela se ghemuise ursul să doarmă.

Nu ninsese prea mult, iar de sub trunchiul căzut se ridica un abur ușor în aer. Deci acolo era bârlogul ursului.

Vatanen își întoarse încetișor schiurile, ieși din pădurice și alunecă pe panta pustie a dealului, unde iepurele îl întâmpină topăind vesel.

Ajuns la cabană, Vatanen constată că cineva venise în vizită la el. De peretele cabanei era rezemată o pereche de schiuri de fabricație industrială. În cabană îl aștepta un tânăr viguros, îmbrăcat în echipament de schi. Îl salută pe Vatanen și-i strânse mâna, gest bizar pentru un locuitor din Laponia. Era Kaartinen, bărbatul despre care Vatanen auzise vorbindu-se atâtea.

Față de iepure, Kaartinen manifestă un entuziasm neobișnuit. Ținu morțiș să-l mângâie, să-l giugiulească, dar se pare că nu-i fu pe plac iepurelui, deși de obicei nu se temea de oameni când Vatanen era prezent. Până la urmă, Vatanen îl rugă să-i lase iepurele în pace, fiindcă animalul nu aprecia astfel de gesturi.

Kaartinen îi povesti că trasase o pistă de antrenament de zece kilometri între cabana de la Râpa Crăpăturii Nerușinate și cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Scoase apoi din hanorac două papiote, una cu panglică roșie, alta cu panglică galbenă, și i le arătă lui Vatanen, explicându-i că le va utiliza în interes turistic, pentru marcarea punctelor de pe traseu. Și îi destăinuî că, înainte de Crăciun, în pădure va sosi un grup de invitați speciali ai Ministerului Afacerilor Externe. Vor fi câteva zeci de invitați de cel mai înalt rang, însoțiți de o mulțime de reporteri.

Kaartinen se oferi să cumpere iepurele. Pentru început propuse

cincizeci de mărci, apoi o sută și, în sfârșit, două sute. Bineînțeles, Vatanen refuză categoric oferta instructorului de schi și aproape că se supără, dar încercă să-și ascundă supărarea.

Kaartinen rămase peste noapte. Gândurile lui Vatanen se învârtiră în jurul ursului și multă vreme nu reuși să adoarmă. Iar când, într-un târziu, adormi, avu un somn greu.

Dimineața, când se deșteptă, Vatanen constată că era singur în cabană. Iepurele și Kaartinen dispăruseră. Schiurile lui Kaartinen nu erau afară. Nici o urmă proaspătă a iepurelui nu se vedea pe zăpadă.

Oare cum de se putuse întâmpla așa ceva? De ce? Furios, Vatanen își puse schiurile și se avântă pe urmele lui Kaartinen. Dar se întoarse repede la cabană să-și ia pușca din cui, apoi o porni din nou la drum. Vorbele crescătorilor de reni despre sacrificiile practicate de instructorul de schi îi reveniră în minte. Vatanen se îndreptă cu toată viteza spre reședința lui Kaartinen.

Cu spinarea aburindă, Vatanen ajunse la cabana de la Râpa Crăpăturii Nerușinate. Răsufla greu, sudoarea îi ardea ochii și o furie neagră îi devora pânțele. Era o cabană impresionantă din bușteni, tocmai bună să-ncapă-n ea o sută de oameni.

Vatanen se debarasa de schiuri cu o lovitură de picior și deschise din zbor usa cabanei. Kaartinen își sorbea cafeaua la masa din dreptul ferestrei.

— Unde-i iepurele? strigă Vatanen.

Kaartinen bătu în retragere și se lipi de perete. Privind îngrozit spre pușca pe care Vatanen o strângea în mâini, se jură că nu știe nimic despre iepure, dar vorbele îi fură nespuse de încâlcite.

Plecuse în zori, spunea el, și nu voise să-l trezească pe Vatanen, pentru că dormea profund.

— Minciuni! strigă Vatanen. Să-mi aduci imediat iepurele!

Kaartinen se refugie într-un colț al încăperii.

— Ce-aș fi putut face cu el? se apără Kaartinen.

— Iepurele! urlă Vatanen.

Dar, cum Kaartinen o ținea una și bună că nu știe nimic despre iepure, Vatanen își pierdu tot sângele rece. Aruncă arma pe masă, se apropie cu pași mari de instructorul de schi, îl prinse-n brațe și-l izbi de perete.

— Si să mă omori, nu ți-l dau! îi șuieră Kaartinen. Mânat de-o furie turbată, Vatanen îl scutură și-l izbi de perete, apoi - lovindu-l sălbatic cu pumnul-n bărbie - îl azvârli în mijlocul încăperii.

Nefericitul instructor de schi se prăbuși și rămase lungit pe podeaua cabanei. Se făcu liniște. Doar respirația sacadată a lui Vatanen se mai putea auzi.

Și încă ceva. Prin gura de aerisire a bucătăriei, ajungeau până-n salon zgomote ușoare, ca și cum cineva ar fi zgrepțânat și s-ar fi izbit de ceva. Vatanen alergă afară, intră în bucătărie și deschise dulapul. Pe podea se rostogoli un iepure cu labelle legate. Iepurele lui Vatanen!

Vatanen tăie legăturile de sfoară cu un cuțit și se întoarse cu iepurele în brațe în salon, unde Kaartinen tocmai își revenise de pe urma loviturii.

— Ce-nseamnă asta? îl întrebă el pe Kaartinen amenințător.

Povestea lui Kaartinen se dovedi a fi lungă și mai ales neobișnuită.

Bărbatul povesti că fusese crescut într-un mediu foarte religios și că părinții lui hotărâseră să-l facă pastor. După ce trecu examenele de bacalaureat, fusese trimis la Facultatea de Teologie a Universității din Helsinki. Dar studiile acestea nu se potriveau cu sensibilitatea tânărului, care nu credea în învățătura luterană și nu-și imagina c-ar putea vreodată s-o propovăduiască. Îndoielile lui erau prea evidente și se simțea străin de studiile religioase. Făcând abstracție de sentimentele religioase ale părinților lui, își întrerupse studiile teologice și se înscrie la Școala Pedagogică din Kemijärvi. Și aici avu de-a face cu credința luterană, dar imaginea lui Isus Christos nu era totuși atât de omniprezentă ca la Facultatea de Teologie din Helsinki. Kaartinen deveni învățător de școală primară.

Încă din timpul studiilor pedagogice, tânărul - al cărui spirit sensibil era bântuit de viziuni ciudate și a cărui fantezie era stimulată de literatură - își investigase propriul „eu”. Un timp, fusese fascinat de Tolstoi, dar când interesul pentru tolstoisme slăbi, se cufundă în studiul religiilor asiatice. Budismul îi lăsă cea mai puternică impresie. Plănui să facă o călătorie în Asia, pentru a vedea templele unde era celebrată credința budistă, dar cum părinții lui - care refuzau categoric să accepte orice dogmă a hinduismului - nu-i dădură bani de drum, sentimentele religioase ale lui Kaartinen se risipiră de la sine și budismul nu-l mai interesă.

După ce-și luă în primire primul post de institutor - de altfel și ultimul -, Kaartinen descoperi anarhismul, pentru care dovedi un

vădit interes. Comandă pentru biblioteca școlii primare din Liminka multe cărți în limba franceză care se refereau la anarhism și începu să le studieze cu ajutorul dicționarului. Apucase chiar să pună în practică o bună parte dintre ideile culese din acele cărți, numai că, neînțelegându-i ideile, consiliul școlii îl destitui în cel de-al doilea trimestru. Vara, fostul institutor renunță la învățătura anarhistă, care se dovedise a-i fi potrivnică, și se apucă să cerceteze cu entuziasm cărțile care se ocupau de începuturile civilizației finlandeze. Se cufundă în lectura a zeci de opere ai căror autori fuseseră animați de dorința exaltării sentimentului național finlandez. Lectura acelei veri se termină toamna cu deslușirea preistoriei poporului finlandez. Cu cât se cufunda mai mult în lumea spirituală a strămoșilor săi, cu atât i se întărea convingerea că, în sfârșit, găsise ceea ce căutase neobosit ani de-a rândul, credința strămoșilor, singura religie care se potrivea unui adevărat finlandez.

Kaartinen îi prezentă lui Vatanen liniile esențiale ale credinței pe care o practica deja de mulți ani. Bărbatul îi vorbi cu înflăcărare despre spiritele pădurii, despre Zeul Furtunii, despre gnomi, despre pietrele sacre, despre șamanii pădurilor, despre incantații și despre sacrificii. Îi explică lui Vatanen străvechile practici religioase și ritualurile, și-i mărturisi că el însuși adoptase riturile sacrificiale ale strămoșilor săi. Stabilit în nordul Finlandei, Kaartinen îmbogățise străvechile idei religioase ale poporului finlandez cu elementele credinței laponilor și respecta toate obiceiurile când era singur în inima pădurii. În oraș, îi explică el lui Vatanen, religia nu putea fi practică.

La malul unui iaz din Râpa Crăpăturii Nerușinate, Kaartinen își instalase zeul personal, Zeul Pește, pe care-l sculptase cu ferăstrăul electric și pe care-l adora în timpul liber dintre sezoanele turistice. În mijlocul cercului sacru, ridicase o masă de piatră, pe care sacrifică animale vii, pițigoi moțați prinși cu plasa sau potârniche agățate cu lațul. O dată sacrificase chiar și un câțeluș pe care-l cumpărase din Ivalo. Acum, dorise să sacrifice un adevărat animal liber al pădurii, iepurele lui Vatanen, iar când Vatanen refuzase să-i vândă animalul, Kaartinen fusese nevoit să i-l fure, pentru a-i liniști pe zei. Kaartinen afirmă că avea o viață extraordinară de echilibrată. Simțea că zeii strămoșilor lui erau mulțumiți de el și știa că alți zei nu există. Mai mult, dorindu-i și lui Vatanen acea stare de liniște extraordinară de care se bucura

el, îi propuse să sacrifice împreună iepurele pe altarul Zeului Pește.

După ce ascultă lunga biografie religioasă a instructorului de schi, Vatanen se arată dispus să uite incidentul. Totodată, îl puse pe Kaartinen să jure că se va ține la distanță de iepure, mai ales în perioadele de mare elan mistic.

În aceeași seară, alunecând pe schiuri între Râpa Crăpăturii Nerușinate și Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, Vatanen nici nu se mai gândi la lumea bizară a lui Kaartinen. Secera lunii se ridicase pe cer, stelele străluceau slab în noaptea înghețată. Aici avea el propria lui lume, aici putea trăi liniștit. Ca o călăuză, iepurele alerga în fața schiorului. Vatanen cânta pentru iepure.

15. Ursul

După ce doborî câțiva pini zdraveni de lângă colțul cabanei, Vatanen îi tăie cu ferăstrăul la dimensiunea dorită, îi curăță de coajă și-i ajusta. Desprinse bârnele roase de vreme cu un levier lung și le înlocui cu bârnele cele noi. Peretele cabanei arăta acum minunat.

Pentru iepure, Vatanen tăie câțiva plopici de la malul gârlei și-i târî până-n fața cabanei. Acolo-ncepu să-și petreacă toată ziua modestul animal. S-ar fi putut spune că se juca de-a dulgherul. În orice caz, încetul cu încetul, trunchiurile plopilor se înălbiră, fiindcă iepurele le rodea cu perseverență coaja.

Vatanen schimbă placa din lemn care înlocuise pe vremuri sticla spartă a uneia dintre ferestrele cabanei, iar în interior desprinse toate scândurile putrede și găurite ale pardoselei și așeză scânduri noi, fixându-le în cuie. Împrăstie apoi rumegușul dinăuntru unui brad putred peste podeaua cea nouă ca să se umple bine golurile dintre scânduri. Cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă arăta strașnic de bine.

Nici nu trecuse o lună de la vizita lui Kaartinen, când Vatanen avu parte de o alta.

Într-o zi, în fața cabanei apărură zece soldați pe schiuri. Făceau parte din batalionul de vânători al garnizoanei din Sodankylä. În vreme ce-și încălzea ceaiul pe vatra din cabană, locotenentul care comanda grupa de soldați îl anunță pe Vatanen că, timp de trei zile, batalionul de vânători urma să facă manevre militare în pădurea din preajma cabanei.

— Și ar mai fi ceva, adăugă locotenentul. Asta a fost o surpriză chiar și pentru noi, îi explică el lui Vatanen. De fapt, Ministerul Afacerilor Externe a cerut un spectacol pentru excursia din Laponia a reprezentanților armatelor străine. De aceea, statul-major al armatei ne-a ordonat să organizăm manevre militare.

Și adăugă enervat:

— Străinii Satanei! Să târâi tu cinci sute de bărbați prin pădurile astea ca să urle în van!

Locotenentul spuse că, din câte știa el, oamenii ministerului și oaspeții lor aveau să locuiască în cabana de la Râpa Crăpăturii Nerușinate, și-l întrebă pe Vatanen dacă n-are nimic împotriva ca statul-major al manevrelor să-și instaleze cartierul general în cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

— Deci putem veni aici? întrebă locotenentul.

— De ce nu? răspunse Vatanen. Veniți când vreți și faceți-vă manevrele.

Cu două zile înainte de deschiderea oficială a manevrelor militare, la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă începură să sosească tot felul de oameni din armată. Mai întâi sosiră cu scuterele de zăpadă câțiva subofițeri și soldați, care descărcară echipamentele radio, hărțile, alimentele, corturile și fanioanele. Vatanen întrebă dacă n-ar putea să cumpere de la ei unsoare de schiuri și niște carne de porc. Ofițerul de la intendență îi spuse:

— N-are nici un rost să cumperi. Servește-te cu tot ce-ți trebuie.

Restul trupei veni a doua zi. Într-un convoi cenușiu, soldații sosiră pe schiuri, unul după altul. Băieții erau frânți de oboseală. Jeepurile zbârâiau, peste tot se înălțau corturi în jurul cabanei, pe pantele văii, ba unul chiar aproape de fundul văii.

Vatanen se temea că, până la urmă, cu atâta zgomot în jurul lui, ursul care dormea în păduricea de pini se va deștepta. La început, se gândise să nu-i vorbească nimănui despre urs, dar mai apoi socoti că-i mai bine să-l avertizeze de pericolul iminent pe maiorul care conducea operațiunile militare. Ii spuse deci maiorului:

— Dacă trupa nu va pleca mai repede spre Râpa Crăpăturii Nerușinate, există riscul ca ursul să se deștepte din somn. N-aș dori să fiu acuzat că nu v-am prevenit de acest pericol, domnule maior.

— Căcat, îi răspunse maiorul. Ce, dumneavoastră credeți că eu am timp să mă ocup și de urși? Citiți cartea crescătorului de reni Pulliainen și-o să aflați că n-are nici un rost să ne temem de urși.

Noaptea, temperatura coborî sub minus douăzeci de grade. Vatanen dormi rău. Auzi tot timpul respirația sacadată a iepurelui. Nici bietul animal nu se simțea prea bine și era nervos.

Prevestirile lui Vatanen se adevăriră, și încă sângeros.

Pe la cinci dimineața, un grup de soldați năvăli în cabană, transportând într-o pătură cazonă pe unul dintre camarazii lor. După ce se aprinse lumina și soldații care-l transportaseră fură trimiși afară, se putu înțelege mai clar ce se întâmplase.

Nefericitul soldat era plin de sânge înghețat, din cap până-n picioare, iar mâna dreaptă îi era aproape smulsă. Băiatul era inconștient, probabil din cauză că pierduse mult sânge. Medicul cu grad de locotenent, care fusese chemat imediat, îi bandajă

rănilor și-i făcu o injecție antitetanos. În fața cabanei, una dintre mașinile armatei se pregătea de drum. Radiotelegrafistul batalionului ceru de urgență un elicopter pentru transportarea rănitului, dar i se răspunse că elicopterul local era rezervat pentru Ministerul Afacerilor Externe și nu i se putea da autorizație de zbor. Afară, cei care-l purtaseră pe rănit la cabană își ștergeau mâinile pline de sânge pe pantaloni.

Îl înfășurară pe soldatul mutilat într-o pătură și-l transportară până la jeepul care o porni clătînându-se prin pădurea întunecată, pentru a ajunge la drumul mare. Se auziră câteva focuri de armă. Vatanen ieși afară din cabană și strigă:

— Nu trageți pe întuneric! Glonțul ar putea să-l atingă din întâmplare.

Când se mai lumină puțin afară, Vatanen își puse schiurile în picioare și coborî până-n fundul văii. Soldații de gardă îi povestiră cum se întâmplase nenorocirea. În zori, soldatul însărcinat cu întreținerea focului, care plecase să cerceteze urmele ursului la lumina lanternei de buzunar, a ajuns până-n dreptul păduricii unde dormea animalul, deși fusese avertizat de santinelă să nu meargă acolo. Nu peste multă vreme, santinela a văzut că lanterna s-a stins și a auzit zgomote și urlete dinspre pădure, apoi nimic. Când ceilalți soldați din cort au alergat în ajutorul camaradului lor, au văzut, la lumina lanternelor, un urs mare și negru, a cărui blană era albă doar în jurul gâtului. Împroșcându-i cu zăpadă pe urmăritori, ursul a dispărut repede în întunericul nopții.

În cabană, ofițerii discutau despre cele întâmplate și cântăreau situația. Până la urmă, mergând pe ideea că nici războaiele adevărate, nici manevrele militare nu-și schimbă cursul din cauza absenței unui singur om, maiorul hotărî că operațiunile militare se vor desfășura așa cum fuseseră plănuite. Se demontară corturile, soldații porniră pe schiuri spre Râpa Crăpăturii Nerușinate, unde a doua zi urmau să simuleze o bătălie, ca să-i amuze pe reprezentanții armatelor străine.

De la cabana din Râpa Crăpăturii Nerușinate sosi un mesaj prin radio. Înaltul funcționar al Ministerului Afacerilor Externe auzise că la Găfâitoarea de la Valea Adâncă fusese văzut un urs. Funcționarul spuse că invitații săi, militarii și soțiile lor, se arătaseră foarte interesați de acel urs.

— Am vrea să-l vedem, preciza el. Mai întâi îl vom privi, vom

face fotografii și-l vom filma. Apoi îl vom doborî. Ați putea pregăti terenul?

Maiorul care recepționase legătura radio nu se arătă cătuși de puțin entuziasmat și spuse că ursul era periculos. Chiar noaptea trecută, povesti el, ursul sfâșiase aproape mortal un om.

Funcționarul ministerului îi spulberă temerile, precizând că ofițerii de rang înalt ai armatelor străine erau trăgători încercați și dețineau cele mai performante arme de vânatoare. Toți aveau gradul de colonel, mai spuse el, așa că maiorul își făcea griji degeaba.

— Dar în Finlanda ursul este un animal protejat în timpul iernii, spuse maiorul, într-o ultimă tentativă de a-l convinge.

— Am ținut seama de acest lucru și am contactat Ministerul Agriculturii. După ce-am explicat că ursul acesta l-a atacat pe unul dintre soldații batalionului dumneavoastră, ni s-a acordat permisiunea de a-l vâna în afara sezonului.

Nemaiavând nici un argument, maiorul dădu ordin să fie trimisă o mașină pentru înalții oaspeți din armatele străine și pentru soțiile lor. La căderea serii, mașina militară se întoarse de la Râpa Crăpăturii Nerușinate cu o trupă pitorească, alcătuită din reprezentanții armatelor suedeze, franceze, americane și braziliene, precum și din soțiile ofițerului american și ofițerului suedez.

— Vai, dar este o minune să-i omori pe acești urși negri polari, gânduri soția reprezentantului armatei americane, coborând din mașină.

Grupul proaspăt venit la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă ardea de nerăbdare să-nceapă marea vânatoare de urși.

Cartierul general al manevrelor militare, cu instalațiile lui de radio, trebuia părăsit, pentru că acolo urmau să-și petreacă noaptea distinsele doamne. Maiorul se mută deci într-un cort din fața cabanei, de unde continuă să dirijeze manevrele.

Într-un bidon de lapte se încălzea apă pentru toaleta femeilor. Câțiva soldați din trupă nu mai pridideau cu vasele de apă care fierbeau pe foc. Pentru toaleta intimă a celor două doamne, fură spălate cu apă clocotită și acoperite pudic cu prosoape două oale mari, care erau de obicei folosite pentru prepararea supei de mazăre.

— Ce dracu', am uitat de oglindă și de oala de noapte! bâigui descurajat sergentul radiotelegrafist.

Se găsi o soluție și pentru asta. Două bidoane de lapte își făcură apariția în camera femeilor. Înaltul funcționar al Ministerului Afacerilor Externe le explică în ce scop fuseseră aduse. Femeile le priviră, după care spuseră cu admirație:

— Într-adevăr, armata finlandeză are o dotare excepțională. Vai, dar closetele acestea portabile sunt nemaipomenit de practice. Oare cum de nu i-a dat nimănui prin minte să proiecteze așa ceva și la noi?

După ce ambele oglinzi retrovizoare au fost desprinse de pe jeepul ce-i adusese pe oaspeți la cabană și date celor două doamne, funcționarul Ministerului Afacerilor Externe răsufle ușurat. În ciuda condițiilor austere, totul era în ordine.

A doua zi dimineață, doi soldați primiră ordin să golească bidoanele de lapte folosite de femei în timpul nopții. Bărbații le purtară cu gravitate până afară, unde, balansându-le, aruncară conținutul departe, în zăpadă. Le venea mai degrabă să verse decât să râdă.

— Gura! le strigă maiorul care urmărea operațiunea din pragul cabanei. Și-acum spălați-le, dar spălați-le bine, să te poți vedea-n ele ca-ntr-o oglindă.

Urmele ursului erau ușor de găsit. Vânătorii de urși porniră în șir indian, unul după altul. Vatanen se afla în frunte, pentru că le putea recunoaște mai bine. După el venea iepurele, în spatele lui schiau câțiva ofițeri, apoi urmau ceilalți. Vatanen era aproape sigur că vânătoarea avea să fie în van, iar acest lucru îl bucura.

După o oră de drum, grupul se întinsese pe-o lungime apreciabilă, cu intervale inegale între schiori. Doar reprezentanții armatelor străine, cu excepția brazilianului, erau în frunte, împreună cu Vatanen. Femeile și ceilalți rămăseseră în urmă să-și prepare cafea.

Își continuară expediția schiind fără grabă și, după o oră, avură surpriza să dea de urs.

De fapt, ajunseseră la bârlogul ursului, și animalul era încă acolo. Își săpase într-un troian un fel de bârlog și dormea sub zăpadă. Vatanen anunță în șoaptă celor din preajmă descoperirea, apoi vestea se răspândi repede până la cei din spatele coloanei de schiori. De-ndată ce simți primejdia, iepurele alergă lângă picioarele lui Vatanen.

Grupul se așeză în poziție de tragere. Erau așteptate doamnele și restul trupei. Peste o jumătate de oră, ajunseră și femeile,

leoarcă de transpirație și clătinându-se pe schiuri. Soția colonelului american se așeză pe schiuri, în zăpadă, și-și aprinse o țigară. Era complet epuizată, iar rimelul de pe gene îi cursese pe obraji. Arăta jalnic înalta doamnă, nimic de spus. Si soția colonelului suedez era obosită, dar în nici un caz atât de dărâmată.

Vatanen puse iepurele în brațele soției ofițerului suedez și o rugă să aibă pentru un moment grijă de el. Apoi se apropie de bârlogul ursului. Avea o senzație stranie, de arsură la stomac. Acolo, sub zăpadă, se odihnea un urs. Cine știe cât de supărat era acel animal ce fusese deranjat din somnul lui de iarnă? Vatanen n-ar fi făcut așa ceva. Niciodată nu vâname din plăcerea de a vâna. Iar acum îi era rușine și teamă. Vatanen scoase un urlet înspăimântător. Aparatul de filmat se puse în mișcare.

Buimac de somn, ursul își făcu apariția. Își reveni imediat și se dovedi a fi la înălțimea situației. Se scutură de promoroacă și se repezi spre Vatanen. Acesta îl lovi atât de puternic în cap cu un băț de schi, încât bățul crăpă. Ursul depăși lanțul de trăgători și se îndreptă spre locul unde se aflau femeile. Se auziră două împușcături, dar nici un glonț nu-l atinse pe animal.

Ursul se trezi deodată fată în fată cu doamna din Suedia, se ridică în două labe și rămase așa câteva clipe, probabil intrigat de faptul că în brațele femeii era un iepure. După ce mirosi iepurele, ursul strânse între labele sale femeia cu iepurele. Trei ființe îmbrățișate! Iepurele și femeia începură să țipe îngroziți. Ursul se sperie de țipetele lor, aruncă femeia din brațe la cinci-șase metri de el și bătu în retragere, pornind într-o goană disperată. Iepurele zburase încă și mai departe de locul unde căzuse femeia.

Se traseră câteva focuri de armă. Probabil că unul dintre gloanțe îl atinse pe urs, fiindcă acesta scoase un geamăt și se întoarse furios spre atacatori. Dar își reîncepu goana și-n scurtă vreme dispăru.

Doi oameni din trupă plecară pe schiuri în urmărirea ursului, deși treaba asta era deja cu totul lipsită de sens. Restul grupului se adunase în jurul suedezei care era zguduită de un plâns isteric. Nici nu era de mirare că plângea, după ce trecuse printr-o astfel de experiență.

Fu chemat un jeep prin radio. Peste două ore, alaiul ajunsese din nou la cabana din Gâfăitoarea de la Valea Adâncă. În fața cabanei aștepta un elicopter greu al armatei aeriene. Femeile fură ajutate

să urce la bord. Doamna din Suedia ținuse tot timpul iepurele în brațe. Blana iepurelui era muiată de lacrimi, iar femeia voia să-l ia cu ea în elicopter.

Vatanen protestă.

— Fiți rezonabil! îi spuse funcționarul Ministerului Afacerilor Externe. Lăsați-i-l doamnei! Nu vedeți că a suferit un șoc?

Și adăugă:

— Ministerul vă va rambursa valoarea animalului. De altfel, aici, în pădure, puteți să domesticiți când vreți și-o mie de iepuri.

Vatanen refuză categoric oferta și insistă să i se restituie iepurele. Doamna din elicopter trimise vorbă că niciodată nu va accepta să se despartă de iepurele împreună cu care trăise cele mai cumplite momente din existența ei. Sub palele elicopterului din fața cabanei, funcționarul Ministerului Afacerilor Externe, iritat la culme, încercă să negocieze cu Vatanen. Căută din răsuferi să ajungă la un compromis, dar toată diplomația lui nu avu nici un efect asupra lui Vatanen.

Doamna din elicopter declară că pentru nimic în lume n-avea să-l abandoneze pe bietul iepuraș în acea pustietate, lăsându-l pradă animalelor sălbatice ale pădurii și torturilor barbarilor finlandezi.

— Dacă, pentru moment, distinsa doamnă nu se poate resemna să renunțe la iepurele care nu-i aparține, poate că o va face mai târziu, îi sugeră Vatanen diplomatului.

— Atunci, spuse funcționarul Ministerului Afacerilor Externe, răsufând ușurat, veniți cu noi! Ce altceva aș putea spune decât că sunteți un bărbat nemaipomenit de meschin?

Restul grupului urcă în elicopter, motoarele se puseră în funcțiune, aparatul militar de zbor se înălță în aer și porni în direcția cabanei de la Râpa Crăpăturii Nerușinate. Jos, în pădure, se desfășura un adevărat război de iarnă, dar reprezentanții armatelor străine nu acordară nici o atenție desfășurării manevrelor militare din hățișuri. Coborâră din elicopter și intrară în cabană, lăsând batalionul de vânători din Sodankylä al armatei finlandeze să urle în van.

16. Dineul

În vastul dormitor de bărbați din cabana de la Râpa Crăpăturii Nerușinate, pe o masă lungă, fusese aranjat un dineu somptuos. Masa, construită din scânduri nerindeluite, fusese acoperită cu o față de masă albă și încărcată cu delicatese aduse din Helsinki. Împrejurul mesei erau peste douăzeci de scaune. În mijlocul acestor bunătăți, între fructierele încărcate, se aflau steagurile miniaturale ale țărilor reprezentanților militari prezenți la dineul festiv. La un capăt al mesei era înaltul funcționar al Ministerului Afacerilor Externe, iar la celălalt capăt un general al statului-major al armatei finlandeze.

După ce se îmbrăcă pentru dineu, ucigașii de urși intrară și se așezară la masă. Pentru început, mesenii au fost serviți cu tartine cu pește. Vatanen observă că două scaune de lângă general rămăseseră neocupate. Îi era foame, așa că se instala pe unul din ele.

Funcționarul de la Ministerul Afacerilor Externe îi aruncă o privire furioasă lui Vatanen, dar nu spuse nimic. În schimb, bărbatul din înaltul comandament al armatei, generalul de brigadă, îl salută militărește.

La pește se servi vin roze și vin alb. Vatanen luă din primul. După aperitiv urmă o supă concentrată de creveți congelați, care avea o culoare ștearsă, roșie-portocalie. Supa era foarte gustoasă.

La masă se pălăvrăgea despre evenimentele zilei, iar doamnele din Suedia și America răspundeau neîntrerupt la avalanșa de întrebări care se învârteau în jurul ursului. Amândouă - dar mai ales soția colonelului suedez - povesteau ce simțiseră în momentul în care ursul se apropiase de ele, iar auditoriul suspina, uluit de încercările prin care trecuse suedeza, de curajul ei și de norocul extraordinar pe care-l avusese. Doamna din Suedia vorbi și despre iepurele căzut în uitare. Câtiva plecară imediat în căutarea lui și, după ce-l găsiră, îl puseră în brațele soției colonelului suedez. Aceasta îl așeză pe masă și începu să-l mângâie.

— Niciodată nu mă voi putea despărți de această adorabilă creatură curajoasă, spuse ea. Sunt absolut sigură că ursul m-ar fi ucis dacă bietul animal inocent n-ar fi fost în brațele mele.

Generalul din înaltul comandament al armatei îl întrebă pe Vatanen dacă-i adevărat că iepurele fusese al lui. Vatanen preciza că iepurele este al lui și-i spuse în șoaptă că nu are nici cea mai

mică intenție să facă din el mascota unei doamne.

— S-ar putea să fie cam greu de recuperat, îi răspunse în șoaptă generalul.

Doamna îi dădu frunze de salată iepurașului, iar acesta începu să mănânce frenetic. Îi mergea gura ca o vârtelniță. Mesenii erau fascinați. Iepurele profită și de ospitalitatea altor eroi ai partidei de vânătoare. Oamenii din jurul mesei erau în extaz.

Dar, din cauza zgomotelor din jur, iepurelui începu să-i fie teamă. Lăsa să cadă un șirag de răhăței, care se rostogoliră pe fața de masă. Unii căzură în farfuria cu supă a soției colonelului suedez. După care, scăpând din mâinile femeii, iepurele făcu un salt până-n mijlocul mesei, răsturnă o lumânare și presără pe ici și pe colo, printre bucate, roadele spaimei lui.

Invitații se ridicară în grabă de pe scaune. Doar generalul și Vatanen rămaseră liniștiți la locurile lor. Dar când văzu că iepurele se îndreaptă spre el țopăind pe masă, generalul luă farfuria cu supă și o puse pe genunchi.

Vatanen apucă iepurele de urechi și-l așeză pe podea. Sărmanul animal se refugie într-un colț al încăperii. Mesenii se așezară din nou pe scaunele lor. Se lăsă o tăcere apăsătoare.

S-ar fi putut spune că soția colonelului suedez era oarecum enervată. Pipăind cu mâna stângă frunzele de salată și strângându-le din când în când ca pe un prosop, sorbi câteva linguri de supă, fără să observe răhățeii de iepure care pluteau în farfurie. Când îi văzu, se enervă și mai tare. Se uită fix în farfurie și-i împinse delicat cu lingura spre margine, ca și cum ar fi dat la o parte boabele mai negre dintr-o supă de mazăre. După ce termină de așezat răhățeii de iepure pe bordura farfuriei, pufni pe nas enervată, învârti de două ori lingura în supă fără nici un chef, o scăpă din mână pe fața de masă, se șterse la gură cu frunzele de salată și spuse stânjenită:

— Vai, cât sunt de stupidă... Aș dori altă porție de supă.

Servitorii schimbară farfuria doamnei, strânseseră cu grijă toți răhățeii de iepure și aduseră o altă față de masă. În timpul acesta, toată lumea bău câte un pahar de vermut.

Oaspeții se așezară din nou la masă. Dar nimeni nu mai rosti o vorbă despre vânătoare. Soția colonelului suedez nu se mai atinse de supă. Privind fix în farfurie, schimbă din când în când câteva vorbe convenționale cu vecinii de masă. Sosi, în sfârșit, și felul principal. Friptură de iepure, nefericită coincidentă.

Mâncarea era bună, dar prea puțini se serviră și a doua oară. Situația era delicată. La desert, murele lapone⁸, amestecate cu frișca, se mâncară foarte repede. Fața de masă se schimbă încă o dată. Sosiră cafelele, lichiorurile și coniacul. Abia atunci se mai învioră atmosfera.

În lumina slabă a amurgului, prin fereastra cabanei se vedeau venind și plecând soldații pe schiuri, precum și mașinile grele ale armatei, care făceau mult zgomot. Ca și cum fereastra ar fi fost ecranul unui televizor ce fusese uitat deschis, imaginea se întunecă încet, până când deveni complet neagră. Nu mai era decât sunetul. Strigătele de război ale soldaților care schiau în pădure, exploziile înăbușite ale grenadelor de manevră și zgomotele vehiculelor ajungeau înăuntrul cabanei, dar înaltele personalități ale armatei discutau ca la cazarmă, ba de una, ba de alta.

⁸ Mure portocalii cu gust specific, numite *lakka*. Cresc doar în Laponia.

17. Focul

Noaptea, pe când Vatanen se pregătea să se culce pe podeaua dormitorului comun al cabanei din Râpa Crăpăturii Nerușinate, funcționarul Ministerului Afacerilor Externe se apropie de el și-i spuse:

— Mi se pare că dumneavoastră n-aveți absolut nimic comun cu grupul nostru... domnule Vatanen, cred că așa vă cheamă... v-aș sugera să vă duceți la dracu' cu iepure cu tot și să nu vă mai arătați pe-aici. Asta ar fi cea mai bună soluție pentru toată lumea. Am discutat cu domnul colonel din Suedia și domnia sa este de aceeași părere. El mi-a spus că soția lui nu mai este atât de sigură c-ar vrea să păstreze iepurele dumneavoastră.

Vatanen începu să-și adune lucrurile și să le pună în rucsac. Funcționarul spuse în continuare:

— Mă întreb cum de-ați avut tupeul să vă așezați la masa oficială. Ați făcut-o expres? Și acest animal... trebuie să-l luați de-aici. A fost pricina multor neplăceri, atât de multe, cum nici nu vă puteți închipui.

— Posibil, murmură Vatanen. Numai că soția colonelului suedez a fost cea care nu se mai desprindea de iepurele meu.

— Fiara Satanei! rosti funcționarul. De la iepurele ăsta vine tot răul. Și să nu-mi mai spuneți o vorbă despre ce doresc unele doamne! Plecați de-aici imediat și poftim, luați de la mine o sută de mărci, nu, mai bine două sute de mărci, m-am săturat deja de jocul ăsta.

Luând cele două bancnote, Vatanen întrebă:

— Doriți o chitanță?

— Pentru numele lui Dumnezeu, plecați odată! strigă funcționarul Ministerului Afacerilor Externe.

După ce-și adună lucrurile, Vatanen puse și iepurele în rucsac. Capul iepurelui depășea puțin gura rucsacului. Întinse mâna funcționarului, dar acesta, șuierând îmbufnat, îl refuză. Vatanen se îndreptă spre ușă. Ajuns afară, căută drumul de întoarcere. La două sute de metri de cabană erau corturile soldaților. Vatanen se hotărî să rămână peste noapte într-unui din corturi. Soldații, epuizați de oboseală, tocmai își făceau un ceai. Îi dădură o cană de ceai și nu-l întrebă nimic. Soba de campanie era neagră de funingine, soldatul de serviciu îndesa continuu lemne în ea. Un soldat gemea în somn.

Puțin mai înainte de zorii zilei sună alarma, dar nici unul

dintre soldații ce dormeau în cortul unde se aciuase Vatanen nu găsi de cuviință să se urnească din loc. Un soldat dădu la iveală un pachet de cărți de joc. Vatanen se deșteptă și declară că el este dispus să ofere potul pentru cei care-ar dori să joace.

Vatanen puse cele două sute de mărci pe masă, explicând de unde vin banii. Toată lumea se animă dintr-odată, angajându-se într-o partidă deschisă de pocher. Peste o oră, banii erau în alte buzunare. Un soldat care ieșise pe afară se întoarse cu vestea că, la dineul din cabană, soția unui diplomat străin mâncase supă de răhăței de iepure.

Apoi veni ordinul: „Până la ora șase toate corturile trebuie să fie strânse”.

Însă nimeni nu se clinti ca să execute ordinul. Se pare că ordinul era în legătură cu manevrele care aveau în program și un atac de noapte. Așa că soldații din cort participară la manevrele de afară scoțând țipete războinice. Bătălia continuă, se auziră zgomote de motoare și urale leșinate, care veneau de undeva, de departe.

Pe la ora nouă, Vatanen ieși din cort. Era încă întuneric, dar pe teren operațiunile se precipitau, pentru că manevrele trebuiau încheiate și corturile strânse. Deocamdată nimeni nu strângea nimic.

Mai bine că n-apucaseră să le strângă! Cabana din Râpa Crăpăturii Nerușinate era în flăcări. Probabil că ardea de vreo două ore. Cei care dormeau în cabană se deșteptară în momentul în care sticlele ferestrelor zburau în zăpadă. Militarii în izmene și soțiile lor se-mpingeau să iasă din marea cabană de bușteni, zbierând ca din gură de șarpe. În același timp, în arierplan, sfârșitul manevrelor era marcat de focuri luminoase trase spre cer.

Vatanen agăță rucsacul cu iepurele de o creangă a unui arbore și alergă spre cabană. Prin curtea cabanei mișunau oameni înfășurați în pături care-și plângeau nefericirea în limbi diferite. Cabana ardea din toate părțile. Se pare că focul pornise din bucătărie, al cărei acoperiș se prăbușise deja. În mijlocul haosului, generalul din comandamentul armatei, în ciorapi, dădea ordine cu voce puternică. Generalul se sprijinea când pe-un picior, când pe altul, fiindcă zăpada de pe tălpi se topea înmuindu-i ciorapii. Era îmbrăcat într-o pereche de pantaloni soldățești. N-avea tunica împodobită cu însemnele gradului său,

dar toată lumea știa că este general.

Dintr-o latură a cabanei mai săriră afară câțiva bărbați și câteva femei. Cuprinse de panică, femeile urlau. Vatanen remarcă destule persoane cunoscute, dar privirea i se opri mai mult asupra uneia dintre ele. Soția colonelului suedez traversa în pielea goală zona învăluită de fum, îndreptându-se spre zăpada înghețată. Era condusă de doi soldați și plângea amarnic. Din când în când, văpăile focului îi puneau în lumină silueta. În zăpada albă, femeia părea nemaipomenit de frumoasă. Până la urmă, i se aduse o pătură să se învelească.

Toată cabana ardea. Soldații aruncau cu lopețile zăpada prin ferestre. Unul dintre ei înjura că nu se poate apropia mai mult, fiindcă simte cum i se topește casca.

Elicopterul care se afla într-o margine a curții ar fi putut lua foc în orice clipă. Generalul răcnea:

— Unde-i pilotul? Elicopterul trebuie imediat deplasat de-aici.

Din mulțime se desprinsu un bărbat în pielea goală, care alergă spre elicopter. Mai întâi își fripse mâinile de tabla încinsă, dar reuși să intre, deschise apoi fereastra și strigă:

— E prea frig înăuntru. Aparatul de zbor nu poate demara imediat.

Torsul gol al pilotului atârna de fereastră, dogoarea flăcărilor țâșnea dintre ruinele cabanei arse, lovind tabla încinsă a elicopterului la fel cum lovește furtuna conurile pinilor. Fereastra se închise în timp ce generalul striga:

— Iute în aer!

Pe jumătate despuiat, funcționarul Ministerului Afacerilor Externe alerga în toate părțile, cerând de la soldați vestoane și bocanci pentru femeile acoperite cu pături. Până la urmă, una se alege cu bocanci, alta cu ciorapi, la întâmplare. Îmbrăcate în tunici soldățești sau în canadiene, doamnele aminteau vag de crăiasa albinelor. Glugile de camuflaj le acopereau gâturile albe.

Compania a șasea a batalionului de vânători luă cu asalt terenul răvășit de flăcări, oprindu-se la marginea zăpezii topite. Un ofițer dădea ordine zadarnice. Soldații păreau să nu le audă. Se strânseseră în semicerc în jurul cabanei care ardea.

Lumina flăcărilor colora într-un roșu schimbător echipamentele de schi murdare ale soldaților, iar cu fețele lor negre de funingine și mușcate de ger nu păreau niște ființe vii, ci mai degrabă mumiile tăcute ale unor tineri, adunate în jurul unui

luminiș. Unul întrebă cine are un chibrit. Focul trecu din mână în mână, parcurgând aproape tot semicercul soldaților sprijiniți în bețele de schi. Apoi elicopterul demară.

Un vâjâit puternic sfâșie aerul, după care se auzi un bubuit surd, și marile pale de cincisprezece metri începură să bată lent aerul încărcat de funingine. Generalul alergă aplecat spre postul de pilotaj, explicând prin gesturi că toată lumea trebuie îmbarcată în aparatul de zbor. Funcționarul Ministerului Afacerilor Externe, înțelegând imediat cum stau lucrurile, conduse femeile la elicopterul care huruia. Vatanen merse să-și recupereze rucsacul pe care-l lăsase agățat de-o creangă și-i ținu un discurs iepurelui, încercând să-l liniștească. Închis într-un rucsac suspendat de-o creangă ce se clătina, Dumnezeu știe cât timp, în mijlocul vacarmului, ascultătorul animal era înnebunit de spaimă.

Vatanen își aruncă rucsacu-n spinare și se întoarse să privească mai departe. Iepurele scâncea, dar nu încerca să fugă din rucsac. De altfel, chiar de-ar fi vrut să sară de-acolo, tot n-ar fi putut din cauza cordonului care-l obliga să rămână înăuntru. Funcționarul ministerului le conduse pe femei sub palele elicopterului. Ușa se deschise. Din cauza hainelor militare grele, femeile nu reușeau să depășească ușa, deși funcționarul ministerului le împingea stăruitor de fese. De pe cealaltă parte a ușii, pilotul și copilotul, amândoi goi pușcă, trăgeau de femei ca să intre-n elicopter. Generalul își aprinse o țigară. Văzând cât de încet se face îmbarcarea, Vatanen sări în elicopter și-i ajută să urce pe cei care așteptau afară.

Numai că, după ce urcară câți urcară, comandantul de bord strigă deodată:

— Trebuie să plecăm imediat. Nici o persoană nu mai urcă la bord. Închideți ușa, domnule locotenent!

Locotenent!

Vatanen dădu să sară din elicopter, dar radiotelegrafistul, în pielea goală, îl opri, apucându-l strâns de braț. Bărbatul închise ușa, își puse căștile pe urechi și anunță:

— OH 226, OH 226... Anunțăm decolarea. Destinația garnizoana din Sodankylä, spitalul. Sunt pe recepție.

Ferestrele elicopterului erau aburite. Vatanen șterse cu dosul palmei geamul și putu să vadă grozăvia de afară. Rotindu-se din ce în ce mai repede, palele grele ale elicopterului antrenaseră aerul dimprejur, creând curenți care înviorau focul. Din ruinele

cabanei se înălțau flăcări înalte de zece metri, iar furtuna generată de aparatul zburător ajută la prăbușirea lemnului de foc stivuite, din care țâșniră focuri strălucitoare de Bengal în dimineața lividă.

Rămas pe pământ, generalul făcea niște semne asemănătoare celor cu care sunt întâmpinate avioanele de linie: își deschidea și își închidea brațele. Amețiți de vâjăitul elicopterului, oamenii se clătinau când în față, când în spate. Destul de repede, silueta cu bretele a generalului începu să se micșoreze, se micșoră și cabana care ardea, elicopterul se ridică în înaltul cerului și deodată soarele apăru la orizont.

Ce spectacol!

Vatanen își dădu jos rucsacul de pe spate, îl puse alături, ridică iepurele în fața geamului și, arătându-i mărețul peisaj, îi spuse:

— Privește, băiatule, privește!

Iepurele privi, suspină, apoi se ghemui la pieptul stăpânului său, își retrase picioarele din spate din rucsac, le îndoi și adormi în poziție fetală.

Și, deodată, se aprinse o lumină puternică, ușa cabinei de comandă se deschise. Un bărbat în pielea goală intră în cabina pasagerilor și spuse:

— Zburăm în direcția Sodankylä. Călătoria va dura douăsprezece minute. V-aș ruga să vă păstrați calmul. Și... v-aș ruga, dacă are cineva o țoală-n plus, să pun și eu ceva pe mine.

I se dădură câteva lucruri, la nimereală. Cei douăzeci de pasageri îmbrăcați tot la nimereală își examinară o clipă ținuta, după care își întoarseră capetele spre ferestre să privească peisajul. Vatanen constată că în fața lui, strivit între două femei, era așezat funcționarul Ministerului Afacerilor Externe, cu un aer stânjenit. Când văzu pe cine are în față, funcționarul rosti cu jumătate de glas, pe un ton încărcat de dezgust:

— Și dumneavoastră sunteți aici. Ar fi trebuit să-mi închipui.

Bărbatul n-avea pantofi. Picioarele goale îi erau înghețate. Vatanen își scoase ghetetele și i le întinse, spunând:

— Luați-le pe-ale mele.

Alături de funcționarul de la minister se afla soția colonelului american. Văzând iepurele, îl arătă cu degetul și spuse emoționată:

— Minunată creatură, minunată! Mereu împreună cu noi!

Oare-aș putea să-l mângâi?

Elicopterul zbura aproape drept în direcția soarelui, deșertul de zăpadă defila sub el. Dacă-ți întindeai gâtul, încă mai puteai vedea fumul gros de lângă Sompio. Lăsară în urmă întinderile pustii și nesigure. Elicopterul trecu pe deasupra Gâfâitoarei de la Valea Adâncă. Vatanen contemplă pârtia deschisă de schiorii care goniseră în urmărirea ursului. În apropiere de Sodankylä, lui Vatanen i se păru că vede o creatură singuratică, alergând spre sud-est. Ca un șoricel negru pe o câmpie acoperită de zăpadă. Vatanen privi încordat până ce ochii i se umplură de lacrimi și-și spuse că, fără îndoială, trebuie să fi fost ursul din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, își șterse tăcut lacrimile și mângâie iepurele. Se vedea fumul care ieșea din hornurile caselor din Sodankylä.

18. La Helsinki

Elicopterul ateriza în curtea spitalului garnizoanei din Sodankylä. Merita să-i vezi pe diplomații împodobiți cu haine de împrumut, coborând din elicopter în curtea înzăpezită, în întâmpinarea lor sosise medicul, care dădu mâna cu fiecare. Și cu Vatanen. Apoi, toată lumea intră în spital și fiecăruia i se făcu controlul medical.

Pilotul, care era în pielea goală, coborî la urmă, se ascunse în spatele elicopterului, așteptă să intre femeile în spital, apoi alergă iute până la cel mai apropiat hangar.

Medicul dădu ordin să fie aduse hainele și încălțăminte. Facturile fuseseră deja plătite.

Vatanen se instala în sala de așteptare, cu iepurele și cu rucsacul în brațe. Toate hainele civile, încălțăminte și lenjeria de corp fuseseră livrate de la magazinul Mannermaa cu o camionetă. În mijlocul sălii se înălța un munte de haine. Fiecare își alegea și proba îmbrăcăminte convenabilă.

După ce-și găsi o pereche potrivită de pantofi, înaltul funcționar de la Ministerul Afacerilor Externe restituî ghetele împrumutate și-i mulțumi lui Vatanen.

Vatanen se încălță și părăsi sala de așteptare a spitalului garnizoanei. Merse cu camioneta magazinului Mannermaa până-n centrul orașului. Șoferul, care ascultase știrile la radio, îi puse atât de multe întrebări, încât pe Vatanen îl lăsară puterile.

Sătul până-n gât de întâmplările ultimelor zile, Vatanen se duse la un hotel, închirie o cameră și îi telefona administratorului Sindicatului Crescătorilor de Reni din Sompio.

— Sper ca n-a luat foc și cabana din Gâfăitoarea de la Valea Adâncă, spuse administratorul după ce auzi noutățile povestite de Vatanen.

— Nu, îi răspunse Vatanen. Ascultă, vino să-mi plătești! Eu am terminat deja de făcut toate reparațiile. Dar te asigur că n-am prea avut parte de liniște în pădurea din Sompio. Vreau să plec de-acolo.

— Te cred, spuse administratorul. Voi veni să-ți aduc banii.

Iepurele nu arăta prea bine. Stătea ghemuit în rucsac și părea lipsit de vlagă. Vatanen îl scoase din rucsac și-l puse pe podea. Animalul sui cu multă greutate în pat și închise ochii.

Vatanen îi telefona veterinarului din Sodankylä, îi explică situația și-l întrebă ce are animalul. Medicul sosi la hotel,

consultă iepurele, dar nu putu să pună un diagnostic.

— Cam așa se întâmplă de cele mai multe ori cu animalele sălbatice domesticite, îi spuse el. Mor fără nici o cauză precisă. Singura speranță ar fi Institutul Național de Studii Veterinare. Doar acolo se fac analize pentru animale, dar n-are rost să bați atâta drum pentr-un iepure. Și-apoi, la institutul ăsta nu sunt tratate animalele persoanelor particulare.

Văzând cât de jalnic arăta iepurașul, Vatanen se hotărî să facă tot ce-i va sta în putință pentru a-l salva. Vându administratorului Sindicatului Crescătorilor de Reni schiurile și toate lucrurile pe care le avea la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, luă un taxi până la Rovaniemi, iar de acolo zbură cu avionul spre Helsinki. De la aeroportul din Seutula, luă un taxi și ajunse la Institutul Național de Studii Veterinare.

Străbătu culoarele institutului fără ca nimeni să-i acorde vreo atenție specială. Pentru prima oară, se afla într-un loc unde nimeni nu-l privea ciudat, deși umbla cu un iepure în brațe.

Vatanen găsi cu ușurință biroul unui profesor, specialist în patologia animalelor rozătoare, apăsă pe butonul din dreptul ușii, așteptă până se aprinse lumina verde și intra.

În spatele unui birou, cufundat în cercetarea unui vraf de hârțoage, stătea un bărbat cumplit de murdar, îmbrăcat în halat alb, care se ridică în picioare și-i strânse mâna lui Vatanen, după care îl invită să se așeze pe un scaun.

Vatanen îi explică profesorului că are nevoie de ajutor.

— Mai bine zis, preciza el, iepurele are nevoie de ajutor, fiindcă este bolnav.

— Ce-are iepurașul? întrebă retoric profesorul și luă în brațe animalul. Ia să vedem noi ce-l doare. Bănuiesc că-i vorba de vreun vierme parazit.

Și-l întrebă pe Vatanen:

— A fost în contact cu persoane străine sau a mâncat legume nespălate?

— Tot ce-i posibil, răspunse Vatanen.

— Îi vom lua niște probe de sânge, să vedem despre ce-i vorba.

Profesorul scrisese câteva rânduri pe o hârtie galbenă, i-o înmâna lui Vatanen și spuse:

— Vine de la Evo, bineînțeles. Vatanen dădu din cap afirmativ.

Merse la laborator, întinse rețeta scrisă de profesor unui laborant, iar acesta pregăti acele de seringă și luă două-trei probe

de sânge de la iepurele care tremura de frică. Laborantul îi spuse lui Vatanen să vină peste două ore pentru rezultatele analizelor.

Vatanen plecă să mănânce ceva, iar iepurele rămase la institut să aștepte rezultatul analizelor. Două ore mai târziu, Vatanen ieși din laborator cu iepurele și cu un teanc de hârtii. Un fel de dosar medical al iepurelui. Cu hârtiile în mână, se întoarse la biroul profesorului. După ce se uită pe rezultatele analizelor, profesorul afirmă că se înșelase. De fapt, nu era vorba decât de o banală problemă intestinală.

— Doar două înțepături, și după aceea nu mai are nimic. Am să vă scriu o rețetă. Și puteți să vă întoarceți cu el la Evo.

Iepurelui i se făcu un vaccin, iar lui Vatanen i se dădură câteva fiole de unică folosință.

— Astăzi a fost o zi plină, spuse profesorul scoțându-și halatul. Era ora șaptesprezece.

— Aș putea să vă duc în oraș cu mașina mea, îi propuse prietenos profesorul lui Vatanen.

Vatanen urcă în mașină. Se îndreptară spre centru.

— Să-i dați doar apă proaspătă, nimic altceva timp de două zile, spuse profesorul. După aceea, dați-i să mănânce normal. Se va reface repede. Vă pot conduce până la gară, că-i în drumul meu. Ați venit cu trenul, nu-i așa?

Vatanen nu se putu stăpâni să nu-i spună:

— Am venit cu avionul. Profesorul rămase stupefiat, apoi spuse râzând:

— Nu se poate veni cu avionul de la Institutul de Cercetare a Vânatului din Evo.

— Dar eu am venit din Sodankylä prin Rovaniemi.

— Vreți să spuneți că nu sunteți din Evo? întrebă profesorul uluit de-a binelea. Nuuu, trebuie să fiți de-acolo!

Vatanen îi povesti totul. Îi spuse că iepurele este originar din sudul Finlandei, mai precis din împrejurimile orașului Heinola. Apoi îi povesti cum umblase cu iepurele prin toată Finlanda. Nilsia, Ranua, Posio, Rovaniemi, Sodankylä, Sompio. Cum plecase din Rovaniemi.

Pe bulevardul Mannerheim, în plin trafic, profesorul oprise mașina lângă trotuar și asculta cu un aer sceptic povestea lui Vatanen. Din când în când rostea:

— Imposibil. Așa ceva nu se poate.

După ce Vatanen termină de povestit, profesorul spuse

hotărât:

— Dragul meu, nu pot crede un cuvânt din toată istoria asta. Dar povestea este frumoasă. E totuși bizar că vă vine să povestiți chestii din astea. Întoarceți-vă acum la institutul din Evo, am să telefonez mâine-dimineață.

— Prea bine, îi răspunse Vatanen. Dacă nu credeți, puteți să telefonați. De fapt, lucrurile pe care vi le-am povestit nu sunt importante.

În colțul magazinului Sokos, un ren abia se mai țâra de oboseală. Un Moș Crăciun prăpădit îi dădea șuturi în copite. Renul ținea ochii închiși, poate din cauza durerii. În jurul renului se strânseseră mulți copii care țipau. O mamă obosită repeta întruna:

— Jari, Jari, nu te cățara pe spinarea renului! Vino odată! Jari, n-auzi?

Vatanen simți că i se face rău. Îl rugă pe profesor să plece din acel loc. Mașina demară. La gară, profesorul spuse:

— Trebuie să vă iau animalul. Așa nu se poate. Oare ce nebun v-a încredințat iepurele ăsta? Cel mai bine-i să vă întoarceți singur. În noaptea asta iepurele rămâne la mine, iar mâine îl trimit cu cineva la Evo.

Vatanen îi declară că el n-are nimic de-a face cu Institutul de Cercetare a Vânatului din Evo.

— Credeți-mă, nu-i o joacă! spuse profesorul și încercă să-i smulgă iepurele din brațe lui Vatanen.

Dar Vatanen îl ținea strâns. Se gândi că situația semăna cu vechea istorie a cercului de cretă⁹. Două femei își disputau un copil, cea care trăgea mai brutal de copil câștiga, deși copilul era al aceleia care abandona lupta pentru a nu-i face rău copilului. Vatanen cedă iepurele, dar spuse:

— Am o propunere. Telefonați-i veterinarului din Sodankylä și veți înțelege că v-am spus adevărul. Voi plăti eu convorbirea telefonică.

Profesorul reflectă un moment. Apoi spuse:

— De ce nu? Locuiesc în cartierul Kruununhaka, vom telefona de la mine. Eu nu vă cred, dar veți vedea că iepurele ăsta nu-i o jucărie. Eu iubesc animalele, stimate domn, și cred că nu trebuie

9 Aluzie la celebra judecată biblică a regelui Solomon și la piesa de teatru a lui Bertolt Brecht, *Cercul de cretă caucazian*.

lăsate pe mâna oricui.

— Iubiți animalele, replică Vatanen, dar faceți experimente pe ele.

— În folosul științei, îi răspunse profesorul. În orice caz, acest lucru nu vă privește. Este profesiunea mea.

Telefonară. Veterinarul confirmă spusele lui Vatanen privitoare la consultația pe care o făcuse iepurelui la hotelul din Sodankylä și se arată foarte mirat că bărbatul cu iepurele ajunsese la Helsinki.

Profesorul lăsă încetișor telefonul în furcă, fixându-l pe Vatanen cu o privire stranie. Acesta întrebă cât îi datorează pentru convorbirea telefonică. Profesorul nu-i auzi întrebarea, îi spuse:

— As vrea să mai ascult o dată istoria dumneavoastră. Am să pregătesc niște tartine cu unt. Vă grăbiți cumva?

— N-am nici o grabă, îi răspunse Vatanen.

19. Mahmureala

Vatanen avea impresia că zace pe podea, înfășurat într-un covor. În pânțele i se învârtea un lichid amar care urca în gât și în gură. Îi venea să verse. Nu îndrăznea să deschidă ochii, dar cel mai ciudat i se părea faptul că nu aude nici un zgomot. Tocmai când începuse să se gândească la asta, auzi tot felul de zgomote: zumzete, pârâituri, fluierături, și din nou i se umplu gura cu fiere galbenă.

Încerca să nu se clinească din loc. Știa că dacă s-ar fi mișcat în acel moment ar fi vărsat totul din el. Înghiți fierea amară din gură. Nu îndrăznea nici să-și ridice mâna până la frunte, chiar și fără s-o atingă. O limbă groasă, necunoscută, se mișca stângaci prin gura lui. Până la urmă, limba neștiută întâlnește cerul gurii, lipicios și năclăit.

Inima? Părea să funcționeze, dar într-un mod absolut dezordonat. Bătea fără zel, ca o santinelă ce-și mișcă leneș bocancii pe pavaj. Își revenea la normal și bătea cu entuziasm de câteva ori. În acest scurt interval, loviturile inimii dădeau să-i spargă coșul pieptului și răsuna până-n urechi. Apoi inima se oprea. În sfârșit, după câteva secunde, își relua activitatea, marcând începutul cu câteva bătăi seci și continuând leneș și fără vlagă.

Podeaua se clătina. Vatanen intră în panică și se agăță de marginea covorului. Picături de sudoare îi alunecau de-a lungul gâtului, avea senzația că se înăbușă de cald. În plus, greutatea covorului devenise insuportabilă pentru trupul lui care înota în valuri de transpirație.

„Dacă-ș îndrăzni să deschid ochii, sau cel puțin un ochi”, gândi prudent Vatanen, dar nu-l deschise pe nici unul; deja ideea era destul de temerară. Trebuia să încerce să mai doarmă, ar fi putut dormi, de exemplu, până-n clipa morții. Oare nu era deja mort? Gândul acesta îl făcu să râdă, dar veselie nu dură decât o clipă, fiindcă fierea amară îi umplu din nou gura și trebui s-o reînghiță eroid.

Vatanen încercă să reia contactul cu realitatea. Mentea lui părea că nu poate să se agate de ceva precis. Numeroase imagini defilau fără întrerupere, dar creierul refuza să le analizeze suficient de profund pentru a genera un gând rațional.

În același timp, căutarea îl amuza pe Vatanen. Îi scăpa înțelesul amuzamentului, deși simțea că în acea căutare exista

ceva excesiv de comic. Dar, reflectând la acel bizar sentiment de veselie, căzu dintr-odată într-o profundă disperare și înțelese că sentimentul avea o bază reală.

În mintea lui, totul se destrăma. Pentru o clipă, Vatanen își imagină că-i alunecase capul de pe umeri. Și din nou se amuză. Hotărî totuși să se gândească la ceva concret.

De exemplu: în ce anotimp se afla? Desigur, era o întrebare dificilă, reflectă Vatanen, dar, în același timp, destul de neutră și de o oarecare utilitate practică. Deci ce anotimp era? Dacă încerca să se concentreze, avea oare să-și amintească?

Fără să-și dea seama, Vatanen deschise ochii. Concentrat pe chestiunea anotimpului, împlinise actul de care-i fusese teamă și nu i se întâmplă nimic rău. Ochii urduroși se opriră pe perete, în apropierea plafonului: o fereastră cu opt ochiuri pătrate de sticlă, patru ochiuri mici la bază, două mai mari și boltite în partea de sus. Era prea multă lumină, trebui să închidă ochii. „Pupilele ochilor mei sunt ca vizorul unei măști de scafandru”, se gândi Vatanen, apoi decise să treacă la chestiunea anotimpului, încă nelămurită.

Era primăvară? Interesant, un anotimp destul de cunoscut. Dar tot atât de bine ar fi putut să fie toamnă sau luna ianuarie... nu, ianuarie nu putea să fie, n-avea cum. Nici vară. Când se gândi la vară, își aminti de un iepuraș micuț. Iepurașul îi aminti de-un iepure, iepurele lui. De la iepure trecu la toamnă, iar de la toamnă la Crăciun. Deci, hotărî Vatanen, trebuie să fie primăvară, luna martie, fără îndoială.

Nu, nici martie nu mergea. Mai degrabă sfârșitul iernii.

Și i se făcu din nou rău, strânse dinții când simți în gură lichidul amar, se agăță de covor, văzu pe podea alți doi oameni care dormeau, apoi ușa toaletei, drept în fața ochilor. Se ridică și intră acolo.

Vatanen vărsă totul din el, sau cel puțin așa i se păru. În multe reprize, cu ochii dilatați. Avu impresia că intestinele, strângându-i-se laolaltă, deveniseră o placentă de vacă și dădeau să iasă prin gura căscată, dar nu se întâmplă așa; inima îi bătea atât de tare, încât i se clătina capul.

Și, deodată, răul dispăru. Certitudinea forței indestructibile a organismului său îl reconforta ca un duș proaspăt. Vatanen ridică fața congestionată spre oglindă și privi imaginea chipului său.

Părea ruptă dintr-o revistă pornografică în culori.

Vatanen se spală pe față, se dezbracă pe jumătate și-și spală subsuorile cu un prosop înmuiat în apă rece. Găsi un pieptene în buzunar și-l trecu prin păr. Un smoc des rămase între dinții pieptenelui. Vatanen îl smulse de-acolo, dar odată cu părul căzu și-un pumn de dinți din pieptene. Vatanen aruncă totul în closet. Își clăți apoi gura de multe ori. Toate urmele trecerii lui pe-acolo dispărură în rețeaua de canalizare. Deschizând ușa toaletei ca să intre în cameră, Vatanen își aminti cu o uimitoare claritate cine era el, își aminti că era perioada Crăciunului, dar evenimentele recente rămaseră într-un întuneric absolut.

Camera, micuță și îngrijită, era un cabinet stomatologic, cu scaune cromate și instrumente de dentist care străluceau în lumina puternică a soarelui. Vatanen se așeză pe o banchetă de lângă perete, sprijinindu-și bărbia în mâini, și se uită la celelalte două personaje care înnoptaseră și ele în acel loc bizar.

Cei doi erau o femeie tânără și un bărbat între două vârste. Se deșteptaseră și împinseseră lângă perete pernele de pe canapeaua care le servise drept pat. Vatanen îi salută. I se păru că-i cunoaște de undeva, totuși cele două persoane îi erau complet străine. Vatanen nu îndrăzni să-i întrebe cine sunt și unde se află. Își spuse că, fără îndoială, acele lucruri tainice se vor lămuri după un oarecare timp.

Fata, de fapt o femeie tânără, lămuri situația, explicând că trebuie să plătească taxiul, patru sute optzeci de mărci, pentru ca, în sfârșit, șoferul să poată pleca. Vatanen își pipăi buzunarul, dar portofelul dispăruse. Fata îl scoase din fundul genții ei și i-l întinse lui Vatanen. În portofel erau destul de mulți bani, aproape două mii de mărci. Vatanen numără cinci sute și i le oferi fetei. Fata dădu banii bărbatului, care-i mulțumi și-i restituî douăzeci de mărci. „Deci bărbatul ăsta e șoferul de taxi”, își spuse Vatanen.

— Și-acum, salut! zise bărbatul și plecă. A fost o cursă palpitantă, salut!

După ce taximetristul plecă, fata scoase din geantă niște tablete roșii și i le întinse lui Vatanen.

— Înghite-le! îi spuse ea. Sunt vitamine și-o să-ți faci bine. Vatanen reuși să întrebe unde este iepurele.

— N-are rost să-ți faci griji, îi răspunse tânăra. Locuiește la un profesor din Helsinki. A rămas încă dinainte de Crăciun și va sta acolo până la Anul Nou, așa ne-am înțeles.

— Înainte de Crăciun? A trecut deja Crăciunul?

— Bineînțeles. Dar ce, nu-ți mai amintești?

— Am niște goluri de memorie. Probabil că am băut puțin.

— În nici un caz puțin, îi răspunse fata cu convingere.

— Și eu am aceeași impresie. Tu cine ești?

— Leila. Cel puțin de asta ar fi trebuit să-ți amintești. Numele Leila reveni în memoria lui Vatanen... femeia aceasta se numea Leila. Dar care Leila? Vatanen nu îndrăzni s-o întrebe. Îi spuse:

— Firește, îmi amintesc, dar nu te supăra. Sunt atât de mahmur, că mi-au dispărut multe lucruri din memorie. Trebuie să fi băut zile în sir, nu-i așa? Nu obișnuiesc să beau mult.

— Ai fost aproape în comă alcoolică, acum trebuie să încetezi.

Vatanen se simți copleșit de rușine. Evită ochii femeii care-i vorbise cinstit și deschis. Cu privirea rătăcită, străbătut de un alt gând, îi spuse femeii:

— Și dacă am merge la un bistrou să bem, de exemplu, o bere foarte rece?

Fata nu avu nimic împotrivă, așa că plecară. O scară în spirală, trei etaje și șase paliere. Vatanen se ținu de rampa turnantă; treptele scării dansau în fața ochilor lui. Fata îl sprijinea de cealaltă parte.

Afară, pe cerul înghețat lumina un soare strălucitor. Pe stradă era o zăpadă proaspătă care te orbea, dar aerul era reconfortant. Protejându-și ochii cu mâinile, Vatanen rosti:

— Proteii ies din peșterile lor.

— Ce-ai spus? îl întrebă fata.

— Nimic, răspunse Vatanen. Du-mă undeva!

Fata îl conduse prin oraș. Bărbatul privea casele, mașinile. Să fi fost în Vallila¹⁰? In Katajanokka? În nici un caz nu era Kruununhakka. Ajunseră la un râu... Porvoo? Nu, nu, Vatanen cunoștea bine orașul Porvoo.

Timid, Vatanen examina oamenii de pe stradă, sperând că cineva i se va adresa, că-i va spune unde se află, că-l va reazeza pe hartă.

După ce traversară un pod, ajunseră la destinație. Era un mic restaurant. Localul era curat și îngrijit. Lui Vatanen nu-i venea să creadă că restaurantul era deschis la acea oră matinală, își mărturisi îndoielile, dar femeia îi spuse:

10 Vallila, Katajanokka, Kruununhakka - numele unor cartiere din Helsinki.

— E deja după-amiază. Ce-i drept, parcă n-ai avea capul pe umeri.

Vatanen urmări cu o privire oarbă meniul, neîndrăznind să se gândească la mâncare. Fata comandă o bere rece pentru el, iar pentru ea un suc de fructe. Vatanen bău cu prudență o gură de bere. I se făcu greață de la miros, totuși berea era reconfortantă. Prima picătură de bere îi întoarse stomacul pe dos. Trebuia să aștepte, să vadă ce-avea să se mai întâmple.

Fata urmărea bătălia tăcută a lui Vatanen.

Apoi, după ce i-a mai trecut mahmureala, Vatanen reuși să mănânce și deveni un alt bărbat, un nou Vatanen.

Începu să-și aducă aminte de anumite lucruri. Își aminti că lăsase iepurele la profesor, în Kruununhakka, și plecase să bea temeinic, după o jumătate de an de când nu mai făcuse așa ceva. Într-adevăr, băuse bine și fusese vesel. Băuse mult. La acest început al beției se opreau evenimentele de care-și putea aminti. Lucrurile nu se lămuriră până când fata nu-i prezentă în linii mari toată istoria.

Povestirea fetei era lungă și sinuoasă, ca și periplul lui Vatanen, care durase opt zile și se petrecuse în diferite locuri din sudul Finlandei. În tot acest timp Vatanen făcuse multe lucruri, poate prea multe.

Vatanen își luă inima-n dinți și o întrebă în ce oraș se aflau.

— În Turku, îi spuse fata.

— Ia te uită! rosti Vatanen. Atunci, nici nu-i de mirare că mi se părea cunoscut podul peste care am trecut. Am fost de zeci de ori aici! Cine știe, poate că din cauza strălucirii soarelui n-am recunoscut orașul.

Reconstituită bucată cu bucată, aventura prindea formă. Totul începuse la Helsinki, unde Vatanen băuse strașnic timp de două zile, se amestecase într-un scandal și fusese dus la poliție. Eliberat imediat de-acolo, o întâlnise pe Leila, cu care plecase la Kerava, unde se întâmplaseră destule. Printre altele, Vatanen fusese răsturnat de-un tren și împins pe șină cu o viteză moderată pe o distanță de douăzeci de metri. Scăpase cu bine din această încercare și se alesese doar cu câteva vânătăi.

La Kerava, Vatanen cumpăraseră o bicicletă și, după o ceartă cu niște bețivi, plecase pedalând furios spre Riihimäki. Leila îl urmărise cu taxiul. Vatanen nu reușise să ajungă la Riihimäki pe bicicletă, fiindcă poliția rutieră dintr-o mașină de patrulare,

amestecându-se în planurile lui, îl împiedicase să-și continue cursa. Bicicleta fusese pusă în portbagajul taxiului în care era Leila, după care călătoriseră împreună spre Riihimäki. Acolo, bicicleta fusese vândută pe mai nimic, iar din banii primiți Vatanen își cumpăraseră bilete de tombolă de la o loterie. Câștigase un aparat stereofonic, o sacoșă de piele, un penar, niște butoniere, un set de pixuri și trei agende cu coperte din piele. Preferând să i se plătească în bani, cedase obiectele câștigate și primise contravaloarea lor. Apoi, îi trecuse prin minte că trebuie neapărat să ia autobuzul până la Turenki. Ceea ce și făcu.

La Turenki, înnoptaseră la o fermă. Trei zile la rând, până în ajunul Crăciunului, Vatanen se dăduse în spectacol prin sat și-și văzuse temeinic de băutură într-o veselie debordantă, dar epuizantă pentru suflet și pentru trup, după câte socotea Leila.

De la Turenki, plecaseră să sărbătorească Crăciunul la Janakkala, la părinții fetei. Vatanen cumpăraseră cadouri frumoase pentru toți membrii familiei: un barometru pentru mamă, o serie de pipe pentru tată, o brățară pentru sora cea mare și un xilofon pentru sora cea mică. În ajunul Crăciunului, Vatanen fusese fermecător, toată familia fusese încântată de vorbele lui. În cinstea oaspetelui, tatăl ei, un om tare cumsecade, scosese din sertarul comodei cel mai bun coniac. Este drept că noaptea Vatanen ținuse un discurs și-o sărutase între sâni pe mama Leilei, dar nimeni nu se simțise ofensat.

În noaptea de Crăciun plecaseră brusc din satul Janakkala, pretinzând că trebuie să ajungă la un spital, dar nu se duseră acolo. Luaseră un taxi spre Tammissaari, pentru că Vatanen ținuse morțiș să facă baie în mare, dar până la urmă nu ajunseră la mare. Își petrecură noaptea de Crăciun în taxi. Aventura asta costase scump.

Mai fuseseră la Hanko și la Salo, dar acolo nu se întâmplase nimic extraordinar. Iar acum erau în Turku. La Turku ajunseseră în plină noapte. Orientându-se după cartea de telefon, Vatanen telefonase la toți medicii stomatologi din oraș și le ceruse o programare. Doar unul acceptase. Șoferul din Hanko fusese nevoit să-și petreacă noaptea în Turku. Tot timpul Leila fusese împreună cu el, iar asta îl miră puțin pe Vatanen.

— Cum de-ai putut să suportți? o întrebă Vatanen.

— Păi sunt în vacanță, dragul meu, îi răspunse fata.

Dragul meu? Vatanen o privi cu alți ochi și un alt gen de

interes se trezi în el. Să fi fost între ei vreo relație? Ce fel de relație?

Fata era seducătoare, nimic de spus. Tocmai de asta deveni suspicios. Cum era posibil ca o fată atât de drăguță să suporte nebuniile și scrântelile unui bărbat beat? Oare reușise s-o seducă? Nu-i venea să creadă. Din povestirea ei reieșea clar că se purtase dezgustător în toate acele zile de beție.

De altfel, fata era aparent logodită, remarcă Vatanen. Pe degetul ei strălucea un inel ieftin. Nu, nu, Vatanen n-ar fi cumpărat un astfel de inel pentru nici o femeie, cu atât mai puțin pentru cea din fața lui. O clipă, Vatanen cochetase cu ideea că n-ar fi fost imposibil să se fi întâmplat ceva între el și fata care-l însoțise, dar inelul acela stupid îi risipi din minte gândurile absurde.

Dintr-odată, Vatanen se simți nespus de singur. Iepurele era la Helsinki. Îi lipsea, îi era tare dor de el.

— Ar trebui să merg să-mi iau iepurele, spuse trist Vatanen și aruncă o privire spre inelul fetei.

Și mai spuse:

— Ești logodită. E cam urât inelul ăsta. Apoi Vatanen suspină din greu.

— Ghicește cu cine sunt logodită, spuse fata și-l privi în ochi stăruitor.

— Știu și eu... cu vreun economist, desigur. Nu te supăra, dar treaba asta nu mă privește.

— Nu... mai încercă o dată!

— Ghicește tu cu cine sunt eu, îi spuse pe un ton acru Vatanen.

— Eu știu cu cine, răspuse fata. Dar ghicește tu...

— Nu pot acum, spuse Vatanen. Hai să ne luăm lucrurile și să plecăm de-aici! N-ai vrea să telefonezi la gară și să întrebi la ce oră pleacă primul tren spre Helsinki? Te rog, eu sunt tare obosit.

— Am să-ți spun eu, rosti fata. Ești logodit cu mine. Vatanen auzise ce spusese femeia. Auzise fiecare cuvânt, dar nu înțelesese nimic. Privi drept în ochii femeii, privi fața de masă, privi pe fereastră, privi spre podea, apoi o privi pe chelnerița care venise lângă masa lor. Reuși să-i spună să le mai aducă două pahare de orice.

Chelnerița le aduse ca mai înainte. Băură în tăcere.

— Este adevărat? întrebă într-un târziu Vatanen.

Fata îl asigură că așa se întâmplase. Vatanen îi ceruse mâna la Kerava, iar ea acceptase la Turenki. Inelul îl cumpăraseră la Hanko. Toate magazinele erau închise, de aceea Vatanen nu găsisese ceva mai bun. Fetița taximetristului din Hanko îi vânduse inelul. Era din nichel suflat cu aur, așa spusese copila de unsprezece ani.

— Aaaa...

— Chiar așa.

— Deci ne vom căsători? întrebă Vatanen.

— Cel puțin așa ai spus în fiecare zi. Așa am convenit.

Aparent, Vatanen era într-o nouă situație. Iepurele dispăruse. În locul lui apăruse această femeie, Leila... o fată atât de tânără, frumoasă. O undă de fericire și putere îi străbătu trupul. O femeie, o femeie se lipise de el. Tânără, sănătoasă, plină de viață. Începu s-o examineze mai atent.

Curată, îngrijită... bine. Mâini frumoase, degete lungi. Le luă între ale sale ca să le încerce. Chipul era plăcut. Nasul - partea cea mai reușită, ochi albaștri-cenușii, destul de mari. Nefardată, dar cu genele lungi... bine. Gura mare, bine, bine. Dinți sănătoși.

— Ai putea să-mi aduci ziarul de astăzi? o întrebă Vatanen.

N-avea nevoie de ziar, dar era un mod de-a o pune să se miște, să se ridice de la masă, să meargă. Pentru a-și face o idee de ansamblu asupra siluetei. Fata se ridică de pe scaun, părul dansă pe deasupra mesei. Vatanen aprecie grația cu care se ridicase.

Până aici, totul părea perfect. Femeia traversă tot restaurantul pentru a ajunge la locul unde erau ziarele pentru clienți. Se vedea imediat că silueta era plăcută, fără îndoială partea cea mai frumoasă a ei. Inima dezgustată de viață a lui Vatanen se umplu de bucurie, iar când fata se întoarse la masă, atenția i se concentra pe șoldurile ei, care se legănau ca o fregată de vis.

Nici nu se uită la ziar, îl împinse deoparte, prinse mâinile femeii între ale sale și spuse:

— Sunt deja căsătorit.

— Și ce-i cu asta? În orice caz, te-ai logodit, spuse fata. S-ar fi zis că fetei nu-i păsa dacă el este sau nu căsătorit.

— Știi că sunt căsătorit?

— Eu știu totul despre tine. Am avut destul timp să te ascult în opt zile. Nu-ți poți imagina cât de bine te cunosc. M-am agățat de ideea că ne vom căsători cândva, că vei veni să locuiești împreună cu mine.

— Dar dacă soția mea nu va accepta divorțul? întrebă Vatanen

neliniștit, fiindcă o știa prea bine.

— Va fi de acord, spuse fata. Eu sunt avocat. Dar, înainte de orice altceva, trebuie să semnezi o procură care să-mi permită să mă ocup de treburile tale, fiindcă, uite, la Helsinki l-ai brutalizat pe secretarul Ligii Coaliției Tineretului, și-ncă rău de tot. Mă voi ocupa de această afacere și cred că nu vei fi condamnat, pentru că nu ai antecedente.

20. Umilirea

Vatanen se aruncă în zăpada noroioasă. Auzi o împuşcătură aproape de el, apoi alta. Fâşâind, alicele se înfipseră în ramurile bradului. Vatanen nu îndrăzni să facă nici un gest. Bărbații beți discutau cu glasuri înfundate, furioase.

— La dracu! A scăpat!

— S-ar putea totuși să-l fi atins.

Glasurele se depărtară, dar Vatanen nu avu curaj să se ridice imediat și să fugă.

Lucrurile stăteau rău de tot. Iepurele alerga prin pădurile din Karjalohja urmărit de doi câini, iar Vatanen zăcea ascuns după un taluz, temându-se pentru viața lui.

Cum de ajunsese în acest impas?

Pentru Anul Nou, Vatanen se întorsese la Helsinki împreună cu Leila. După sărbători, femeia își reîncepuse munca. Vatanen semnă o procură în alb și locui la Leila câteva săptămâni, până când găsi de lucru. Avea de făcut niște reparații la o vilă din Karjalohja. Se instala în casă cu iepurele. Într-una din camere era de pus tapetul, iar la saună de făcut reparații interioare. O muncă potrivită pentru iarnă.

Acum era deja februarie. Cu o seară mai înainte, în vila vecină sosise o trupă antipatică și gălăgioasă. Vecinii încălziseră sauna, cheful și o ținuseră într-un scandal toată noaptea. Bărbații și femeile alergaseră în pielea goală pe lacul înghețat, iar cei mai beți căzuseră de multe ori pe gheața lunecoasă. Toată noaptea se auziseră zgomotele mașinilor care soseau sau plecau, iar în grădină fuseseră aprinse lumini. Fără îndoială, vecinii merseseră cu mașinile ca să mai procure băutură și să mai aducă alți oaspeți. Pe terasă se discutase despre pericolul comunismului, care amenința Finlanda și restul lumii. Unii se și bătuseră.

Vatanen nu putuse să închidă ochii toată noaptea, iepurele fusese și el nervos. Unele după altele, farurile mașinilor proiectaseră lumina pe pereții și pe tavanul încăperii unde dormeau Vatanen și iepurele. Abia spre ora cinci dimineată se sparse cheful și zgomotele încetară.

La amiază, oamenii din casa învecinată începură să se trezească. Trupa încețoșată de alcool căzuse de acord să încălzească sauna, pentru că altfel ziua n-ar fi avut nici un haz. Dar toate lemnele de foc fuseseră deja arse, și nici băutură nu mai era. De aceea fuseseră trimiși doi bărbați la vila în care lucra

Vatanen.

— Am venit să luăm niște lemne pentru saună.

— Și-am mai vrea băătură.

Vatanen n-avea nici lemne, nici băătură. De altfel, nu dorea să fie amabil cu cei din cauza cărora nu se putuse odihni toată noaptea. Le arătă soba cu păcură la care se încălzea. Le spuse că n-are lemne și că sauna casei este în reparații.

— Măi omule, spuse unul, tu nu-nțelegi c-avem nevoie de lemne? Cu ce să-ncălzim sauna? Uite banii. Cu o sută de mărci, băiatul cumpără lemne.

Vatanen scutură din cap.

— E trufaș amicul, spuse cel de-al doilea. Trânti pe masă altă bancnotă de o sută și strigă:

— Ei, ce zici? Ne dai lemne? Ce mai aștepți? Ia ferăstrăul și taie balustrada balconului! Te mai scarpini în cap când ai în față atâția bani?

Vatanen refuză să distrugă casa de dragul lor, dar cei doi bărbați nici nu voră s-audă. Trântiră pe masă cea de-a treia bancnotă, spunându-i să aducă lemne de unde-o ști. Vatanen rula cele trei bancnote, le puse în buzunarul de la piept al bărbatului care era mai aproape de el și le ordonă să iasă afară din casă.

— Al dracului tip! Țsta-i scrântit la cap, spuseră cei doi. Vatanen îi împinse pe terasă și închise ușa. Bărbații bătură în ușă, dar, cum Vatanen nu le deschise, unul din ei dislocă balustrada terasei cu o lovitură de picior. Celălalt se strădui s-o smulgă. Până la urmă balustrada căzu. Bărbații o târâiră victorioși. Vatanen alergă în urma lor ca să împiedice jaful, dar ajunsese prea târziu. Hoții erau deja pe teritoriul lor.

— Uite-așa fac oamenii de la cooperativă! îi strigă triumfător lui Vatanen unul din cei doi.

— În comerț și în industrie, ce nu se poate cumpăra cu bani se ia prin forță, adăugă celălalt.

Vatanen stătea pe marginea teritoriului lui și privea cu inima neagră de mânie cum era tăiată în bucăți balustrada terasei.

Până la urmă, Vatanen depăși hotarul, traversă încordat de furie terenul vecin și întrebă cine este proprietarul vilei. Tăietorii de lemne își întrerupseră activitatea. Un bărbat gras, cu vinișoare roșii și vineții pe obraji, care tăia cu toporul bucățile de balustradă, se ridică și spuse:

— Ascultă, tipule, vila asta aparține unui mare ștab, și cel mai bine-ar fi să dispari de-aici cât mai ai timp. Eu sunt cel care are grijă de toate, așa că ori pleci de bunăvoie, ori dau ordin oamenilor mei să te-ajute să pleci.

— Eu nu plec de-aici mai înainte de-a lămuri această istorie, spuse liniștit Vatanen.

Bărbatul cel gras alergă până-n casă și se întoarse repede cu o pușcă de vânătoare, încarcă pe scări ambele țevi și îndreptă arma spre pieptul lui Vatanen. Un miros dezgustător de poșircă veche pluti pe deasupra curții.

Pe neașteptate, un bărbat care se afla în apropierea lui Vatanen îi dădu o lovitură zdravănă de picior în fund, iar acesta căzu pe burtă. O explozie de răs izbucni în juru-i, iar alt bărbat îl lovi cu piciorul în șold.

Când Vatanen se ridică în picioare, niște femei îi azvârliră-n ochi cu zăpadă muiată amestecată cu nisip, iar un bărbat îl lovi cu pumnul în spate. Neavând de ales, trebui să bată în retragere, în timp ce agresorii se prăpădeau de răs. Unul spuse că poate s-a mers prea departe cu gluma, dar altul, care nu era de aceeași părere, îi risipi îndoiala, zicând:

— Căcat, un tip ca ăsta nu-ndrăznește să cheme poliția. O să-l amenințăm că-și va pierde viața dacă va sufla cuiva o vorbă, așa vom face. Dar mai întâi, să încălzim sauna! La lucru, băieți!

Se poate înțelege cât de tensionat era Vatanen după această întâmplare. Își luă iepurele în brațe și plecă pe lacul înghețat ca să-și pună ordine în gânduri și ca să se liniștească. Până la malul celălalt era doar un kilometru.

Când scandalagiii asmuțiră câinii, Vatanen era la jumătatea drumului.

Bărbații beți, care remarcaseră iepurele din brațele lui Vatanen, întăritaseră doi câini să-l hărțuiască. Bestiile începură să alerge pe gheață în urmărirea lui Vatanen. Însăpăimântat, iepurele își luă avânt și goni puternic. Văzând iepurele, câinii, furioși, începură să latre, labele lor mari derapară pe gheață când îl depășiră pe Vatanen. Apoi, alergând pe urmele iepurelui, câinii intrară în pădurea de la malul lacului.

Vatanen fugi în urma lor către limba de pământ, întrebându-se cum ar putea să-și salveze iepurele. Pușca i-ar fi fost de mare folos acum, numai că rămăsese atârnată-n cui, pe peretele cabanei din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Bărbații înarmați porniră în goană, scoțând urlate asemănătoare cu cele ale câinilor pe care-i trimiseseră în urmărirea lui Vatanen. Gheața se îndoia sub greutatea lor. Vatanen se ascunse în pădure. Ajunși pe fâșia de pământ, bărbații traseră două focuri de armă în direcția lui Vatanen. Iar acum, Vatanen era culcat în zăpada noroioasă și asculta discuția lor mocnită, necruțătoare.

Iepurele era deja departe. Abia se mai auzea lătratul câinilor. Urlau de-a dreptul. Hărțuiala continua, iepurele mai era încă în viață.

Vatanen își spunea: „Trebuie oprită această vânătoare oribilă”. Dar nu știa ce să facă. „Cum de este posibil să existe astfel de oameni? Ce plăcere poate fi în violență? De ce omul se-njosește pe el însuși cu atâta cruzime?”

Îngrozit, sârmanul iepure alerga în cerc. Se apropia clipa fatală. Dar, deodată, ieși din cerc și alergă printre arbori. Îl văzu pe Vatanen și, fără ezitare, sări în brațele lui. Două picături de sânge roșu îi căzură din gură. Lătratul câinilor se auzi mai aproape.

Vatanen știa c-ar fi putut muri sfâșiat de câini dac-ar fi rămas în pădure, cu iepurele în brațe. Trebuia oare să-și abandoneze creatura adorată ca să-și salveze viața?

Nu. I se făcu rușine că-i trecuse prin cap să-și abandoneze iepurele. Vatanen alergă spre o ridicătură unde erau câțiva pini cu trunchiuri mai groase și mai încovoiate. Să te cațeri într-un pin, cu un iepure în brațe, nu-i deloc ușor. Smocuri din blana iepurelui rămaseră agățate de trunchi, dar ascensiunea reuși.

Câinii sosiră în același moment gâfâind. Mirosind zgomotos urmele iepurelui, dădură de pinul în care se cățăraseră Vatanen. Se ridicară în două labe rezemându-se de trunchi și se apucară să urle în cor. Scoarța pinului zbura sub ghearele lor. Iepurele își ascunsese capul la subsuoara lui Vatanen și tremura din tot corpul.

Se auziră din nou glasurile bărbaților afumați. Bărbații se opriră lângă pin. Erau cinci. Încercară să-i liniștească pe câini, spunându-le:

— Gata, gata, camaradu-i în vârful pinului. Bărbații rânjeau, unul lovea cu piciorul în trunchiul pinului, altul încerca să-l scuture pentru a-l da jos pe Vatanen.

Spuneau:

— S-ar putea zice că pe băiat l-a lăsat curajul. Ascultă, de ce nu-i dai drumul iepurelui? Sau vrei să te omor și pe tine?

— Trage-n copac, trage! Doi dintr-o lovitură. Deși nimeni n-o să creadă că domnul Karlsson a vânat un iepure care stătea într-un pin.

— Și-un tip în același timp.

Toți râdeau pe întrecute și scuturau pinul. Căinii se învârteau printre picioarele bărbaților. Vatanen era atât de furios, încât îi dădură lacrimile. Unul observă și spuse:

— Hai, gata cu căcatul ăsta! Omul deja plânge. Ne-am distrat destul duminica asta.

— Bun, dar mai lăsăm câinii o oră aici. Să se-nvețe băiatul minte cum să deschidă gura data viitoare. Acum mergem la saună. Trebuie să se fi încălzit deja.

Bărbații se depărtară. Căinii rămaseră de pază la poalele pinului; lătrau scoțând urlete prelungi. Lui Vatanen îi venea să verse.

Cu puțin înainte de căderea serii, cineva fluieră câinii, chemându-i acasă. Cu mare părere de rău, aceștia părăsiră locul. Vatanen era amețit, iar iepurele tremura continuu.

În aceeași seară, Vatanen se întoarse la Helsinki. Se gândise să reclame la poliție, dar până la urmă renunță. Îi spuse Leilei:

— Mă voi întoarce în Laponia, la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Sudul nu-mi priește.

Și plecă.

21. Vizita

Era primăvară. În atmosfera pură a nordului, timpul curgea agreabil. Vatanen primise o comandă de la administratorul crescătorilor de reni; tăia arbori pentru un țarc. Munca era destul de grea, dar lipsită de constrângeri. Iepurele se distra de minune, urmele lăbuțelor lui se vedeau peste tot.

Leila îi scria, uneori soseau chiar două scrisori deodată, fiindcă la cabana lui Vatanen din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă poșta ajungea doar o dată la două săptămâni. Scrisorile Leilei erau de-o căldură dogoritoare, iar lui îi făcea plăcere să le citească. Vatanen îi răspundea mai rar, se mulțumea doar să întrețină focul. Leila ar fi dorit ca Vatanen să părăsească Laponia și să revină în lumea civilizată, dar el n-ar fi putut lua o astfel de hotărâre. Se simțea nesigur în sud, obiceiurile din regiunile locuite îl dezgustau.

În ultima săptămână din martie, viața din cabana de la Gâfâitoarea de la Valea Adâncă se schimbă total.

Ursul din toamnă își părăsise bârlogul - sau poate nici nu se mai întorsese să-și doarmă somnul de iarnă după aventurile din săptămânile dinaintea Crăciunului - și dădea târcoale drumurilor din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Vatanen remarcase că ursul omorâse câțiva reni. Zăpada fiind mare, ursului nu-i era ușor să găsească o altă hrană. Venea noaptea, adulmeca pereții cabanei, urina în colțuri și pufăia pe nas enervat.

Aceste vizite nocturne ale ursului îl tulburau pe Vatanen, care se odihnea pe o laviță îngustă prinsă-n peretele de bușteni. Mormăitul de pe cealaltă parte a peretelui îl împiedica să doarmă. Vatanen se simțea ca un peștișor dintr-o văgăună subacvatică asediată de o știucă mare.

Rațiunea îi spunea că ursul nu atacă omul, dar uneori evenimentele depășesc așteptările raționale.

Într-o noapte, ursul împinse în perete până când cerceveaua ferestrei căzu pe podea, după care-și vârî capul și labele din față în cabană. Afară strălucea luna plină, silueta ursului aproape că acoperea întreaga fereastră. Văzând ursul, iepurașul sări pe laviță și se ascunse în spatele lui Vatanen, care încremenise de groază.

Ursul adulmecă alimentele de pe masă: resturi de la cină, carne uscată de ren, pâine, unt, un tub cu sos de tomate și alte mărunțișuri. În lumina clară a lunii, Vatanen urmări cu câtă dezinvoltură își îndesa ursul hrana în gură. Foșnea hârtiile de ambalaj, le desfăcea, mesteca zgomotos. Era destul de iscusit.

Isprăvi repede de mâncat și, pentru un moment, se retrase afară.

La întoarcere, ursul se arată mult mai curajos. Remarcă din nou tubul cu pastă de tomate, îl luă între labe și începu să-l cerceteze curios. Mirosul i se păru destul de interesant. Strânse tubul între labe, fără a lăsa impresia c-ar fi înțeles în ce fel ar putea să-i consume conținutul.

Apăsă mai tare. Vatanen auzi un sunet de trompetă și mormăitul de mirare al ursului. Deasupra capului lui Vatanen, tot peretele era împrôșcat cu sos de roșii.

Ursul părea să lingă tubul, dar, din când în când, fără voie, împrôșca zgomotos în jurul lui pasta de tomate, care se-ntindea în toată cabana. Apoi ursul își linse blana găfâind. Auzind acel zgomot, Vatanen își aminti că locul în care se afla se numește Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

După ce isprăvi de lins propria blană, ursul începu să lingă mușamaua care acoperea masa. Pânza ceruită se plia sub limba lui mare. Urmele pastei de tomate îl chemau din toate părțile, ursul intra din ce în ce mai mult în cabană. Blana din deschiderea ferestrei era zbârlită ca perii răsfrânți ai șomoilogului de curățat gâtul unei sticle. Partea din față a ursului era deja pe masă, care se prăbuși, și animalul se trezi pe podea. Toate lucrurile de pe masă căzură cu zgomot. Preț de o clipă, ursul rămase puțin uimit de-această întâmplare, dar își reveni repede și începu să cerceteze interiorul cabanei. Îngrozit, Vatanen nu îndrăznea să se clinească.

Ursul începu să lingă podeaua împrôșcată cu pastă de roșii. Luna scâlda în razele sale animalul mare și suplu, priveliștea era de-a dreptul înspăimântătoare. Capul uriaș al ursului înainta în ritmul limbii lui neobosite, care lungea totul ca o îngrozitoare mașină de curățat. Ajunsesse deja la piciorul laviței.

În acel moment, nervii iepurașului cedară. Sări pe podea și începu să alerge în zigzag prin încăpere. Ursul încercă să-l prindă, dar mișcările dezordonate ale iepurelui îl zăpăciră și nu izbuti să pună laba pe el. Până la urmă, iepurașul reuși să se ascundă într-un colț al cabanei.

Ursul se calmă și începu să lingă peretele de lângă piciorul laviței.

Abia atunci îl remarcă pe Vatanen. Stupefiat, îl cercetă cu prudență și curiozitate. Respirația caldută și umedă a ursului încălzi fața lui Vatanen. Ursul îl adulmecă și, dându-și seama că

este o ființă care respiră, îl ridică în labele sale și-l scutură puțin. Vatanen se lăsă moale între labele ursului, încercând să pară lipsit de viață.

Puțin descumpănit, ursul cercetă omul pe care-l strângea la piept. Ca o ființă supranaturală căreia, din întâmplare, îi cade în mână o păpușă și nu știe ce-ar putea face cu ea. Așa că-l mușcă pe Vatanen de burtă. Omul urlă de durere. Ursul, înnebunit de țipetele ascuțite, îl azvârli spre perete, ieși afară pe fereastră și o luă la fugă.

Vatanen se ținea de burtă, pete roșii și albe îi dansau în fața ochilor. Pântecelul era jilav. Să i-l fi spintecat? se-ntrebă Vatanen îngrozit. Luă pușca și, aproape îndoit, ieși din cabană și trase un foc în întuneric. Ursul fugise, luna strălucea.

Vatanen se întoarse în cabană, aprinse lanterna și-și examina burta. Era umedă de sânge și de balele ursului, dar rana nu părea gravă. Ursul îl mușcase din curiozitate, mai bine zis îl ciupise. Burtă nu era spartă.

Iepurele șchiopăta. Ursul călcase peste el, dar n-o făcuse dinadins. Să fi pus laba pe iepuraș, l-ar fi zdrobit de perete.

Vatanen împinse cu piciorul spre perete lucrurile căzute de pe masă, astupă golul ferestrei cu o pătură prinsă-n cuie și înfășură un cearșaf în jurul pântecelui. Locul rănit îl durea. Îl sfâșiasă bine ursul.

Vatanen luă iepurașul în brațe, îi mângâie blana albă și-i spuse:

— Măine-dimineață plec în urmărirea lui. Trebuie să-l omor.

Mustățile albe ale iepurașului tremurară cu ardoare. Iepurele era de aceeași părere: ursul trebuia omorât. Iepurele voia să-și stingă setea cu sânge de urs!

22. Marea Albă

Luna coborâse de pe cer. Vatanen așeză în rucsac provizii pentru câteva zile, strecură douăzeci de cartușe în buzunarul rucsacului, umplu încărcătorul armei, ascuți toporul și mai luă cu el cinci pachete de țigări, chibrituri și unsoare pentru schiuri. Îi spuse iepurelui:

— Și tu vii cu mine, nu-i așa?

Pe masă, Vatanen lăsă o bucată de hârtie pe care scrisese: *Am plecat pe urmele unui urs. Urmărirea ar putea să dureze câteva zile. Vatanen*

Vatanen închise ușa cabanei, unse tălpile schiurilor, își aruncă rucsacul și pușca-n spinare, își potrivi schiurile. Peste tot în jurul cabanei erau urme de urs, dar ceva mai departe de cabană Vatanen reuși să distingă în semiîntuneric urme proaspete, care dădeau de înțeles că ursul o luase la goană. Bărbatul porni în acea direcție; din fericire, zăpada era destul de tare și urmele se puteau încă vedea.

— Acum ai să dai tu de dracu', ursule! rosti Vatanen. Drumul pe care alergase animalul traversa Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Vatanen schia puternic, rucsacul îi lovea ritmic spinarea transpirată. Iepurele alerga în salturi alături de el.

Soarele de martie răsărise pe cerul senin, aerul era curat și gerul înțepător, zăpada pocnea sub bețele schiurilor, care lăsau găuri rotunde în zăpadă. Drumul era grozav. Bărbatul era încântat de drum și de zăpada sclipitoare care după răsăritul soarelui devenise atât de limpede, că, de-ai fi privit-o cu ochii larg deschiși, ai fi simțit înțepături în frunte.

După urme, se vedea că ursul se calmase. Fără îndoială, începuse să se simtă în siguranță. Vatanen mări viteza, ar fi putut să-și întâlnească prada în curând.

După-amiază, mergând pe urmele ursului, Vatanen ajunsese într-o pădure deasă de brazi și văzu locul unde se odihnisese animalul. Fără îndoială, fiara simțise apropierea schiorului și părăsise în grabă pădurea. Trebuia continuată urmărirea. „Cine știe?” își spuse Vatanen. „Poate vor trece multe zile până am să dau de el. Sau poate că n-am să-l găesc niciodată.” Din fericire, zăpada se afunda mai mult sub greutatea unui urs decât sub greutatea unui schior.

Vatanen și iepurele ajunseră la o vastă întindere mlăștinoasă, urmele ursului duceau spre sud. Din marginea în care era

Vatanen, se putea vedea întinderea plată de zece kilometri. Și deodată Vatanen îl văzu. Un mic punct negru, care intră în pădurea înzăpezită de la cealaltă margine a întinderii mlăștinoase. Vatanen tresări. Apoi se avântă pe pământul înghețat.

La apusul soarelui, în locurile cu vegetație mai bogată, nu se mai puteau vedea urmele. Vatanen se opri să mănânce. Mai întâi tăie un pin înalt și făcu un foc cu crengile mai subțiri din vârful pinului. Prăji în tigaie niște carne de ren, bău un ceai și dormi câteva ore. Când se deșteptă, strălucea luna și cerul era senin. Putea să-și continue urmărirea.

Pădurea înzăpezită era de o frumusețe sălbatică în lumina clară a nopții. Urmărirea îl ațâțase pe Vatanen. Nu-și mai simțea oboseala. Transpirația îi îngheța spinarea, gerul mușca zdravăn. Pe gene se strângeau țurțuri de gheață pe care trebuia să-i dezghețe cu mâna. Din când în când, iepurele se oprea să roadă crenguțe de răchită de la malul pâ râurilor înghețate.

— Vezi-ți de drum! îi spunea Vatanen. Acum nu-i timp de stat la masă.

Ursul se culcase de două ori. Și, de fiecare dată, simțind apropierea schiorului, se urnise iar din loc. Probabil că era obosit. Acum se îndrepta spre sud-est. Încă din timpul zilei, calea ursului se încrucișase cu drumul de la Tanhua. Se apropiau întinsele păduri din nord-est. Noaptea, trecuseră pe lângă multe pâ râuri. Ursul se oprise o dată la o copcă și băuse apă. Vatanen se străduia să ocolească gheața subțire. Să cazi în apa neagră și rece ca gheața era moarte sigură.

Luna coborî, cerul se întunecă. Vatanen aprinse un foc și se culcă. Iepurele măncă puțin, apoi se culcă și el lângă foc.

La răsăritul soarelui, Vatanen își continuă cursa. Socoti că se află în apropierea comunei Savukoski, undeva în regiunea nelocuită, la vest de Martti. „În curând trebuie să apară șoseaua”, se gândi Vatanen. „S-ar părea că ursul a alergat spre Savukoski.” Nu după mult timp apăru șoseaua.

Ursul n-o apucase spre Savukoski. Preferase să umble pe drumul dintre cele două sate, Savukoski și Martti. Fusese enervat de taluzul lăsat în urma plugurilor de zăpadă, de aceea smulsese panoul de semnalizare, îndoindu-l ca pe o nuia. Era un avertisment pentru Vatanen. Mesajul ursului era clar:

„Omule, nu te apropia de mine! Sunt încă în putere”.

Dar Vatanen continua să schieze pe urmele lui.

După-amiază, soarele înmuie zăpada. Zăpada amestecată cu apă se lipea de schiuri. Era aproape imposibil de schiat. În ciuda urmelor proaspete din zăpadă, urmărirea începuse să pară zadarnică. Schiurile se afundau în zăpada apoasă. Vatanen trebui să se oprească. Abia spre seară se întări zăpada.

Vatanen reuși să schieze doar două ore. Era prea mare întunericul, iar în acea noapte luna nu se ivi pe cer. Cei doi rămaseră toată noaptea lângă foc. Vatanen bănuia că se aflau în împrejurimile satului Salla. Iepurele era istovit, dar nu se plângea. De altfel, el nu se plângea niciodată și-și accepta soarta. Vatanen tăie un plop tânăr și-i desprinse coaja cu toporul. Iepurele mânca, apoi își întinse picioarele și adormi lângă foc. Niciodată nu arătase atât de obosit.

„Bănuiesc că nici ursul nu se simte prea bine”, își spuse Vatanen.

Când se mai luminează puțin, Vatanen își reîncepu urmărirea. Rucsacul era mai ușor de cărat, fiindcă proviziile se terminaseră. Trebuia să se grăbească și să împuște ursul mai înainte ca acesta să treacă în Uniunea Sovietică. Urmărirea aceasta îl purtase din pustietatea nordică a văii râului Tennio înspre satul Naruska. Erau deja câteva zile de când ieșise din limitele hărții pe care-o avea, așa că trebuia să caute în memorie numele locurilor, imaginându-și că are în față harta Finlandei.

O zi monotonă, o zi teribil de dură.

Spre seară, Vatanen ajunsese în sudul Colinei Ursului. Întrerupse urmărirea și se îndreptă spre sat. Era atât de obosit, încât își pierdu echilibrul și căzu pe drumul alunecos deschis de plugurile de zăpadă. Se întâlni cu niște școlari din sat, care-l salutară. În nord s-a păstrat obiceiul ca cei mici să-i salute pe adulți. Vatanen îi întrebă pe copii unde este magazinul.

Dar magazinul își încetase de multă vreme activitatea, în sat venea de două ori pe săptămână o mașină care ținea loc de magazin universal. Vatanen își scoase schiurile din picioare și intră în prima casă de lângă magazin.

Stăpânul casei era așezat la masa din sufragerie și mânca. Lângă vatră, femeia lui curăța cartofii copti pe care-i aducea bărbatului, unul câte unul.

Un bărbat ajuns la capătul puterilor inspiră o oarecare teamă, dar, în același timp, încredere. Oamenii din nord au un respect instinctiv față de un om istovit. Stăpânul casei arătă spre scaunul

de lângă el și-l invită pe Vatanen la masă.

Vatanen se așeză să mănânce. Era atât de obosit, că lingura îi tremura ritmic în mână, urmărind bătăile inimii. Uitase să-și dea jos căciula de pe cap. Tocănița de ren era foarte gustoasă și hrănitoare. Vatanen mancă tot ce i se puse în față.

— Când vine automagazinul?

— Abia mâine.

— Sunt grăbit. Oare n-aș putea găsi la voi provizii pentru câteva zile?

— De unde vii?

— Din Sompio. Din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

— Urmărești un gluton¹¹?

— Cam așa ceva.

Copiii, veniți de la școală, intrară în încăpere hârjonindu-se zgomotos. Tatăl îi trimise în curte și-l conduse pe Vatanen în cameră. Dădu la o parte cuvertura patului dublu și-i porunci să doarmă. Înainte de a adormi, Vatanen îl auzi pe bărbat spunându-i neveste-sii:

— Pune-i în rucsac provizii pentru patru zile și spune-le copiilor să nu facă zgomot. Peste puțin timp va trebui să-l trezesc din somn.

Vatanen se deșteptă peste două ore, fără a fi avut nevoie să fie trezit. Abia atunci își dădu seama că dormise pe cearșafurile curate îmbrăcat și cu ghetele în picioare. În sufragerie, copiii mângâiau iepurele. Când văzură că oaspetele se deșteptase din somn, începură să se agite și să vorbească tare.

Vatanen puse o sută de mărci pe masă, dar stăpânul casei îi restituî bani. Ieșiră în curte. Vatanen își simțea tot trupul rigid. În plus, îl ustura pântecul.

— N-aveți niște apă borică? întrebă el.

— Leena, du-te și adu dinăuntru, spuse gazda.

Fetița alergă în casă și se întoarse repede cu o sticlă de illodin¹².

Vatanen își dezgoli pântecul. Stăpânul casei văzu mușcătura și spuse:

11 Mamifer carnivor cu blana de culoare brun-deschis, care trăiește la nord de Cercul Polar.

12 Marcă pentru produsele antiseptice, devenită cu timpul substantiv comun.

— Diavolul ăsta avea o gură mare.

Bărbatul unse cu illodin mușcătura inflamată și înfășură de mai multe ori cu pansament pânțele lui Vatanen. Apoi Vatanen se îndreptă spre pădure să-și urmărească ursul. Mai înainte de a intra în pădure, îi strigă bărbatului care-l privea din pragul casei:

— Satul ăsta a fost Kotala sau Naruska?

— Naruska, strigă stăpânul casei.

Vatanen dădu repede de urmele ursului și-și reîncepu lupta. Se vedea că ursul era obosit și furios. Rupsesese-n bucăți câțiva arbori, sfâșiase scoarța de pe alții, răsturnase câteva buturugi uscate; așchiile zburaseră în toate părțile. Vatanen se întrebă dacă până la urmă ursul nu-i va scăpa din mână trecând dincolo de frontieră.

— Ascultă-mă bine, bătrâne, rosti Vatanen. Nimic nu te mai poate salva! N-are nici un rost să ceri protecție de la o mare putere străină.

Peste noapte se lăsă un ger strașnic. Luna abia de se vedea dintre nori. Vatanen trebui să-și întrerupă urmărirea. Dimineața, constată că vântul spulberase urmele, așa că fu nevoit să schieze în zigzag, ca să dea de urme proaspete în acel vârtej de zăpadă.

Câte zile trecuseră? Nu mai avea nici o importanță.

Iepurele era istovit. Vatanen îl închise în rucsac și plecă mai departe. Ninsoarea se întetise, furtuna era încă și mai puternică. Prin aerul dens, îngroșat de zăpadă, era dificil să găsești vreo urmă, fie ea și proaspătă. Vatanen știa că dacă nu va reuși să dea de urmele ursului toată această aventură era lipsită de sens. Din nou simțea acea arsură cumplită pe pânțele. Pansamentul coborâse mai jos de burtă, dar nu avea timp să-l pună la loc.

Pe flancul colinei, vântul puternic fu cât pe ce să-l doboare pe bărbatul obosit și transpirat. Dar nu cedă, trebuia să înainteze. Risca să-și piardă vederea. Ochii i se împăienjeniseră după ce atâtea zile privise țintă spre zăpada strălucitoare. Îi strigă ursului:

— Nu scapi tu viu din ghearele mele, diavole! Urmărirea asta semăna cu un film prost. Dincolo de câțiva metri nu se putea vedea nimic. Vatanen înainta ca un automat peste urmele acoperite de zăpadă; bucuria primelor zile, când schiase cu plăcere, dispăruse de mult. Toată ziua băntui furtuna. Vatanen nici măcar nu mai era sigur de direcția în care schia, dar se agăța de drum ca o lipitoare. Înghiți din mers o bucată de slănină înghețată pe care o avea din Naruska și-și umplu gura cu un

pumn de zăpadă proaspătă culeasă de pe umeri ca să-și potolească setea. Și, deodată, se termină pădurea și începu drumul deschis. Ursul fusese atât de obosit, încât plecase acolo în galop și alunecase pe suprafața înghețată. Sub zăpada spulberată de vânt se vedeau urmele ghearelor mari care tăiaseră gheața. Vatanen fu scuturat de un fior de groază și-i înțepeni spinarea.

Ajuns la o intersecție, Vatanen se bucură văzând tăblițele indicatoare. Avea să știe, în sfârșit, în ce loc se afla, se gândi el.

Se opri la intersecție și, sprijinit în bețele de schi, vru să citească ce scrie pe tăblițe. Dar nu înțelese nimic.

Trecuse în Uniunea Sovietică. Indicatoarele erau scrise în rusește, cu caractere chirilice. De uimire, fruntea bărbatului obosit se umplu de sudoare.

Să se întoarcă? Să se predea autorităților sovietice?

— Asta-mi mai lipsea, Dumnezeuule!

Dar nu rămase mult pe gânduri. Continuă urmărirea ursului. Schie strâns până la căderea serii. Seara, văzu silueta animalului, dar întunericul luă sălbăticiunea cu el. Încă o dată, Vatanen tăie un pin și făcu focul. Își petrecu pentru prima oară noaptea pe teritoriul Uniunii Sovietice. În fața lui erau imensele întinderi forestiere nelocuie ale Kareliei orientale; acolo avea să se hotărască prețul sângelui.

În zilele următoare cerul se însenină. Vatanen schie pe urmele ursului ca un taur turbat. Trecu peste multe șosele. Ursul se îndrepta spre est și-i lăsa impresia că n-o să obosească niciodată.

Venind dinspre sud, un avion supersonic străbătu cerul spre Murmansk. Vatanen se opri să-l privească. Aparatul de zbor, cu aripile strălucitoare și cu viteza lui nemaipomenită, îl impresiona pe schiorul epuizat de oboseală; câte nu poate face omul!

Ursul evita satele și-și continuă drumul prin ținuturi nelocuie. Vatanen nu întâlnește nici un suflet, dar, în mijlocul acelei pustietăți, văzu urme de șenile. Era posibil ca trecerea lui să nu fi fost remarcată? Poate. Din cauza furtunii de zăpadă, nici Vatanen nu observase frontiera. În orice caz, rapoartele asupra Cortinei de Fier erau dezmințite, pentru că nici o sârmă ghimpată nu se agățase de schiurile lui.

Proviiziile se terminaseră deja de două zile, dar vânătoarea continua. Ajunse la un sătuc. Ursul își petrecuse noaptea între ruinele unei clădiri de piatră. O veche salină, se gândi Vatanen. Așadar, ajunsese la malul mării. La malul Mării Albe.

Apoi dădu de calea ferată care ducea la Murmansk. Traversă numeroasele linii de cale ferată cu schiurile trosnind în ger. Avu timp să observe că drumul de fier era electrificat. Cu o seară mai înainte fusesese soricul rămas de la slănină, atât de foame îi fusese. Dar nimic nu-l interesa mai mult decât ursul.

Într-un sfârșit, ajunse și la malul mării. Ursul alerga deja pe marea înghețată. În depărtare se zărea un spărgător de gheață negru, pe urmele căruia navigau câteva vase comerciale.

Ursul alerga pe gheața din golful Kandalaksa. Vatanen schia în spatele lui. La câțiva kilometri de acel loc, înspre partea de nord, fumul uzinelor orașului Kandalaksa se înălța spre cerul senin și înghețat. La marginea canalului, ursul se ridică în două labe și scoase un țipăt strident. Pe blana neagră, banda albă din jurul gâtului strălucea în lumina soarelui. Ursul se întoarse spre Vatanen, urlând de furie. Vatanen își scoase schiurile, se lungi cu burta pe gheață, topi cu ajutorul degetului mare gheața de pe lunetă, trase siguranța și ochi ursul în piept.

Marele urs se prăbuși, doar un glonț fusese de ajuns. Vatanen se târi până la urs, îi deschise gâtul, lăsând să curgă sângele negru, coagulat; bău două înghițituri din căușul palmei. Se așeză pe urs și fuma o țigară, ultima țigară. Îl podidi plânsul. Nu știa de ce plânge, dar îi venea să plângă. Mângâie blana ursului, mângâie iepurele care se odihnea cu ochii închiși în rucsac.

Două avioane mari aterizară pe gheață. Soldații săriră din aparatele de zbor. Vreo douăzeci de bărbați se apropiară de Vatanen. Unul dintre ei îi spuse în dialect karelian:

— Așadar, tovarășe, l-ai avut! în numele Armatei Roșii, te felicit! Iar acum trebuie să te arestez ca spion, dar nu-ți fie teamă, viteazule, asta-i doar o formalitate. Ia trage o dușcă de vodcă!

Vodca îi arse gâtul și-i usca lacrimile. Vatanen își declară identitatea. Apoi spuse:

— Îmi pare rău că am trecut hotarul. Dar, dacă nu l-aș fi trecut, n-aș mai fi pus mâna pe ursul ăsta.

— *Vot*¹³, ești iertat! Dar ai schiat, nu glumă! Acum urcă-te-n avion, o să taie ei bărbații ăștia ursul. Îl iei și pe iepure cu tine?

Urcară. Avionul părăsi gheața, zbură câteva minute, apoi coborî pe o pistă de aterizare terestră.

— *Vot*, mai întâi mergem la saună, apoi la culcare.

13 Iată (lb. rusă).

Interogatoriul îl lăsăm pe mâine.

23. La autoritățile guvernamentale

Două luni au rămas Vatanen și iepurele prizonieri în Uniunea Sovietică. În tot acest timp, Vatanen a fost interogată de multe ori și i s-au cerut informații despre Finlanda. Astfel a aflat el că patrulele sovietice îl urmăriseră pas cu pas încă de la frontieră, supraveghindu-i periplul până la Marea Albă.

S-a vorbit și la postul de radio din Karelia despre Vatanen.

Revista *Karelia sovietică* a publicat un interviu cu Vatanen și fotografia acestuia cu blana de urs pe umeri și iepurașul în brațe.

Toți reprezentanții autorităților se arătară prietenoși, Vatanen nici măcar n-a fost încarcerat, iar după ce-a promis că nu va schia spre Finlanda mai înainte de rezolvarea cazului său, i s-a dat permisiunea să umble liber în Petrozavodsk.

În Finlanda, a fost trimis procesul-verbal al interogatoriului în două sute de pagini, unde erau expuse în detaliu toate etapele periplului lui Vatanen, atât pe teritoriul finlandez, cât și pe cel sovietic. Autoritățile sovietice cereau Ministerului de Interne al Finlandei să verifice autenticitatea mărturisirilor lui Vatanen. O lună mai târziu, la Petrozavodsk a sosit un memoriu oficial care confirma declarațiile lui Vatanen. Conform aceluiași document, Vatanen se făcuse vinovat de săvârșirea multor delictes în Finlanda. Iată lista nelegiuirilor lui Vatanen, după original:

„Vatanen este acuzat de violarea credinței conjugale. El a sfidat autoritățile, neanunțându-le adresa imediat după ce, în vara trecută, și-a părăsit domiciliul conjugal. În consecință, este acuzat de vagabondaj. În al cincilea rând, Vatanen a păstrat câteva zile — în proprietatea sa — un animal sălbatic, fără să fi avut autorizație de proprietar. La Nilsjö (6), împreună cu un oarecare Hannikainen, Vatanen a pescuit clandestin cu harponul, fără să fi avut permis de pescuit; 7) în timpul unui incendiu de pădure, a consumat băuturi alcoolice distilate clandestin, încălcând astfel legislația referitoare la alcool, 8) mai mult, în timpul aceluiași incendiu, Vatanen și-a părăsit postul douăzeci și patru de ore, timp în care a consumat alcool împreună cu numitul Salosensaari; 9) la Kuhmo, Vatanen a profanat un mort; 10) în satul Meltaus, de pe râul Ounas, Vatanen a participat la sustragerea și la vânzarea ilicită a unei prăzi germane de război; 11) la Posio, Vatanen a torturat un animal; 12) la Râpa Crăpăturii Nerușinate, l-a brutalizat pe instructorul de schi Kaartinen și mai departe: 13) Vatanen a neglijat să avertizeze în

timp util autoritățile despre prezența unui urs periculos în locul numit Gâfâitoarea de la Valea Adâncă din Sompio; 14) a participat la o vânătoare de urși nedecларată, fără a avea autorizație de portarma; 15) a participat — fără invitație oficială - la un dineu oferit de Ministerul Afacerilor Externe; 16) sub pretextul unei îndrumări greșite, și-a îngrijit iepurele personal într-o instituție publică de cercetări din Helsinki, fără a plăti consultația și tratamentul, iar apoi: 17) l-a maltratat pe secretarul Uniunii Coaliției Tineretului, în closetul unui restaurant din Helsinki; 18) în stare de ebrietate, a circulat cu o bicicletă pe drumul spre Kerava; 19) în cursul unei călătorii la Turenkiși Hanko, s-a logodit cu o femeie numită Heikkild, deși este căsătorit; Vatanen a recidivat, (20) hârțuind un urs protejat, fură autorizație de vânătoare și fără permis de portarma, precum și (21) trecând hotarul dintre Finlanda și Uniunea Sovietică în timpul acestei vânători, fără pașaport și fără viză valabilă, iar după aceea s-a mai făcut vinovat de infracțiuni pe care le-a recunoscut (22) în fața autorităților din Uniunea Sovietica".

Fiind acuzat de aceste diferite delictе, Vatanen trebuia să fie judecat de justiția finlandeză, aceasta era concluzia celor care întocmiseră documentul. Ca atare, se cerea extrădarea lui Vatanen, trimiterea pieii ursului finlandez în Finlanda, precum și întoarcerea în Finlanda a iepurelui lui Vatanen.

— Dar ești un adevărat criminal, spuse râzând funcționarul din Petrozavodsk care-l anchetase. N-am ce face, trebuie să te trimit la Leningrad, la autoritățile guvernamentale, acolo se va decide soarta ta.

La Leningrad, cât timp au durat cercetările legate de infracțiunile săvârșite de Vatanen pe partea sovietică, ziaristul a locuit la hotelul Astor. Justiția sovietică a renunțat la dreptul de a-l judeca și, în sfârșit, la 13 iunie, Vatanen a fost condus la gara de unde pleacă trenurile spre Finlanda. La despărțire, maiorul care-l însoțise până la tren l-a strâns energic în brațe, l-a sărutat pe amândoi obraji și i-a spus:

— Tovarășe, când te vei elibera, *Vot, vino la hotelul Astor să-i tragem o beție!*

24. Epilog

Iată ce i s-a mai întâmplat lui Vatanen: a fost prins la Vainikkala și trimis la Helsinki cu vagonul pentru arestați. Iepurele a călătorit într-o lădiță de placaj cu găurele rotunde pe fețele laterale. Pe capacul lădiței era lipită o etichetă pe care scria: „Animal”.

În timpul arestului preventiv, Vatanen a reflectat la situația în care se afla, dar nu a lăsat impresia c-ar regreta faptele de care era acuzat. Dimpotrivă, s-a obișnuit atât de mult cu zidurile dimprejur, încât până și blândului pastor al închisorii i se punea un nod în gât și-i venea să scuture din cap când îl vedea atât de indiferent.

Iepurele a dat multă bătaie de cap autorităților. Indiscutabil, era al lui Vatanen, deci nu putea fi nici asasinat, nici mâncat. Prin intermediul avocatului său, Vatanen a cerut ca și iepurele să fie judecat, pentru că fusese complice al tuturor delictelor de care era acuzat. Avându-l alături pe animalul său drag, Vatanen spera să îndure mai ușor greul din închisoare.

După ce studie legea, directorul administrației penitenciare trase concluzia că, dacă Vatanen ar fi fost femeie, iar iepurele pruncul său, copilul ar fi fost încarcerat împreună cu mama până ce-ar fi putut să se descurce singur. Dar nimeni n-avea dreptul să se poarte astfel cu un animal în Finlanda. În principiu, iepurele nu era un animal de companie. Totuși în răspunsul dat cererii lui Vatanen, înaltul funcționar al administrației penitenciare lămuri că atât animalele de companie, cât și alte animale asimilate nu pot fi acceptate în închisoare. Mai mult, în conformitate cu legile pentru protecția animalelor, preciza că iepurele nu putea fi închis în aceeași celulă cu Vatanen, fiindcă un astfel de loc este nesănătos pentru un animal sălbatic. Iar din punct de vedere juridic, iepurele lui Vatanen era un animal sălbatic. Așa stând lucrurile, direcția administrației penitenciare refuză transferul iepurelui în celula ziaristului, unde ar fi riscat să moară.

Înțelegeți? Această celulă este un loc sinistru pentru un animal nevinovat, îi explică acuzatului pastorul închisorii, înmânându-i răspunsul autorităților.

Chestiunea fu rezolvată abia după ce Vatanen scrisese o scrisoare președintelui republicii. Scrisoarea fu trimisă pe ascuns. După ce o lipi de fundul castronului de cositor în care i se puna mâncarea, ziaristul o expedie în afara zidurilor închisorii, la

atelierul de galvanizare. Un muncitor de acolo o înghiți, iar seara, la privată, o dădu afară. După ce usca documentul și-l netezi cu fierul de călcat, bărbatul îl puse într-un plic curat și, la miezul nopții, sub clar de lună, îl aruncă în cutia de scrisori a palatului prezidențial. În dimineața următoare, la ora șase fix, scrisoarea lui Vatanen a fost dusă la cancelaria președintelui împreună cu multe alte scrisori.

După o oră și zece minute de la deschiderea scrisorii, coșul de nuiele în care se afla iepurele a fost pus în brațele lui Vatanen. Când l-am întrebat cu ce argumente își susținuse cauza, Vatanen mi-a răspuns că nu dorește să dea mai multe amănunte, scrisoarea fiind dintru început confidențială.

Eu, autorul acestei cărți, am avut extraordinara șansă de a-l putea vizita pe Vatanen în timpul arestului preventiv; am purtat discuții lungi cu el și mi-am notat totul, cum am putut mai bine. Pe baza însemnărilor de atunci, am scris această carte.

Vatanen mi-a lăsat impresia unui bărbat de o rară profunzime și o mare bunătate; nu-i voi putea uita niciodată vorbele rostite la sfârșitul ultimei noastre întrevederi: „Asta-i viața”.

Din punctul meu de vedere, faptele relatate în această biografie dovedesc natura rebelă a personalității lui Vatanen, iar în revolta lui cred că există o adevărată măreție. Îmi amintesc cum privea cu ochi umezi pereții de piatră ai închisorii și am vaga senzație că nimic nu l-ar fi putut împiedica pe acest bărbat, victimă a unor împrejurări nefericite, să-și mai arate o dată toată forța profundă a ființei lui.

Această carte tocmai era gata de tipar, când un mesager călare mi-a adus următoarea telegramă de la penitenciar: „Vatanen și iepurele au evadat!”

Am mers degrabă la închisoare pentru a afla detalii despre evadare. Este cea mai bizară întâmplare din istoria criminalității noastre. Având o atât de mare nevoie de libertate, într-o tristă zi de suferință, Vatanen și-a luat iepurele în brațe, a trecut prin zidul care desparte celula de curtea interioară, a parcurs curtea și a mai traversat un zid, zidul exterior al închisorii. Vatanen și iepurele lui n-au mai fost văzuți niciodată, în cele câteva clipe cât a durat evadarea, gardienii au rămas imobili în spatele mitralierelor și harpoanelor, incapabili să-i împiedice fuga, ca și cum ar fi fost paralizați. A doua zi a dispărut și L. Heikkilä, stagiara la Curtea de Apel, avocata lui Vatanen. De atunci, nimeni

nu mai știe nimic despre ea.

Și din acest ultim gest se înțelege că nu-i de glumit cu Vatanen.

Suomusjärvi, 14.5.1975 Arto Paasilinna